

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Δ. Μ.: ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ "ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΥ"

Π. ΚΟΥΒΕΛΗ- | (ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ):
Σ. ΜΑΞΙΜΟΥ | Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Κ. ΣΙΔΕΡΗ: Δ.Σ.Ο., Κ.Υ.Δ.Ε.Π. ΚΑΙ ΟΡΓΑΝ. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΥΓΕΙΟΝ. ΟΜΙΛΟΥ: Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Π. ΤΣΑΜΠΑΣΗ: ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

Α. ΑΜΠΑΤΖΗ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ' — ΤΕΥΧΟΣ **7** ΑΘΗΝΑ 1—9—1945



Α Ν Ο Ι Κ Ο Δ Ο Μ Η Σ Η



Δ. ΓΛΗΝΟΥ

Γ. ΖΕΒΓΟΥ

Γ. ΖΙΟΥΤΟΥ

ΡΟΖΕΝΤΑΛ-ΓΙΟΥΝΤΙΝ

ΣΕΓΚΑΛ

Ο Άληθινός Παλαμάς.

Η τελευταία διορθωμένη και θεωρημένη έκδοση του πολύκροτου έργου του αρχηγού του Κ.Κ.Ε., με εισαγωγές, ξυλογραφίες του Τάσσου κλπ. Η κοινωνική τοποθέτηση της νεοελληνικής διάνοησης. Τα κριτήρια. Λασκαράτος, Ροΐδης, Παπαδιαμάντης. Η αρχαιοελληνική κληρονομία και η μελέτη των νεοελληνικών προβλημάτων. Η πρώτη μελέτη με τη μέθοδο του διαλεκτικού υλισμού της πνευματικής ιστορίας του έθνους μας. Κοινή έκδοση δρχ. 350. Έκδοση πολυτελείας (με την υπογραφή του συγγραφέα) δρχ. 1000.

Τα σημερινά προβλήματα του Έλληνισμού.

Το τελευταίο έργο του μεγάλου αναγεννητή. Ανάλυση των βασικών προβλημάτων που απασχολούν σήμερα τον ελληνικό λαό. Πώς πρέπει να λυθεί το έθνικό και το πολιτειακό. Φροντισμένη και συμπληρωμένη έκδοση, με 60 τέξτ σε χαρτί ίλουστρασιόν την τελευταία φωτογραφία του συγγραφέα. Δρχ. 300.

Σύντομη μελέτη της νεοελληνικής ιστορίας. (Μέρος Α')

Επιστημονική μελέτη της νεοελληνικής ιστορίας για τη σωστή κατανόηση των ιδιομορφιών της νεοελληνικής κοινωνίας και τη γνώση των ιστορικών προβλημάτων της, της πορείας, της πάλης για τη λύση τους, του γιατί δεν λύθηκαν και πώς δα λυθούν. Το απαραίτητο βοήθημα κάθε Έλληνα για να μάθει την αληθινή ιστορία του έθνους του. Δρχ. 450.

Ο Τύπος στη λαϊκή δημοκρατία.

Ολοκληρωμένη μελέτη για την αντιμετώπιση του προβλήματος του Τύπου. Ανάλυση της κρίσης του Τύπου στο καπιταλιστικό καθεστώς. Γενικές απόψεις για τον ελληνικό Τύπο. Μέτρα για την ανοικοδόμηση του Τύπου από λαϊκό κράτος. Η πρώτη μελέτη εφαρμοσμένης πολιτικής Τύπου στη χώρα μας. Δρχ. 300.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

Ιστορία του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετ. Ένωσης.

Το μνημειώδες έργο που συντάχτηκε κάτω από την άμεση καθοδήγηση και προσωπική συνεργασία του Στάλιν. Στο 4ο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η περίφημη § 2 για το διαλεκτικό και ιστορικό υλισμό — έργο του Στάλιν — ή πληρέστερη και διαυγέστερη μελέτη που έχει γραφεί.

Μικρό φιλοσοφικό λεξικό.

Το πρώτο στη χώρα μας λεξικό φιλοσοφικών όρων και έννοιων. Περιέχει τους όρους και έννοιες που συναντάει κανείς στα κλασσικά κείμενα του μαρξισμού-λενινισμού. Απαραίτητο βοήθημα για τη κατανόηση της μαρξιστικής-λενινιστικής κοσμοθεωρίας.

Άργες πολιτικής οικονομίας.

Το βασικό βοήθημα για την πρώτη κατατόπιση στη μαρξιστική πολιτική οικονομία.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΤΥΠΩΝΟΥΝΤΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΜΟΙ ΑΠΟ ΤΑ "ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΞ-ΕΝΓΚΕΛΣ-ΛΕΝΙΝ-ΣΤΑΛΙΝ.

ΔΩΡΕΑ 24-10-81
ΗΜΕΡΟΜ. 30350
ΑΡΙΘ.



ΑΝΤΑΙΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Α.
ΑΡΙΘ. 7
1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
1945

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ: Δ. ΜΠΑΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΑ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3 — ΤΗΛΕΦ. 21-066

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΔΡΑΧΜΕΣ 100

ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΥ

Δέν πέρασε πολύς καιρός από τότε που ο «Ανταίος» στα τεύχη του 3^{ου} και 4^{ου} έκανε την κριτική των μέτρων που διαδοχικά είχε εξαγγείλει ο κ. Βαρβαρέσσος.

Στην κριτική αυτή δείχτηκε το θεωρητικά και επιστημονικά σαθρό των μέτρων αυτών του οικονομικού ολοκληρωτισμού. Ακόμα δείχτηκε πώς η οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης με τα μέτρα αυτά οδηγούσε την χώρα στην «διευθυνόμενη» επανενγκαθίδρυση της κυριαρχίας των συγκροτημάτων του τραπεζοβιομηχανικού κεφαλαίου, στην εξαθλίωση των μεγάλων εργαζομένων μαζών, που θάφερναν το βάρος της «αντιπληθωρικής» πολιτικής του κ. Βαρβαρέσσου και στη πλήρη παραγωγική εξάρτηση της χώρας από το εξωτερικό.

Και τ' αποτελέσματα δέν άργησαν. Σε όλους τους τομείς και τους κλάδους της οικονομίας φανερώθηκε όχι μονάχα η ανεπάρκεια του «προγράμματος» Βαρβαρέσσου, αλλά και η καταστρεπτικότητα του για την οικονομία και τον εργαζόμενο λαό, γιατί ο κ. Βαρβαρέσσος όχι μόνο δέν πέτυχε να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό με την φθίνουσα απόδοση του νόμου «εξτάκτου εισφοράς» αλλά και έφριξε όλο το φορολογικό βάρος στις μεσαίες τάξεις και τους φτωχούς «επαγγελματίες» όχι μόνο δέν ανέβασε το επίπεδο ζωής των εργαζομένων, αλλά αντίθετα με την αύξηση των τιμών στη Μ. Αγορά, έξευτέλιξε το εισόδημά τους, όχι μόνο δέν «έπάταξε» την κερδοσκοπία των βιομηχάνων, αλλά έφτασε στο σημείο οι τελευταίοι να μη δέχονται να κινήσουν τα εργοστάσιά τους αν το Υπουργείο δέν τους αναγνώριζε διπλάσια «ρύρα» απ' αυτήν που τους είχε οριστεί από τους ειδικούς τεχνικούς (15% αντί 7%), κατασκευαστικά τρεις φορές πάνω από τα πραγματικά (2500 αντί 900 δρ. στη κλωστοϋφαντουργία για ένα δέμα νήματος βάρους 35 δακάων, τύπου Νο 12-13) κ.ά. και όχι μόνο δέν έπιτάχυνε την βιομηχανοποίηση των πρώτων υλών της ΟΥΝΡΑ, αλλά έφτασε να δέχεται έπιστολές «αύστηρου» περιεχομένου από τους βιομηχάνους (έπιστολή κ. Κατσάμπα εις την «Έστια» 20 Αυγούστου 1945 για τον κ. Πίντο κλπ.) που να παρουσιάζουν τον συμβιβασμό τους με το Υπουργείο Έφοδιασμού σαν μεγάλη παραχώρηση, μετά από συζητήσεις δύο μηνών! Και μετά από όλες αυτές τις παρεκκλίσεις θά χρειαστεί ίσως και ένας χρόνος για ν' άρχισει η βιομηχανία να έκτελει τις υποχρεώσεις της για την βιομηχανοποίηση πρώτων υλών. Έν τω μεταξύ όμως τα βιομηχανικά προϊόντα θά μένουν σε άστρονομικά ύψη.

Ακόμα ο κ. Βαρβαρέσσος καταδυνάστευσε τον άγρότη παραγωγό με τις τιμές που θέλει να εξαγοράζει τα προϊόντα του και με τη συγκρότηση μονοπωλίων εξαγοράς και συγκέντρωσης των προϊόντων αυτών, όπως είναι το μονοπώλιο της κοινοπραξίας έμπόρων λαδιού.

Συνέπειες άμεσες της οικονομικής πολιτικής του κ. Αντιπροέδρου της Κυβέρνησεως ήταν η έξαφάνιση των στοιχειωδών ειδών διατροφής και ο συγκεκριμένος πληθωρισμός που εκδηλώνεται με την ραγδαία αύξηση των τιμών και τον συνεχή ύψωμό της λίρας!

Έτσι ο κ. Βαρβαρέσσος κατατροπώθηκε και στο ύστατο καταφύγιο της οικονομικής του «στρατηγικής», στο πεδίο δηλαδή της κυκλοφορίας και της κατανάλωσης.

Σήμερα δέν άπόμεινε τίποτα από το πρόγραμμα Βαρβαρέσσου, παρά ο κοινορτός των μεγάλων του έπαγγελιών και η άπειλή ενός καινούργιου λιμού για τη χώρα. Το γεγονός ακόμα ότι τον κ. Βαρβαρέσσο έκτύπησε τελευταία με μανία το μεγάλο κεφάλαιο (που αυτός έπροσέταψε—κι' αυτό στάθηκε η ουσιαστική αντίφαση της πολιτικής του) δείχνει ότι οι μεγιστάνες της οικονομικής ολιγαρχίας ήξεραν ότι με την τακτική τους άφου θά κατάφερναν να μην τους πειράξει η πολιτική αυτή, θά ζητούσαν στο τέλος να δώσουν τη χαρακτηριστική βολή όχι βέβαια για να πραγματοποιήσουν, αλλά για να αποκοδέμηση της οικονομίας, αλλά για να πετύχουν ν' αξιοποιήσουν, ασύδοτα τα ωφέλη που τους έδωσε ο κ. Βαρβαρέσσος με τη δήμευση της φορολογίας του, τη πρώτη ύλη, τα ανταλλακτικά, τα εργαλεία, τα μηχανήματα...Σ' αυτό το «στάδιο» βρίσκονται σήμερα οι προσπάθειες των τραπεζοβιομηχάνων!

Και ρωτάμε: Αν ο κ. Βαρβαρέσσος στο οικονομικό πεδίο και η σημερινή ύπηρεσιακή κυβέρνηση στο πολιτικό έχουν άμοιβαία συνυφάνει της τύχης τους, ποια είναι η θέση που παίρνουν για τα ελληνικά οικονομικά ζητήματα οι «Αγγλοι οικονομικοί σύμβουλοι» και «παράτηρητα», οι «Αμερικανοί», η ΟΥΝΡΑ, κ.ά., όταν βλέπουν να διασπάζεται αντιπαραγωγικά η συμμαχική βοήθεια, όταν βλέπουν τον κίνδυνο της οριστικής καταστροφής των οικονομικών μας—αντί για την άνασυγκρότηση που υποσχέθηκαν στο λαό—όταν, όταν...τέλος αυτοί ενδιαφέρονται μονάχα ν' αγοράσουν τον καπνό μας και τα προϊόντα μας σε άποτες τιμές θέλουν και να τα διαθέτουν όπως θέλουν, όταν ανεξέλεγκτα μας δίνουν το όλικό που α ό τ ο ι διαλέγουν, όταν δεσμεύουν το συνάλλαγμα και τις πιστώσεις μας στις Τράπεζες τους, όταν άσχολούνται με συμβάσεις έκμεταλλεύσεως των ύδατοπτώσεών μας και των συγκοινωνιών μας, όταν άσχοιν με ένα λόγο πληρη κηδεμονία στη παραγωγή μας και στο έξωτερικό μας έμπόριο;

Τό ότι έαβυσε το πρόγραμμα Βαρβαρέσσου, τό ότι έέ αιτίας του στην Ελλάδα δέν άρχισε η άνοικοδόμηση,

ΝΑ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΙΣΧΥΡΑ ΘΕΜΕΛΙΑ

«Ο «Ανταίος» έχει από καιρό τώρα θέσει στο φως μιάς γόνιμης έρευνας τα προβλήματα της ανοικοδόμησης και κάλεσε δημόσια τους επιστήμονες να λάβουν μέρος στην εξέτασή τους. Η προσπάθειά του εκτιμήθηκε πολύ σε ώριμους κύκλους, ενώ ώριμοί άλλοι τηρήσανε μιά στάση παγερής αδιαφορίας, όχι απέναντι στον «Ανταίο» ειδικά, αλλά απέναντι στα ίδια τα προβλήματα, που άφορουν πιά όλο το λαό, όλο το έθνος. Το παρόν και το μέλλον του.

Όμως η επιμονή σε μιά προσπάθεια, σαν κι αυτή του «Ανταίου» νικά. Τα λαϊκά αναδυομενικά ρεύματα που ώθησαν ακατάπαυστα προς τα εμπρός τα προβλήματα και τις λύσεις τους, δεν μπορούσαν ν' αφήσουν αδιάφορους τους Έλληνες επιστήμονες. Δεν βλέπουνε μήπως κι' οι ίδιοι τους, ότι εκείνο που νομίζαμε, ως χθές ακόμα, ακατόρθωτο γί- νεται σήμερα μιά πραγματικότητα, και κάθε τι που μ'ας άφινε ως σήμερα αδιάφορους, αρχίζει τώρα να μ'ας συγκινεί; Δεν αισθάνονται μήπως κι' ίδιοι τους τον πυρετό που κατέχει το έθνος μας, την άγρια θέλησή του να διαοίξει τους δρόμους της προόδου;

Ποιό σύμπτωμα αυτής της ανησυχίας των επιστημόνων μας είναι η δήλωση του γνωστού περιοδικού «Τεχνική» ότι και δεχτείται και επιθυμεί μάλιστα, μιά συζήτηση γύρω από τα προβλήματα της ανοικοδόμησης, με τη προκαταβολική δήλωση, ότι είναι πρόθυμη να συμμετάσχει στη προσπάθεια, αν πειοθή ότι οι απόψεις μας είναι σωστές και πραγμα- τοποιήσιμες. Δεχόμαστε με ευχαρίστηση τη δήλωση αυτή, και ανοίγουμε από σήμερα τη γενική συζήτηση.

Όπως είναι γνωστό τα προβλήματα της ανοικοδόμησης ο' όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής μας ζωής, αναγκάζουν όλα από τη προϋπόθεση ότι η χώρα μας είναι βιώσιμη. Όμως στο σημείο αυτό οι απόψεις χωρίζο- νται και βλέπουμε επιστήμονες, όχι να αμφισβητούνε αλλά να αντιτάσσονται στην άποψη της βιωσιμότητας, κηρύσσοντας την επέκταση σε γεωγραφικά έδαφη σαν τη μοναδική λύση του όλου εθνικοοικονομικού μας προβλήματος. «Ο «Ανταίος» την επέκταση σε γεωγραφικά έδαφη σαν τη μοναδική λύση του όλου εθνικοοικονομικού μας προβλήματος. «Ο «Ανταίος» την επέκταση σε γεωγραφικά έδαφη σαν τη μοναδική λύση του όλου εθνικοοικονομικού μας προβλήματος. «Ο «Ανταίος» την επέκταση σε γεωγραφικά έδαφη σαν τη μοναδική λύση του όλου εθνικοοικονομικού μας προβλήματος.

Τό ίδιο ισχύει και μιά τέτοια άποψη και μιά που του δίνεται η ευκαιρία να κινήσει το όλο ζήτημα της ανοικοδόμησης κάτω από το συγκεκριμένο θέμα της βιωσιμότητας ή μη της χώρας μας, αρχίζει, υπακούοντας σε κοινή απαίτηση, την ειδική αυτή συζήτηση βέβαια πως θα επεκταθεί ως τα άκρατα σημεία της.

Τό ίδιο ισχύει και μιά τέτοια άποψη και μιά που του δίνεται η ευκαιρία να κινήσει το όλο ζήτημα της ανοικοδόμησης κάτω από το συγκεκριμένο θέμα της βιωσιμότητας ή μη της χώρας μας, αρχίζει, υπακούοντας σε κοινή απαίτηση, την ειδική αυτή συζήτηση βέβαια πως θα επεκταθεί ως τα άκρατα σημεία της.

Ο «ΑΝΤΑΙΟΣ»

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Επιστολή του κ. Π. Κουβέλη

Κύριε Διευθυντά,

Ευχαριστήθηκε, παρακαλώ, να καταχωρήσετε τα κατωτέρω, εις απάντησιν της κριτικής που ο συνεργάτης σας κ. Σ. Μάξιμος ενήργησεν από των στηλών του περιοδικού σας επί του περιεχομέ- νου ενός άρθρου μου, δημοσιευθέντος υπό τόν τίτλον «Είναι βιώσιμος η Ελλάδα;» εις το 2ον φύλλον της εφημερίδας «Ελλάς».

Δεν πρόκειται, βέβαια, να παρακολουθήσω τόν κ. Μάξιμον εις τας σκέψεις και τὰ συμπεράσμα- τὰ του επί της κρίσεως της επιστήμης εις την Ελλάδα και του ήθικου ζητήματος που θέτει η παρ' ημίν υπαρξίς... «επιστημόνων», που φαίνεται να είναι τόνσον σοβαρόν, ώστε ν' απασχολή και τας στήλας του κυρίου άρθρου του ίδιου τεύχους του περιοδικού σας. Ούτε πρόκειται να σας απα- σχολήσω με το θέμα της βιωσιμότητας ή μη της Χώρας, η επί του οποίου συζητήσεις ίσως να ήδύ- νατο να προαχθῇ κατά τι, αν ο κ. Μάξιμος απε-

φάσιζε να λάβη κάποιαν σαφεστέραν «θέσιν» ἐπ' αὐτοῦ, ἀποδεικνύων δηλ. τήν ἀποψιν του περί βιω- σιμότητος της Ελλάδος, καί δὲν περιωρίζετο εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἀγνον ἀνρίσιν τῶν ἀντιθέ- των ἀπόψεων, ὅπως ἐκείνη που ὑπεστήριξα διὰ τοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου μου.

Ἄντ' αὐτῶν ὁ κ. Μάξιμος περιορίζεται εἰς τὴν προσπάθειαν ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὰ ὅσα ὑπεστήριξα εἰς τὸ ἄρθρον μου τοῦτο ἔρχονται εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἀπόψεις που ἐξέθεσα εἰς τὸ πρὸ 1 1/2 ἔτους ἐκδοθέν βιβλίον μου «Ἡ Ἑνεργειακὴ Οἰκονομία της Ελλάδος». Καί, με τὸν σκοπὸν αὐτόν, παρα- θέτει πρὸς σύγκρισιν χαρακτηριστικὰ ἀποσπά- σματα τῶν δύο τούτων δημοσιευμάτων μου. Ἀλλὰ ὑπάρχει, πράγματι, τοιαύτη ἀντιθεσις; Νομίζω ὅχι, καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπάντησις κάθε καλῆς πίστεως ἀναγνώστου. Διότι, διὰ ν' ἀνα- φερθῇ εἰς τὴν πρώτην συγκριτικὴν παράθεσιν ἀ- ποσπασμάτων, ἡ διαπίστωσις ὅτι ἡ «Ελλάς» ἤμπο- ρεῖ νὰ καταστή τὸ κυριώτερον βιομηχανικὸν κέν- τρον της ἀνατολικῆς λεκάνης της Μεσογείου, εἰς

μασὶας της οἰκονομικῆς πολιτικῆς μῆς «ὕπηρεσιακῆς» κυβερνήσεως ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει τὴν ἀξίωσιν ἀπὸ τού- των συμμάχους ἔστω καὶ τὴν «δωδεκάτην» ἄραν νὰ τοῦ δώσουν μιά πραγματικὰ ἀ ν τ ι π ρ ο σ ω π ε τ ι κ ῇ κυβέρνησιν.

Μιά τέτοια κυβέρνηση μονάχα μπορεῖ ὡς τὸ διά- στημα τῶν ἐκλογῶν ν' ἀνταποκριθεῖ στὰ αἰτήματα τοῦ λαοῦ στὸ οἰκονομικὸ ὅπως καὶ στὸ πολιτικὸ πεδίο τὴν περίοδο αὐτή.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπαιτεῖ δημοκρατικὴ μεταχείρισιν, στὰ πλαίσια τῶν συμμαχικῶν συμφωνιῶν, ἂν βέβαια τὸν θεωροῦν ἐ λ ε ῦ θ ε ρ ο λ α ὸ !.

Δ. Μ.

τὴν ὁποῖαν προέβεινον τότε, εἶναι τελείως ἀσχε- τος μετὰ τὸ γεγονός ὅτι, ὅπως διαπιστώνω ἤδη, τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα της Χώρας συνίσταται εἰς τὴν στενότητα τοῦ ἐδαφικοῦ χώρου καὶ τὴν χαμη- λὴν παραγωγικότητα τῶν γαιῶν, τὴν φυσικὴν καὶ βιολογικὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καθὼς καὶ τὴν μό- νιμον παθητικότητα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαρια- σμῶν κλπ., ἅτινα ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ της «Ἑλληνικῆς οἰκονομίας», που, κατὰ τὸ πλεῖστον, οὔτε καὶ ὁ κ. Μάξιμος μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ. Οὔτε μπορεῖ ἡ παλαιότερα μου ὡς ἄνω διαπί- στωσις περὶ τῶν βιομηχανικῶν δυνατοτήτων της Χώρας ν' ἀντιφάσκη πρὸς τὸ συμπέρασμα νεωτέ- ρας μου ἐρεῦνης (πὺ προφανῶς ἐπροχάρησε πολὺ πέραν της πρώτης, ἐφ' ὅσον τοποθετεῖ τὰς πλου- τοπαραγωγικὰς δυνατότητας εἰς τὸ εὐρύτερον πλαίσιον τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ μας προβλήματος) ὅτι δηλ. καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάπτυξις τῶν βιομηχανικῶν τούτων δυνατοτήτων δὲν πρόκειται νὰ καταστήσῃ τὴν Χώραν περισσότερο βιώσιμον, ἐφ' ὅσον τί- θενται ὠρισμέναι βασικαὶ προϋποθέσεις (ὅπως πρὸ πάντων τὸ ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνισις αὐτὴ θὰ ἐπε- χειρεῖτο μετὰ τὴν συνδρομὴν ξένων κεφαλαίων), τὰς ὁποίας ὅμως σκοπίμως ἠγνόησεν ὁ κ. Μάξιμος.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ διὰ τὴν δευτέραν συγκριτι- κὴν παράθεσιν ἀποσπασμάτων, ἐφ' ὅσον εἶναι φανερόν ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι κατορθωτὸν νὰ γίνῃ ἡ «Ελλάς» ἡ τρίτη ἀλουμινιοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, καὶ ὅμως (ἐφ' ὅσον λαμβάνουμεν ὡς ἀφε- τηρίαν προϋποθέσεις ὡς ἡ ἀνωτέρω) ἡ ἐκ της βιο- μηχανίας ταύτης αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήμα- τος νὰ μὴ εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὴν φύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος. Μήπως, ἄλλως τε, μεταβάλλεται αὐτὴ ἐκ τοῦ γε- γονότος ὅτι ἡ «Ελλάς» εἶναι ἡ δευτέρα, εἰς ὅκον παραγωγῆς, καπνοπαραγωγὸς καὶ ἡ τρίτη ἐλαίο- παραγωγὸς χώρα της Εὐρώπης;

Ἡ ἀντίφασις, τέλος, ποῦ τόνσον θριαμβευτικὰ ἀνακαλύπτει ὁ κ. Μάξιμος εἰς παλαιότερους καὶ νεωτέρους ὑπολογισμοὺς μου ἐπὶ της δυνατῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐκ της ἀνα- πτύξεως ἐν τῇ χώρᾳ βιομηχανικῶν ἀλουμινίου, μα- γνησίου κλπ. ὀφείλεται ὅχι εἰς ἰδικὴν μου παλι- νωδίαν, ἀλλὰ εἰς μίαν πρωτοφανῆ σύγχυσιν ποῦ κάνει οὕτως μεταξύ ἀκαθάριστου ἀξίας της βιο- μηχανικῆς παραγωγῆς καὶ κοινωνικῆς προσόδου ἡ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐκ της βιομηχανίας. Διότι τὰ 550.000.000.000 δραχ. ποῦ ὑπελόγιζον εἰς τὸ βι- βλίον μου «Ἡ Ἑνεργειακὴ Οἰκονομία της Ελλά-δος» ὅτι θὰ «ἀπέφεραν» ἡ πώλησις 10.000 τόννων ἀλουμινίου ἀποτελοῦν, προφανῶς, ἀκαθάριστον πρὸςόδον, ἐνῶ τὸ 1 1/2, δισεκατομμύριον δραχμῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναβιβάζω, εἰς τὸ ἄρθρον μου εἰς τὴν «Ελλάδα», τὴν ἐκ της ἀναπτύξεως ὠριμέ- νων κλάδων βρεφῆς βιομηχανίας δυνατὴν αὐξη- σιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἀποτελεῖ καθαρὰν κοινωνικὴν πρὸςόδον ἡ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐκ τῶν βιομηχανικῶν τούτων. Εἶναι γνωστὸν δὲ ὅτι ἀκα- θάριστος πρὸςόδος καὶ καθαρὰ κοινωνικὴ τοιαύτη δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα.

Τὴν διαπίστωσιν περὶ της διαφορᾶς μεταξύ τῶν δύο τούτων ἐννοιῶν, τὴν εὐρύτεραν ἀνάπτυ- ξιν της ὁποίας δὲν ἐπιτρέπει ὁ χώρος σας, θὰ μποροῦσε νὰ κινήν ὁ κ. Μάξιμος ἀνατρέχων εἰς οἰοδήποτε σχετικὸν οἰκονομολογικὸν ἔγχειριδίον, Ἑλληνικὸν ἢ ξένον, ἂν δὲν εἶναι γνωστὴ εἰς αὐ- τὸν καὶ δὲν εἶχε τὴν ὑπομονὴν ν' ἀναμείνῃ τὴν δημοσίευσιν ὁλοκλήρου της νεωτέρας ταύτης ἐ- ρεῦνης μου (ἐπὶ της ὁποίας βασίζεται τὸ εἰς τὴν «Ελλάδα» δημοσιευθὲν ἄρθρον μου), ὁπότε ἡ κρι- τικὴ του θὰ ἦτο ἰσὺς περισσότερον ὠφέλιμος καὶ συνεπής.

Μετὰ τιμῆς

ΠΕΤΡΟΣ Τ. ΚΟΥΒΕΛΗΣ

Ἀθήναι, 21 Αὐγούστου 1945

Ἀπάντησις τοῦ κ. Σ. Μάξιμου

Φίλε Διευθυντά,

Διάβασα ἐγκαίρως τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Π. Κουβέλη- ἀναφορικὰ πρὸς τὰ ὅσα ἔγραψα στὸ προηγούμενον τεῦ- χος τοῦ «Ανταίου» γὰρ τις ἀντιφάσεις ποῦ παρουσιάζο- νται ἀνάμεσα στὸ βιβλίον τοῦ «Ἡ Ἑνεργειακὴ Οἰκο- νομία της Ελλάδος» καὶ σ' ἕνα τελευταῖον δημοσίευσμα του στὴν ἐφημερίδα τοῦ κ. Παπανδρέου «Ελλάς». Ἀπαντῶ δὲ μετὰ προθυμίας καὶ εὐχαρίστησιν, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ποῦ ἐπιθυμῶ καὶ ἐπιθυμεῖ—εἶμαι βέβαιος—καὶ ὁ «Ανταίος» εἶνε μιά πλατεῖα συζήτησις πάνω στὰ προβλήματα της οἰκονομίας μας καὶ της οἰκονομικῆς μας ἀνασυγκρό- τησις.

Πλατεῖα καὶ ἀντικειμενικὴ. Γιατὶ ὅσο καὶ νὰ μ'ας χωρίζουν ἰδεολογίαις θαρρῶ πὼς μιά συζήτησις τέτοια χωρὰ πάντα ἀνάμεσα στοὺς ἐπιστήμονες ἐκείνους ποῦ ἐρευνοῦνε τὸ θέμα τους—μὴ ἀνιδιοτέλεια, ἐνῶ δὲν ἔχει καμμιὰ θέσιν προκειμένου γὰρ πρόσωπα ποῦ ὑπρε- τοῦνε σχέδια ὀλιγαρχικὰ ἢ προκαταλήψεις ἢ ὑπότάσ- σουνε τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευνα σὲ συμφέροντα ἄσχετα καὶ ἐχθρικά πρὸς τὸ ἔθνος. Στὴ τελευταία αὐτὴ κατη- γορίᾳ μποροῦμε νὰ κατατάξουμε ἀρκετούς, ὅπως τὸν κ. Νεῦρο π. χ. ποῦ συνδέει πάντα τὴν βιομηχανικὴν μας πρόοδο μετὰ τὸ καθεστὼς της 4ης Αὐγούστου καὶ τὴ χρησιμοποίησιν—σὲ μεγαλειτέρῃ κλίμακα—τῶν χημι- κῶν λιπασμάτων στὴ γεωργίαν, μετὰ τὴν Ἐταιρίαν Χημικῶν Λιπασμάτων, κέντρο καὶ ἀληθινὸ νεῦρο της Μεταξικῆς τυραννίας. Ἡ καὶ μερικὸς ἄλλους ποῦ τὸ ὅλο πρό- βλημα της βιομηχανικῆς μας προόδου, στὸ τεχνικὸ της μέρος, τὸ ὑποτάσσουνε σὲ προσχεδιασμένες ἐπιχειρή- σεις τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου, ἑλληνικοῦ ἢ ξένου. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Π. Κουβέλη διαβλέπω ὅτι δὲν ἀνήκει—ἢ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀνήκει—σὲ καμμιὰ ἀπὸ τὶς κατηγορίαις αὐτές, γι' αὐτὸ καὶ ὅπως εἶπα στὴν ἀρχή, δέχομαι τὴν συζήτησιν μετὰ προθυμίας καὶ εὐχαρί- στησιν.

Μιά συζήτησις γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα της ἀμε- σης ἀνασυγκρότησις καὶ της ἀνοικοδόμησις γενικώ- τερα, θὰ εἶχε σήμερα μιά μεγάλη—μεγίστη—σημειῶ- σιν καὶ ἐπικαιρότητα ἀμεση. Θὰ εἶδεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποσαφηνισθοῦνε θετικὰ πολλὰ σημεῖα, στὸ τεχνικὸ καὶ οἰκονομικὸ τους μέρος, καὶ δευτέρα θὰ φανερῶνε ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη πλησιάζει ὁλοένα καὶ πὺ πολὺ τὴν πραγματικότητα, γίνεται ἕνα μαζὺ της, μπαί- νει στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λαοῦ, της ἐλπίδας, ὅπου καὶ εἶνε ἡ θέσις της.

Τὸ τελευταῖον αὐτὸ σημεῖον, ποῦ τὸ παρουσίασα στὸ προηγούμενον κριτικὸν σημεῖόν μου, σάν ἕνα ζήτημα ἠθικὸ, τὸ εἶχα θέσει πρότερον—μετὰ βιαστικότητα ἴσως!—ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ζολώτα ἢ «Θεωρητικὴ Οἰκονομική». Πολλοὶ νομίσανε τότε ὅτι τὰ ἐλαττήρια της πολεμικῆς ἐκείνης ἦταν προσωπικὰ ἢ ὑποκρύπτανε, ἄγνωστο τί εἶδους σκοτεινὰ πολιτικὰ σχέδια. Στὴ πρα- γματικότητα ὅμως δὲν ἀφοροῦσαν παρὰ τὴν ὑπέρτατη ἀνάγκη ποῦ εἶχε καὶ ἔχει ὁ τόπος, νὰ ἴδῃ τὴν ἐπι- στήμην καὶ τοὺς ἐπιστήμονες, νὰ ἐντάσσονται ὀριστικὰ μετὰ τὰ ρεῦματα της προόδου, ποῦ συγκλονίζουσι σήμερα τὴν Ελλάδα καὶ ἐκφράζουσι τὴν ἀναζήτησιν τοῦ καλλί- τερου μέλλοντος. Ἐξ ἄλλου σάν πνευματικὸς ἄνθρω- πος δὲν ἤθελα νὰ βλέπω τὴν ἑλληνικὴν νεότητα νὰ σύ- ρεται, κάτω ἀπὸ μιά ἐπίφασιν ἐπιστημονοσύνης πρὸς τὴν ἀντίδρασιν ἢ—τὸ λγώτερον—πρὸς ἕναν ἐκλεκτι- σμὸ, ποῦ ἀγνὰ ἢ γρήγορα θὰ τὴν ὠδηγοῦσε σὲ μιά πλήρη ἀντίθεση πρὸς τὰ ζωντανὰ προβλήματα τοῦ ἔθνους, ἕνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦταν καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς του ἐφοδιασμὸς.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ θαρρῶ πὼς δικαιώθηκα. Γιατὶ εἶδαμε ὅλοι μας τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κ. Ζολώτα. Ἐγίνε «σοσιαλιστὴς» ἀντιμαρξικὸς τύπου καὶ πρὶν ἀκόμα μ'ας καταστήσει σαφέστερος τὶς νέες του ἀρχές, κηρύχθηκε μεγαλοϊδεάτης. Εὐχομαι—ἀπὸ τὴ πλευρὰ αὐτῇ—στὸν κ. Κουβέλη, μήτε «σοσιαλιστὴς» νὰ κηρυχθῇ μήτε καὶ νὰ μεταπηδήσῃ στὸ στεῖρο ὅσο καὶ ἄγονο πεδίο «της στενότητος τῶν ἀγαθῶν» καὶ «τοῦ ἀπεριόριστου τῶν ἀναγκῶν», δηλαδὴ της «ἀνεπάρκειας τῶν μέσων» σχε-

τικά με τις ανάγκες μας, απ' όπου θα μεταπηδήσει μό-
ρατα στη θεωρία του «μειζονος χώρου».

Ο κ. Κουβέλης ισχυρίζεται ότι η συζήτηση για το
αν η Ελλάδα είναι ή όχι βιώσιμη χώρα είναι να ηδύ-
νατο να προαχθεί κατά τι αν άπεράσιζα—έγώ ο
Ιδιος—να πάρω «κάπια» ασφατέραν θέσιν», να άπο-
δείξω δηλαδή ότι η Ελλάδα είναι πραγματικά βιώσιμη
και να μην περιορίζομαι στο να έλέγχω και να άρ-
νοθώμαι. Τοτό σημαίνει ότι ο κ. Κουβέλης δέν παραδέ-
χεται διόλου πώς τα όσα άνέντευξα στο ύπ' αριθ. 3
τεύχος του «Ανταίου» (σελ. 78 και 79) περιέχουνε θετική
άπάντησή στο πρόβλημα της βιωσιμότητας. Και δεύτερο
ότι ο ίδιος την θεωρεί την Ελλάδα χώρα μη βιώσιμη.

Ας ξαναγυρίσουμε στο ζήτημα της βιωσιμότητας.
Τι έλεγαν ο «Ανταίος» στο προαναφερόμενο τρίτο
τεύχος του: Έλεγε: «Δέν έχουμε διόλου την ιδέα, ότι μπορούμε να

γίνουμε καμία βιομηχανική χώρα, ίσόπαλη με την
Γερμανία ή την Αγγλία, δέν μάς κυβερνά κανέ-
νας οικονομικός ή βιομηχανικός μεγαλοιδεατι-
σμός. Άλλα από το σημείο αυτό μέχρι του να
παραδεχθούμε ότι δέν μπορούμε να άναπτύξουμε
την πιο σύγχρονη άλιευτική βιομηχανία, ότι μάς
είναι αδύνατο να αξιοποιήσουμε το πλουσιώτατο
υπέδαφος, τις ύδατοπτώσεις, την βιομηχανική ήμι-
κατεργασία των έξαγωγικών ύλων, τις παραγω-
γικές βιομηχανίες των προϊόντων που μάς χαρί-
ζει, ή κλιματολογική και γεωφυσική σύσταση των
εδάφων μας, την γεωγραφική μας θέση, από την
άποψη του συγκοινωνιακού (άεροπορικού και μη)
δικτύου, υπάρχει μία άπόσταση τεράστια».

Ο κ. Κουβέλης όμως τα χαρακτηρίζει όλ' αυτά «ως
άγονον άρνησιν των αντίθετων άπόψεων!». Ότι δηλαδή
δέν άποδεικνύουνε πώς η Ελλάδα είναι βιώσιμη, αλλά
άποτελούνε είδος σοφιστικά έπιχειρήματα που σκο-
πεύουν να άνατρέψουν αντίθετες άπόψεις για την μη
βιωσιμότητα της χώρας μας. Τοτό σημαίνει ότι δέν
παραδέχεται την δυνατότητα να άναπτύξουμε σύγχρονη
άλιευτική βιομηχανία—είναι γνωστό πώς ή άλιευτική
βιομηχανία άπασχολεί έξω εκατομμύρια εργάτες και
πώς την καθυστέρησή μας στο σημείο αυτό την πλη-
ρώνουμε με τράκσια εκατομμύρια εισαγωγές, χωρίς
νάχουμε έπαρκή και όγιεινή τροφή από ψαρικά— όπως
έπίσης δέν παραδέχεται ότι μπορούμε να αξιοποιή-
σουμε το υπέδαφος, τις ύδατοπτώσεις κτλ. Ός τόσο
όμως ο ίδιος του είχε μέχρι χθές άλλη γνώμη. Στο
βιβλίο του «Η Ένεργειακή Οικονομία» και στη σελίδα
210 π. χ. γράφει τα έξης:

«Δέν υπάρχει άμφιβολία ότι ύφίσταται άκόμη
ευρύτατον περιθώριον, περαιτέρω έκβιομηχανο-
ποίησως της ελληνικής οικονομίας, ύφίσταται
άκόμη τόσον πολλά βιομηχανικά δυνατότητες,
μιάν σόγτομον έπισκόπησιν των όποιων έπεχειρή-
σασιν εις τας προηγουμένας παραγράφους, ώστε
μία νέα έξόρμησις των εν τη χώρα διαθεσίμων
οικονομικών δυνάμεων να είναι βέβαιον, ότι θα
μάς παρουσιάσει δυνάμεις, έκτος όμως
της δυνατότητος περαιτέρω προωθήσεως των εν
λειτουργία βιομηχανικών κλάδων, διανοίγονται
ευρύτατα περιθώρια άναπτύξεως σειράς άλλης
μεγάλων βιομηχανιών, που θα έχουν ως άντικει-
μενον έκμεταλλεύσεως τας έκλεκτάς πρώτας ύλας
που άποδίδει ή ελληνική γή ή τα πλούσια μεταλ-
λεόμενα που περικλείει το υπέδαφος της χώρας
μας».

Αυτά έγραφε πέρυσι για το πρόβλημα του έκβιομη-
χανισμού ο κ. Κουβέλης. Πού δέν είναι παρά μία πιο
περιγραφική, πιο λεπτομερειακή, άκόμα δέ και πιο
αισιόδοξη παράσταση των δυνατοτήτων του έκβιομηχα-
νισμού μας, απ' έκελην, που έδωσεν ο ύποφαινόμενος
στο τρίτο φύλλο του «Ανταίου» και που ο κ. Κουβέλης
την θεωρεί άσαφή και άγονο. Άνάμεσα όμως στα έλα-
χιστα που σκιαγράφησα στον «Ανταίο» και στα πάρα
πολλά που έκδεται στο βιβλίο του «Η Ένεργειακή Οί-
κονομία» ο κ. Κουβέλης υπάρχει σύμπτωση, διαβολε-
μένη μάλιστα. Ένώ δέν υπάρχει σύμπτωση α λ λ α

άντιθεση ή άνάμεσα στα όσα άπεστήριζεν ο ίδιος
του πέρυσι και στα όσα τώρα άποστηρίζει. Με τόν
κ. Κουβέλη λοιπόν τόν περσινό θάπρεπε να συζητήσει
κάπως συνεπέστερα ο έφεινός κ. Κουβέλης και όχι
μαζύ μου. Γιατί αν ή θέση μου δέν είναι σαφής—όπως
ισχυρίζεται— και ο έλεγχός μου άγονος, τότε όλο το
περιεχόμενο του περυσινού έργου του είναι—κατά μεγα-
λείτερον λόγο— άσαφές και άγονο. Έγώ πάντως άπο-
δέχομαι και είμαι—ως ένα σημείο— άλληλέγγυος με
τόν περυσινό Κουβέλη και όχι με τόν φεινόν...

Η άπάντησή στο έρώτημα αν η Ελλάδα είναι βιώ-
σιμη περιέχεται στην ειδικότερη άπάντησή άναφορικά
με το έρώτημα αν η Ελλάδα μπορεί να γίνει βιομηχα-
νική χώρα. Και τοτό γιατί; Γιατί σε τέλει
τάλα άνάλυσή το πρόβλημα της βιω-
σιμότητας ή μη μίας χώρας είναι
πρόβλημα παραγωγικότητας, πρό-
βλημα δηλαδή αξιοποίησης των πα-
ραγωγικών της δυνάμεων σε συνδυ-
ασμό—ποσότητας και ποιότητας—προς τα πα-
ράγωγικά μέσα και τις άντίστοι-
χες μορφές. Έτσι μία και ή αυτή χώρα μπορεί
να είναι ή όχι βιώσιμη άνάλογα με το αν ή έθνική της
εργασία άπασχολεί τα παραγωγικά μέσα σε μία ίσο-
τιμία άνταγωνιστική που μεταβάλλεται δόξανά από
την εξέλιξη της τεχνικής, άποτυπώνεται δέ χαρακτηρι-
στικά σε μία προϊούσα έλάττωσιν των ποσοτήτων της
εργασίας που άπαιτούνται για την παραγωγή ενός εί-
δους, έναντι των ποσοτήτων του κεφαλαίου που άπαι-
τούνται για έγκαταστάσεις, μέσα και πρώτες ύλες προς
παραγωγή του αυτού είδους. Όταν λοιπόν λέμε ότι ή
Ελλάδα δέν είναι βιώσιμη έννοούμε ότι οι συνθήκες
της παραγωγής υπό τις όποιες τελεί είναι τέτοιες ώ-
στε ο πληθυσμός της—ένα μέρος του—ή δέν άναλλάσκει
παραγωγικά τις δυνάμεις του ή τις άναλλάσκει μόν άλλά
όχι μέσα σε μία άνταγωνιστική ίσοτιμία θρών υπό
τους όποιους καταναλάσκει παραγωγικά ή έθνική
εργασία ενός άλλου έθνους. Αυτό είναι το πρόβλημα
της βιωσιμότητας, αυτό θα πεί παθητικό. Ισοζύγιο λο-
γαριασμών, αυτό θα πεί δία. Άν ο κ. Κουβέλης θέλει
πραγματικά να συζητήσουμε για το αν η Ελλάδα εί-
ναι βιώσιμη πρέπει—κατά την γνώμη μας βέβαια—να
περιστρέψει τη προσοχή του σ' αυτό το σημείο, που
όσο κι αν φαίνεται «θεωρητικό» και άφηρημένο, είναι
πρακτικό και συγκεκριμένο.

Το σημείο αυτό είναι τόσο έπίμαχο, που μόλις
το άποδεχθούμε, μόλις το άποσαφηνίσουμε θετικά άνοιγε-
ται μπροστά μας τ' όδωμά του τόπου μας, που και το
ζούμε και το θεώμεθα και κατά το όποιο μυριάδες
ελληνικά μπράτσα και άλλες τόσες μυριάδες μυαλά
μηχανεύονται τα μύρια όσα για να ζήσουν, άρχίζοντας
από τα σπιτόκουτα και καταλήγοντας στις μεσιτείες
των οικπέδων της συνοικίας ή στην εύσχημη άργομο-
σθία. Αυτό λέγεται το όδωμά της παραγωγικής όποα-
πασχόλησής μας, που δέν όφείλεται στο τοπίο το γεω-
οικονομικό, αλλά στη καθυστερημένη κοινωνική μας
δράννησιν, στη κυριαρχία μιας παρασιτικής όλιγαρ-
χίας, που έννοεί να καταθλίβει το έθνος, να μην το
άφινει να κατακτήσει το περιβάλλον του.

Το τοπίο το γεωοικονομικό της Ελλάδας δέν είναι
βέβαια από τα πλουσιώτερα του κόσμου. Κάθε άλλο.
Και ή φυσική γονιμότητα του έδάφους είναι περιορι-
σμένη και ή καλλιεργούμενη ή ή καλλιεργώσιμη έπι-
φάνεια μικρή (σ' αυτό επάνω κάτι νέο μου φαίνεται
μιας διδάσκει ο κ. Σακαντάνης με την μελέτη του
στον «Ανταίο» για την παραγωγική γή) και πολλά άλλα
λείπουνε, όπως ή ποικιλία σε βασικές πρώτες ύλες, με
τη διαφορά ότι κοντά σ' αυτά και παρ' όλ' αυτά έχουμε
ένα υπέδαφος πλούσιο, μία θάλασσα άνεκμετάλλευτη,
φυσικά μονοπώλια σπάνια, και ύδατοπτώσεις άφθονες,
για να περιορισθούμε στα κυριώτερα. Και αν θέλουμε
να προχωρήσουμε κάπως, μία κτηνοτροφία άφθονη από
την όποια ως τόσο δέν άντλούμε παρά δόσημντο εισό-
δημα, έπειδή την άφίσαμε και την άφίνουμε έξω από
τόν κύκλο μιας συστηματικής και οργανωμένης σύγ-
χρονης έκμετάλλευσης. Δέν έχω παρά να άναφέρω το

παράδειγμα της αλιγοτροφίας, όπου ή Γερμανία με
άριθμό αίγων 50% κάτω του δικού μας πραγματικοποι-
ούσε κατά το 1914 εισόδημα 164 εκατομ. χρ. μάρκων
—έφθασε να χρησιμοποιεί τις αλγες ως και για ζώα
έλξεως άκόμα—ένώ στον τόπο μας την θεωρούμε παθη-
τική και τείνουμε να την εξαλείψουμε (!). Η τα πρόβιατα,
όπου ή άναπαραγωγή και ή διαβίωσή τους, ή έκμε-
τάλλευσή τους γίνεται κατά τόν πιο πρωτόγονο τρόπο,
χωρίς καμιά άνάμιξη της ζωοτεχνίας, με μοναδικό
συμπαραστάτη τους τη φύση.

Την ύπαρξη όρυκτου και άλλου πλούτου καθώς και
τη δυνατότητα της άμεσης έκμετάλλευσής του, δέν είναι
κάν άνάγκη να την ύποστηρίξω περισσότερο έπειδή
έχει βρεί τους ύποστηρικτές της άνάμεσα στους έπι-
στήμονες ένας από τους όποιους είναι και ο κ. Κουβέ-
λης. Από την πλευράν αυτή θαρρώ πώς ή άπάντησή
στο πρόβλημα της βιωσιμότητας έχει δοθεί από καιρό,
σήμερα δέ εκείνο που συζητούμε είναι πώς θα θεώδυνε
κάτω από μία συνδυασμένη, συντονισμένη και σύγ-
χρονη έκμετάλλευση, οι πηγές αυτές του πλούτου που
θα άποτελέσουνε τη βάση βιομηχανιών, που κι' αυτές
πάλι θα δώσουνε τη δυνατότητα μιας μεγαλύτερης
βιομηχανικής άνάπτυξης. Εκείνο που θέλω μονάχα να
τονίσω, έπ' ευκαιρία που συζητούμε, είναι, ότι οι ύδα-
τοπτώσεις και το υπέδαφος, οι μεταφορές και ή άλεια
μπορούνε ν' άποτελέσουνε μία άμεση και πραγματο-
ποίησιμη έπίδωξη, ένδυνάμωμα του βιομηχανικού κορ-
μού της χώρας τέτοιο, που ή Ελλάδα να μπει στη
σειρά των βιομηχανικών έθνών.

Στο σημείο αυτό προϋπολογιστικές έργασίες δέν
ύπάρχουνε βέβαια, παρά μόνο για την ύδροηλεκτρική
ένέργεια και όσον άφορά τις συνδεόμενες μ' αυτήν με-
ταλλουργικές και ηλεκτροχημικές βιομηχανίες, έχουμε
όμως γνωματεύσεις υπεύθυνες, όπως του Kegel για την
δυνατότητα παραγωγής 100.000 τόννων σιδήρου με ή-
λεκτροκάμιντο και τοτό μόνο στη Λάρυμνα Β. Δ. της
Χαλκίδας, και το παλαιότερο σχέδιο συμβάσεως για
την άλεια της Έθν. Τραπεζής, που είναι ή πιο πρακτι-
κή άπόδειξη της δυνατότητας να άναπτυχθεί άλιευτική
βιομηχανία στον τόπο μας.

Άλλά για ποιο λόγο να συζητούμε περισσότερο
περί του αν το τοπίο μας, γεωφυσικά παρμένο, περι-
κλείει άνεξάντητες δυνατότητες έκμετάλλευσης, που,
πραγματοποιούμενες, θα μπορούσανε να δώσουνε μία
σύγχρονη άνετη και πολιτισμένη ζωή, όχι μόνο στον
ύπάρχοντα πληθυσμό, αλλά και σε πολύ μεγαλύτερο
(ο κ. Νεύρος λέγει σε πολλαπλάσιο), άφού αυτά τα
ίδια ύποστηρίζει—ύπεστήριζε—και ο κ. Π. Κουβέλης,
πριν άκόμα έμπατισθεί στα νάματα της έξαπλωτικής
πολιτικής και άναγκασθεί ο ταλαίπωρος να μετριάσει
τόν τόνο των όσων έγραφε, προσθέτοντας, άφαιρώντας,
μετατρέποντας λέξεις και νοήματα από τα ίδια τα πα-
λαιά του κείμενα: (!) Δέν είναι μήπως ο κ. Κουβέλης
που έγραφε:

«Διά της ηλεκτρικής καμίνου και των ηλεκτρι-
κών κλιβάνων θα είναι δυνατόν να παραχθούν
και έκλεκτα ποιότητες χάλυβος, διά προσμίξεως
σιδήρου προς ευγενή μέταλλα, χρώμιον, νικέλιον,
μαγγάνιον κτλ., άίτινα άπαντούν εις μεγάλας πο-
σότητες εις το υπέδαφος της χώρας μας κτλ. κτλ.
Ούτως εις μιαν συνδυασμένην έκμετάλλευσιν δι-
ηλεκτρικών καμίνων όλων των καταλλήλων με-
ταλλευμάτων της χώρας μας (και των βωξίτων
φυσικά προς παραγωγήν άλουμινίου ή άργιλλού-
χων τσιμεντών) θα ήδύνατο να στηριχθή ή άνά-
πτυξις μιας μεγάλης ελληνικής ή ευρείας βιομη-
χανίας, τα προϊόντα της όποιας θα εύρισκον άγο-
ραστάς άπανταχού της γής κτλ. κτλ.».

Δέν είναι δικά του τα γραπτά αυτά;
Κατά τι λοιπόν μπορεί να προαχθεί ή συζήτηση

1) Στην Έπαρχία Isere της Ν. Γαλλίας ή έτήσια σε κρέας, δέρμα και
γάλα άπόδοσις των αίγων έφθασε το 1.200.000 φρ. ότι περίπου ήτανε και
ή αξία τους.

(2) Έτσι την βασική διαπίστωση που έχω στο βιβλίο του «Η
Ένεργειακή Οικονομία» σελ. 167, ότι δύνανται ή χώρα μας να κατα-
στή το κυριώτερον βιομηχανικόν κέντρον της Μεσογείου, τη μετα-
τρέπει τώρα (στο τελευταίο του άρθρο στην «Ελλάδα» του κ. Παπα-
δόπου) ως έξης: «μπορεί να γίνει άξιόλογο ν βιομηχανικόν
κράτος εις τόν χώρον της Μεσογείου».

για την βιωσιμότητα, άφού έχουμε—οι άνθρωποι της
κατηγορίας που έχουν—το δικαίωμα, στη χώρα αυτή
να λέμε ότι θέλουμε, να διεκδικούμε δηλαδή την άσυ-
δοσία στο κάθε τι, μα έπιστήμη είναι, μα πολιτική και
να σκοπούμε έτσι τη σύγχυση, να διαβουκολούμε το
έθνος, έμπαίζοντες και τόν ίδιο τόν έαυτό μας;

Ας ύποθέσουμε όμως ότι ο κ. Κουβέλης δέν είχε
γράψει πέρυσι το περί έκβιομηχανισμού της ελληνικής
οικονομίας τεχνικοοικονομικό του βιβλίο, δέν είχε
είπει τα όσα παραθέτουμε και πολλά άλλα άκόμα,
άλλα ότι έμφανίζεται αυτήν την στιγμή στο στερέωμά
μας, με τα δικά του άρθρα στην έφημερίδα «Ελλάς».
Τι λοιπόν λέγει στο τελευταίο του απ' αυτά; Λέγει
τα έξης:

«Διότι είναι φανερόν ότι μπορεί να γίνει ή «Ελ-
λάς άξιόλογον βιομηχανικόν Κράτος εις τόν χώ-
ρον της Μεσογείου, χωρίς όμως τοτό να μπο-
ρέσει να έπιφέρει την ριζικήν μεταβολήν της
διαρθρώσεως της οικονομίας υπό την βασική
όμως προϋπόθεσιν, ότι ή έκβιομηχανία αυτή θα
έπιχειρείτο με την συνδρομήν ξένων κεφαλαίων
—προϋπόθεσιν που ρητός άναφέρει εις το άρθρον
μου εκείνο—που έχει τόσον μεγάλην σημασίαν
έν προκειμένω (λόγω της πληρωμής τόκων μερι-
σμάτων κτλ. εις το έξωτερικόν) και την όποιαν
όμως τόσον... έκουσίως ήγνόησεν ο κ. Μ.».

Θα έσχωρήσουμε δυο σημεία: Το ένα είναι ότι ή
έκβιομηχανία δέν μπορεί να έπιφέρει ριζική μετα-
βολή στην διάρθρωση της οικονομίας. Και το δεύτερο
ότι ο παραλογισμός αυτός έχει ως έξήγησί του την
προϋπόθεσιν των ξένων κεφαλαίων. Θέλει δηλαδή να
μάς πεί ο κ. Κουβέλης ότι για να βιομηχανοποιηθεί ή
Ελλάδα άπαιτούνται κεφάλαια που δέν τάχουμε και
πρέπει να τα ζητήσουμε από τους ξένους. Μία βιομη-
χανοποίηση όμως με ξένα κεφάλαια, λέγει, δέν θα έπι-
φέρει—δέν μπορεί να έπιφέρει—ριζική μεταβολή στη
διάρθρωση της οικονομίας μας.

Να λοιπόν και πάλι ή έπίσημη οικονομική ελληνική
έπιστήμη επί σκηνής, με όλη της την λαμπρότητα! Δέν
είχαμε τελειώσει καλά καλά με την πρώτη περί-
πτωση (!) και μάς παρουσιάζεται ή δεύτερη του κ. Κου-
βέλη. Η βιομηχανική πρόδοξ δέν έπιφέρει μεταβολές
στη διάρθρωση μιας οικονομίας όταν γίνεται και ένδω
γίνεται με ξένα κεφάλαια! Η μηχανή παύει να είναι
μηχανή, παύει να αντικαθιστά το εργαλείο έπειδή ο
κάτοχός της είναι Άμερικανός ή Άγγλος! Αυτές τις
σοφίες μάς σερβίρουνε κάθε τόσο οι κύριοι έπιστήμονες
της οικονομικής και έχουνε την άξίωσιν μιας καλύτερης
μεταχείρησης από μέρους μας, που κρατούμε ένα
κοινό αίσθητήριο και μία άπλη νόσην.

Όταν λέμε διάρθρωση μιας οικονομίας, δέν έν-
νοούμε μήτε παθητικό ίσοζύγιο, μήτε έθνικότητα των
κεφαλαίων που έχουν επένδυθεί στη παραγωγή. Έν-

(1) Πρώτη περίπτωση έννοώ την περίπτωση Ζολώτα, την όποια και
ο ίδιος ο κ. Κουβέλης άναφέρει στο τελευταίο άρθρο του με τάση να
την χαρακτηρίσει ως έπιβαρυντική για τόν ύποφαινόμενο. Αυτό μου δι-
νει την εύκαιρία να φέρω στη δημοσιότητα το άκόλουθο χωριτόμενο όσο
και σπανιότατο στα χρονικά περιστατικά:

«Ο κ. Ζολώτας μένει πνέων για την πολυτική έκείνη άνήτησε μέσο
του κ. Αγαπητή—πνευματικού συνοδού του—καθώς και μέσο του κ.
Πουλόπουλου, πνευματικού τέκνου του. Και οι δύο αυτοί κύριοι έδω-
σανε σ' ένα προσωπικό τόνο όλη την έπιτητική τους μανία, ο έτε-
ρος δέ και την όβριση του δεινότητος, όπως θα έκανε κάθε άπειλισμέ-
νος που όπαρασπίζεται μία χαμένη ύπόθεση. Ο τελευταίος όμως αυτός
—ο Πουλόπουλος—άπεχαινώθη τόσο πολύ, που στο τέλος κατόρθωσε μό-
νος του και τόν έαυτό του και τόν κ. Ζολώτα, με την έξω πρωτεύουσα
καταλείδων ένος βιβλίου που έκφυλοφόρησε τότε: «Η οικονομική έπιστή-
μη στην Ελλάδα». Έπειδή είχαμε χιλιερική κατοχή και ή λογική έπιστή-
μης με άσυστήριστη τις έκδόσεις, άναγκάσθηκα ένα τελευταίο, μικρό
και έπιγραφικό κεφάλαιο που όπάρχει στο βιβλίο μου «Θεωρητική
Οικονομική και Οικονομική άκρίσια» και που έπιγράφεται «Ελαστική και
έργασία οικονομία», ενώ ήτανε τού Μάρξ, να το παρουσιάσω ως άπλη
μετάφραση άνωμμου συγγραφέα άγνώστου ο τόποις άπ' όπου ή
κειμενία, αλλά και σε άδυσμία να αισθανθεί ότι έπιτοκείται μπροστά σ'
ένα κλασικό συγγραφέα, δέν όποιοι έπαινε ότι ο άνωμμος όγράφος είναι ο
Μάρξ και σ' όσον παραλαμβάνει στο όνομα... τού Μάρξ, γράφοντας στο
τέλος το έξης αίτημα: «Κάτι κέ το οιο ο υς είχεν ο υς έψεί
του ο υς είχεν έγραφε: «Mais je ne suis plus marxiste!». Έτσι, κοντά στον ύποφαινόμενο το λεοντάρι αυτό κατεπρόσπε και τόν
Μάρξ (άνωμμος όγράφος) αντίτάσσοντας έναντίον του τόν δικό του... Μάρξ—
Πουλόπουλος... Αυτά για την ιστορία.

νοούμε πριν απ' όλα και πάνω απ' όλα μία κατάσταση τεχνική ή στην παραγωγή, μία κατάσταση ογκού και ποιότητας (είδους) μέσων παραγωγής, με τα οποία η δεδομένη κοινωνία της άλφα εθνότητας πραγματοποιεί την εργασία της, και τα οποία προσδιορίζουν το βαθμό της παραγωγικότητάς τους, στη πλοκή τους προς τις παραγωγικές δυνάμεις, κατά τη διαδικασία της παραγωγικής δράσεως. Έννοούμε δεύτερο μία κατάσταση κοινωνικών σχέσεων που προκύπτει αναπότρεπτα από την άκατάπαυστη μετατροπή και συγκεντροποίηση των παραγωγικών μέσων, συνοδευόμενη δε και προϋποθέτει μία ανανέωση του πληθυσμού υπό εποψιν ιδιοκτησίας των ιδίων μέσων. Έννοούμε τέλος—από καθαρά οικονομική άποψη—μία σύνθεση κεφαλαίων που εκδηλώνεται στο οικονομικό πεδίο με χαμηλό ή υψηλό αποτέλεσμα. Έτσι, το να πραγματοποιηθεί ή όχι η εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων, να οργανωθούν και να λειτουργήσουν οι συνδεδεμένες με αυτήν βιομηχανίες, να αξιοποιηθεί με σύγχρονα μέσα το υπέδαφος και η αλγία κτλ. όλα αυτά αφορούν την διάρθρωση της οικονομίας γιατί πραγματοποιούμενα επιφέρουν οργανικές μεταβολές στη παραγωγή και στις έπικαθήμενες κοινωνικές συνθήκες. Είναι λοιπόν αφάνταστη επιπολαιότητα να ελπίζει κανείς, ότι το να αναπτυχθεί ή πού σύγχρονη βαρεία βιομηχανία στην Ελλάδα—δ κ. Κουβέλης το υποστηρίζει—είναι γεγονός που δε μπορεί να επιφέρει ριζική μεταβολή στη διάρθρωση της οικονομίας μας. Ασύλληπτο!

Τα ξένα κεφάλαια δεν έχουν καθόλου να κάνουν με αυτό που λέμε. Ξέρουμε από τη διεθνή κίνηση των κεφαλαίων, και τη διεθνή ορνάωση των τράστ και καρτέλ, ότι αμερικανικά κεφάλαια κυκλοφορούν κατά δεκάτομμύρια στις μεγάλες γερμανικές καθώς και βορειοιταλικές βαρείες βιομηχανίες, ότι ένα μέρος της τελευταίας τουρκικής βιομηχανίας ήταν υπόθεση γερμανικών κεφαλαίων, ότι οι τεράστιες νοτιοαμερικανικές κρεατοβιομηχανίες είναι κεφάλαια αγγλικά και αμερικανικά, ότι και εδώ στη μικρή οικονομική μας επιφάνεια κινούνται αρκετά ξένα κεφάλαια σε αρκετές επιχειρήσεις και σε βιομηχανίες. Όλα όμως αυτά αφορούν τη κατανομή του εισοδήματος, αφορούν την εκμετάλλευση της εργασίας ενός έθνους από το κεφάλαιο άλλου έθνους. Είναι ξένα είναι τα κεφάλαια είτε εθνικά ενόσω μπαίνουν στη παραγωγή και μετατρέπουν τους δρους της, μετατρέπουν και τη διάρθρωση της οικονομίας μιας χώρας.

Το ζήτημα των ξένων κεφαλαίων είναι ζήτημα οικονομικής πολιτικής μιας χώρας απέναντι στις άλλες κεφαλαιοδρότριες χώρες, είναι ζήτημα χαρακτήρα της εξουσίας μιας χώρας, ζήτημα εξαρτήσεως της από τις άλλες. Έτσι, προκειμένου για τη βιομηχανοποίηση της χώρας μας, άλλη στάση θα τηρήσει απέναντι στα ξένα κεφάλαια μια κυβέρνηση με ευρύ λαϊκό υποβάσθημα. Η τελευταία αυτή θα στραφεί πρώτα προς τις εσωτερικές οικονομικές δυνατότητες που έχει ο τόπος και με βάση αυτές θα αντιμετωπίσει το ζήτημα των ξένων κεφαλαίων, πού τη βοηθεία τους μπορεί να έπικαλεσθεί υπό όρισμένους δρους. Ένω δε θα συνέβαινε το ίδιο με μία άλλη κυβέρνηση, όπως του κ. Παπανδρέου να είπαμε, πού θάνοιγε πόρτες και παράθυρα να μπόυνε τα ξένα κεφάλαια ασύδοτα και με τους δρους που θα ζητούσαν και θα επιβάλλανε τα ίδια.

Έτσι λοιπόν το ζήτημα των κεφαλαίων είναι καθ' άρχην άσχετο με τη διάρθρωση της οικονομίας και δεν έχουμε παρά να αναφέρουμε τις βαθύτατες μεταβολές

που έπληθανε στη διάρθρωση της σοβιετικής οικονομίας εξ αιτίας της βιομηχανοποίησής της. Στις μεταβολές αυτές το ξένο κεφάλαιο δεν έπαιξε κανένα ρόλο, το δε εσωτερικό είχε απαλλοτριωθεί από τη νέα μεταοκτωβριανή εξουσία. Αυτόνομη πώς μέσα στην άστική οικονομία κάθε βιομηχανική εξέλιξη είναι τοποθέτηση ποσοτήτων κεφαλαίων στην παραγωγή, είτε κεφαλαιοκρατική εξέλιξη. Αυτό προκαλεί μία σύγχυση άνομεσά στις μορφές δια μέσου των οποίων πραγματοποιούνται οι οργανικές αλλοιώσεις στη διάρθρωση της οικονομίας και στις ίδιες τις αλλοιώσεις σαν αποτέλεσμα τεχνικών προόδων και μεταβολών στην παραγωγή.

Αφορετικά μπαίνει το ζήτημα αν από πεδίο της κάποιας θεωρητικής αποσαφήνισης περί του τι είναι διάρθρωση και πώς προσδιορίζεται, μεταπηδήσουμε στο ζήτημα της ελληνικής ανοικοδόμησης στη συγκεκριμένη της περίπτωση. Όπως με το να λέμε ότι η Ελλάδα είναι βιώσιμη, έννοομε ότι έχει τις δυνάμεις της να καταστεί τέτοια και όχι τη σημερινή παραγωγική, οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα της, έτσι και στο ζήτημα της διάρθρωσης: λέμε ότι η δημιουργία ενεργειακής—θερμικής και υδατικής—βιομηχανίας, καθώς και συμπλέματος μεταλλοβιομηχανιών κτλ. θα επιφέρει ριζική αλλαγή στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας, κατ' αντίθεση προς ότι υποστηρίζει ο κ. Κουβέλης. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι οι βιομηχανίες αυτές είναι ήδη μία πραγματικότητα. Για να γίνουν πραγματικότητα απαιτούνται προϋποθέσεις, πολιτικές και οικονομικές. Μία από τις πολιτικές προϋποθέσεις είναι να αποκτήσουμε λαϊκή δημοκρατική εξουσία, πού να υιοθετήσει ένα πρόγραμμα εκβιομηχανισμού και να συνεγείρει λαϊκό ένθουσιασμό προς πραγματοποίησή του. Μία από τις οικονομικές προϋποθέσεις είναι να φύγει η διεύθυνση της οικονομικής ζωής από τα χέρια των ατομιστικών κεφαλαιοκρατικών μονοπωλιακών συγκροτημάτων και να περάσει στα χέρια της προγραμματισμένης, προς το κοινό συμφέρον, οικονομικής δράσης κατά τόπο πού τα ατομικά κεφάλαια να έλέγχονται και όχι να έλέγχουν. Πάνω στη τελευταία αυτή βάση το ζήτημα των ξένων κεφαλαίων αντικρίζεται θετικά.

Αυτά ήθελα να πω εις απάντηση του κ. Κουβέλη ή καλλίτερα με την ευκαιρία της δικής του απάντησης στο κριτικό σημείωμά μου του «Ανταύρου». Παραλείπω δε όλα τα άλλα—υπαινιγμούς και τέτοια—όπως το περί ακαθάρστου και μη εισοδήματος, γιατί δε μεταβάλλουν τα δεδομένα του προβλήματος περί του αν η Ελλάδα είναι ή όχι βιώσιμη. Μαρτυρούν μόνο αναξιόλογη σπατάλη χρόνου. Πάντως ο κ. Κουβέλης μπορεί να μην είναι και τόσο βέβαιος περί του πως ανευρίσκεται το εθνικό εισόδημα, αν σκεφθεί ότι αποτελεί μία ολική ποσότητα αξιών της εθνικής εργασίας πού διαιρείται όμως στις διάφορες κατηγορίες εκείνων πού κατέχουν τη δύναμη εργασίας (μισθός) των άλλων πού έχουν τα κεφάλαια (τόκος), των τρίτων πού είναι κύριοι στα παραγωγικά μέσα (κέρδος) των γαιοκτητών (πρόσοδος). Όμως μήτε κάθε άπασχόληση εργατών αυξάνει το εισόδημα, μήτε κάθε τοποθέτηση κεφαλαίου. Μπέρδεμα λοιπόν...

ΜΑΞΙΜΟΣ

Υ. Γ. Όσο για το επιτακτικό έρώτημα πού θέτει ο κ. Κουβέλης, ότι για ποιο λόγο ή χώρα μας δεν είναι περισσότερο βιώσιμη με και έρχεται σε μέγεθος παραγωγής, ή δεύτερη στη σειρά προκειμένου για τον κανόνα και ή τρίτη στη σειρά προκειμένου για το λάδι, παραγωγός χώρα του κοινού του άπαντος, ότι το λάδι και ο κανός αποτελούν έγγεια φυσικά μονοπώλια πού δεν εισέρχονται στη σφαίρα της βιομηχανίας για την οποία συζητούμε. Οι δυνατότητες της ανάπτυξης τους υπάρχουν μεν αλλά είναι περιορισμένες.

Κ. ΣΙΔΕΡΗ

Ο Α. Σ. Ο., Κ. Υ. Δ. Ε. Π. κλπ.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΕΞΩΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Β'.

Η πολιτική της ίδρυσης Οργανισμών συγκεντρώσεως προϊόντων, για τη δήθεν προστασία της παραγωγής, έχει βαθιά τις ρίζες της στη χώρα μας. Μπήκε σε εφαρμογή πριν από το 1900, γενικεύθηκε στο μεσοπόλεμο και έχει ολοκληρωθεί στην περίοδο δικτατορίας—Κατοχής.

Με τη μεταπολεμική τελευταία αναβίωση του συστήματος, κρίνουμε απαραίτητη μία ανασκόπηση σύντομη για τη δράση των διαφόρων Αυτόνομων, δήθεν προστατευτικών οργανισμών.

Οι πρώτοι οργανισμοί έχουν αρχίσει να ιδρύονται για τη συγκεντρωση σταφίδας εδώ και πενήντα χρόνια. Με άφορη το έσοπασμα της κρίσης στη σταφίδα—εμάθη Κορινθιακή—ιδρύθηκαν διάφοροι Οργανισμοί: κρατικοί, ιδιωτικοί και δήθεν αυτόνομοι, πού από δεκάδες χρόνια συγκεντρώνουν υποχρεωτικά δωρεάν «Παραγώματα» και μισοτιμής πλεονάσματα με μονοπωλιακές τιμές στη σταφίδα, αφαιρώντας με μισοφροναρχικά μέσα—βασικά εξωπαραγωγικά—μεγάλο μέρος της παραγωγής.

1) Κρατική Διαχείριση 1896—1899. Η Γαλλία από το 1870 με τις μεγάλες καταστροφές πού έλαβαν τ' αμτέλια της από φυλλοξήρα, χρόνο με χρόνο μας έπαιωνε όλο και πύο μεγάλες ποσότητες σταφίδας για οίνοποίηση, πού στα 1891 έφθασαν τούς 70.000 τόννους σε σύνολο εξαγωγής 160.000 περίπου.

Η σταφίδα μας είχε το μονοπώλιο τότε, στις άγορές εξωτερικού, έφτανε όλη ή παραγωγή μας γύρω στα 350.000 χιλιόλιτρα (ένα χιλιότρο = 375 όζ.). Στο μεταξύ οι Γάλλοι αναζητούσαν την αμτέλουργία τους και απαγόρευσαν την εισαγωγή Έλληνικής σταφίδας. Η απαγόρευση προκάλεσε πανικό και απότομη πτώση στις τιμές κατά 75% και στην εξαγωγή 30%.

Έτσι έσοπασε ή κρίση υπεραπογωγής στη σταφίδα μας—κρίση πού συνεχίζονταν ίσαμε τον τελευταίο πόλεμο. Σκόπημα έμεινε αυτή δεκάδες χρόνια αγίαρευτη από την πλουτοκρατική διταρχία γιατί από τα πρώτα χρόνια είχε νοώσει, ότι ή σταφίδα είναι ένα «χρυσόρυχείο» μία πρώτη τάξεως πηγή αθέμιτου πλουτισμού.

Με την κρίση ή τότε κυβένηση βοήξε μία πρόχειρη έμπειρική λύση: να περιορίσει την παραγωγή με ένα μισοφροναρχικό φόρο—το «Παραγώμα» δωρεάν 15% σε είδος πάνω στην εξαγωγή και έγγειο φόρο 15 δραχ. στο χιλιόλιτρο σταφίδας. Κι έτσι μπήκε σε εφαρμογή, το σύνθημα του Τριούπη ή σταφίδας δια της σταφίδας θα σωθεί, και καθιερώθηκε ο μισοφροναρχικός—εξωπαραγωγικός τρόπος αφαίρεσης μεγάλου μέρους της παραγωγής ολότελα δωρεάν σαν «Παραγώματα».

Από τότε ή πολιτική της «εξισορροπήσεως» της παραγωγής προς τη ζήτηση συνεχίζεται σε βάρος των παραγωγών.

Το κράτος συγκεντρώνει το «παραγώμα» χωρίς να επιτύχει καμιά βελτίωση, γιατί μέρος καταχράσθηκαν οι κομματάρχισμοι αποθηκάριοι και άλλο πούλησε στο 1/3 της τρεχούμενης τιμής στους σταφιδεμπόρους, πού το προόριζαν για εξαγωγή.

2) Σταφιδική Τράπεζα 1899—1905. Η κατάσταση ήταν άμεταβλητη και το κράτος ίδρυσε Τράπεζα με τους παραγωγούς δήθεν μετόχους. Αύξανε το «παραγώμα» σε 24% και καθορίζει και τον έγγειο φόρο 15% σε είδος. Η «Σταφιδική» καταφεύγει σε δάνειο 6% έκατομμύρια δραχ. και παραδίνεται στις Τράπεζες: Έθνική, Ίονική, Αθηνών. Η συγκεντρωμένη σταφίδα χορηγούνταν στο 1/4 της τιμής στις μικρές τότε Εταιρίες Οίνοπνευματοποιίας, Χαούλαου, Καμπά και Σία. Οι καταχωρήσεις και δωρεές στους βιομηχάνους οδηγούν σε χρεοκοπία τη Σταφιδική Τράπεζα πού πέφτει κάτω από τις ενθλές έξεργασίες των σταφιδοπαραγωγών, πού παρασυσφύσαν ζητώντας «Μονοπώλιο».

3) Εταιρία 1905—1924. Η Τράπεζα Αθηνών με Γενικό Διευθυντή τον Γ. Πεσματζόγλου, έχοντας δεσμούς με παλαιοκομματικούς κύκλους και ξένους κεφαλαιούχους, αναλαμβάνει με κρατική σύμβαση την ίδρυση της «Προνομιάου Εταιρίας Ένιαίας» για την προστασία της παραγωγής και έμπορίας της σταφίδας.

Η «Ένιαία» καθαρά ιδιωτική κερδοσκοπική Εταιρία με γτόπους και ξένους μετόχους ανάλαβε 1) να εξαγοράσει τα πλεονάσματα—της σταφίδας πού δεν έφτανε στο εξωτερικό—με τιμές κατά 1/3 πύο κάτω από τις τρεχούμενες, 2) να δώσει δάνεια μέχρι 7 εκατομμύρια το χρόνο στους παραγωγούς, 3) να διαθέσει 5—10.000 λίρες για διαφημίσεις στο εξωτερικό, 4) να ιδρύσει δική της βιομηχανία οίνοπνευματοποιίας, 5) να αποζημιώσει όσους ήθελαν να εκολώσουν τις φυτείες τους και 6) να δώσει στο Κράτος 4 εκατομμύρια για τον έγγειο φόρο στη σταφίδα.

Προνομία και ανταλλάγματα πήρε: 1) να αύξει το «παραγώμα» σε 35% και 2) να εισπράξει έγγειο φόρο 7—8 δραχ. στο χιλιόλιτρο εξαγωγής.

Η «Ένιαία» όπας διαπιστώνεται από τις συζητήσεις στη Βουλή*), και την «Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Έξεταστής» (Επιτροπής, 1915), ότι μονάχα δεν πρόσφερε καμιά ύλησσία για τη βελτίωση της θέσης της σταφίδας, αλλά αντίθετα ζημιώσε πολύ τους παραγωγούς.

Η «Ένιαία» ίδρυσε με την Τράπεζα Αθηνών και τις βιομηχανίες οίνοπνευματοποιίας Χαούλαου, Καμπά, Μάτσα και Σία, μετόχους, την Εταιρία Οίνων και Οίνοπνευματών στα 1906 με «λεόντειο» όπας χαρακτηρίστηκε σύμβαση γιατί την προοιόδοτσε με 30 δραχ.—το 1/5 της πραγματικής τιμής—45.000 τόννους σταφίδα, αξίας 12—14 εκατομμύριον δραχμών. Οι εταιρίες «πρόσφεραν» τις εγκαταστάσεις τους, αφού πληρώθηκαν μάλιστα υπέρογκες—σε σύγκριση με την αξία τους—τιμές.

Στην νέα Εταιρία ή «Ένιαία» με ιδιαίτερο συμβόλαιο παρεσχόρησε και όλα τα δικαιώματα πού είχε για τη συγκεντρωση και βιομηχανοποίηση της σταφίδας με τιμή 31 χότινες δραχ. αντί 130—150 το χιλιόλιτρο.

Στα 1909 δ' Αθ. Εδτάσεις, Υπουργός των Οίκονομικών, δήλωσε στη Βουλή ανοιχτά: Το έθνος της ποτής ύλης της παρακατασκευής σταφίδας ενίσχυσε κατά πολύ την εν Ελλάδα μεγάλην οίνοπνευματοποιήν και έκτοτε έχει να επιδείξει αυτή καταπληκτικά προσόδους.

Η πραγματικά ληστική «Ένιαία» μονάχα με το επέταξομο ποσοδο εξαγοράσε τα πλεονάσματα και της έμειναν δωρεάν και τα παρακατάματα αξίας από πολλά εκατομμύρια δραχές. Παρά τη σύμβαση, μονάχα τον πρώτο χρόνο έδωσε δάνεια μικροποσά. Όλα τα κεφάλαια και κάθε επένδξη της, τα κατάθετε στη «μπαζά» της Τράπεζας Αθηνών με ένα τα έκατο (1%) τόκο.

Ο βουλευτής Α. Καφετζόπουλος στη Βουλή (1911) ανάμεσα σ' άλλα διακίνησε: «... Διότι βλέπετε: Τράπεζα Αθηνών, Προνομιάου (Ένιαία) και Εταιρία Οίνων και Οίνοπνευματών αποτελει τον τριεπύδοτατον Θεόν της δυστυχούς σταφιδοπαραγωγής». Και συνεχίζοντας πρόσθεσε ότι ένω ή τιμή της σταφίδας σήμερα είναι 200 δραχ. και έμποσοι και βιομηχανοί οίνοιν αγοράζουν εκ της αγοράς με 180 και 190 δραχ. και τους συμπερι να μεταβάλλουν την σταφίδα εις οίνοιν και να τον εξαγάγουν εις το εξωτερικόν... με ποσοδο 5—10%, φαντασθήτε κατ' αναλογίαν πόσα είναι τα κέρδη της Εταιρίας Οίνων Οίνοπνευματών, όταν αυτή αγοράζει όχι πύο 150 ούτε πύο 100, αλλά πύο τριάνοντα δραχ. κατά χιλιόλιτρο (δηλ. χιλιόλιτρο).

Άλλοι (Α. Γαλάρας, Π. Ηλιοπούλος κλπ.) μύλησαν για τα πρακτορεία της «Ένιαίας» ότι μετεβλήθησαν εις

*) Πρακτικά Βουλής 1814/1911 και 1111/1914.

άληθη λησταρχεία», οι πράκτορες της κλέβουν και στο ζύγι τουλάχιστο 30-35 %, 40 % εις βάρος της άτυχους σταφιδοπαραγωγής». Ακόμη ότι πουλάει σταφίδα «παρακρατήματος» παρά τη σύμβαση στους έμπορους, που την εξαγωγήν και ορίζουν τις τιμές αυξάνοντας την προσφορά. «Βούλευται είνε σύμβουλοι της Ένιαίας» και ότι αυτή πληρώνει 4.000 δραχ. ετήσιον φιλοδόχημα εις τον Βασιλικόν Έπιτροπον διά να φώσσει το στόμα του Έπιτροπου που την ίδια θέση είχε και στη Σταφιδική Τράπεζα.

Σ' ερώτηση για τη μη χορήγηση δανείων στους παραγωγούς, ο βουλευτής Π. Αραβαντινός αναφέρει την άπάντησή του Γεν. Διευθυντού της Τράπεζας Άθηνών Τ. Πεσματιζόγλου, που ήταν και πρόεδρος του συμβουλίου της Ένιαίας: (*).

«...και τα Υποκαταστήματα της Τραπεζής Άθηνών τί θα τα κάμει; θα τα κλείσει;».

Συνεχίζοντας ο Π. Α. τονίζει χαρακτηριστικά:

«Κύριοι, ή ούτος έρευνονμένη υπόθεσις (της Ένιαίας) έφ' όσον ερχόμεθα εις τα βαθύτερα αίτια πιστοποιεί πόσον όλέθρια πράγματι είνε ή ψυχολογία έκείνων των κεφαλαιούχων, οι όποιοι άνευ άνωτέρας ήθικης συγκροτήσεως μόνον εις την τήρησιν του χρυσού αποβλέπουν, τα πάντα μηχανεύονται ίνα άθροίσωσι κεφάλαια και τό πάν πράττουσι ίνα μη χάσωσι τό κτηθέν. Τοιαύτη είνε ή ψυχολογία ήτις έπρωτάνευσεν εις τους διαχειρισθέντας ύπευθύνους την Προνομιόχον Έταιρίαν. Συνέδεον τη διαχείρισιν των με την προδόν της βιομηχανίας Οινόπνευματοποιίας».

Η Ένιαία και τις μισές-30.000-μετοχές που είχε από την Έταιρία Οίνων τις πούλησε μέσα σε 4-5 χρόνια στους άλλους μετόχους στην όνομαστική τους άξια σε περίοδο που τα κέρδη ήταν 40 % πάνω στα κεφάλαια. Η Τράπεζα Άθηνών ίδρυσε επίσης «Συνδικάτο» των βιομηχανικών Οινόπνευματοποιίας που έκαμε «χ ρ υ σ έ ς δ ο υ λ ε ι ε ς» (**) από την εκμετάλλευση της σταφίδας.

Ο χώρος δέν έπιτρέπει να παραθέσουμε πολλά χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις πολυσέλιδες συζητήσεις στη Βουλή 1911 και 1914. Πρέπει να τονισθεί όμως ότι η Ένιαία όπως είπαμε έσωσε την Τράπεζα Άθηνών από πραγματικό κίνδυνο χρεωκοπίας και τροφοδότης με φτηνή-σχεδόν δωρεάν-πρώτη ύλη τη σταφίδα τις βιομηχανίες Οίνων και Οινόπνευμάτων που γιγαντώθηκαν σε βάρος των παραγωγών.

Στά 1909 ή Ένιαία με έγγυηση του Κράτους επέτυχε και δάνειο 500.000 λίρες για να αποζημιώσει τις εκριζώσεις σταφίδας. Το ποσό όλόκληρο το κατάθεσε στην Τράπεζα Άθηνών με ένα τοις εκατό (1 %) τόκο, ενώ πλήρωνε 7 % στους όμολογιούχους-δανειστές. Μέρος, από τό δάνειο, διάθεσε και τό υπόλοιπο ύστερα από την διάλυση της Ένιαίας με την από 21/9/1925 άγωγή του Έλληνικού Δημόσιου καθορίσθηκε ότι φθάνει σε 127.099 λίρες κεφάλαιο, που έπρεπε να πληρωθεί με τόκο 12 % ίσαμε να εξοφληθεί από την Τράπεζα Άθηνών. Στά 1930 τό Κράτος με άλλη άγωγή ζήτησε πάλι τό ίδιο ποσό ή χαριστικά τό ίσο ποσό σε δραχ. 47.662.125 με τόκο 12 %.

Ήρθε όμως ο Μεταξάς και «έλεφ» μοναρχοφασιστικής δικτατορίας της 4ης Αυγούστου με σύμβαση με τον κ. Ν. Ηλιάσκο χάρισε στην Τράπεζα των Άθηνών για κεφάλαια και τόκους 12 % 14 χρόνων καθυστέρηση της εξόφλησής. Εφόσον ή Τράπεζα Άθηνών κράτησε τό κεφάλαιο τριάντα χρόνια, δικαιο ήταν στα 1939 να ύπολογισθεί προς 550 δρ. τη λίρα, που με τόκους από τό 1930-και όχι 1925-φθάνει τα 140 έκατομ. δραχ. Ο Μεταξάς όμως με τον Α.Ν. 1768/39 καθόρισε όπως ή Τράπεζα Άθηνών προς πλήρη και όλοσχερή εξόφλησιν πάσης έν γένει ύποχρεώσεως έν των προς την...προνομιόχον Έταιρίαν λογαριασμών της δέχεται να καταβάλλει προς τό Έλληνικόν Δημόσιον 25 έκατομ. δραχ. κλπ. (**). Η σύμβαση καθορίζει ότι ή Τράπεζα Άθηνών μαζί με τό 25 έκατ. θα πληρώσει άλλα 33 έκατ. δρ. από διάφορα που προβλέπει ο Ν. περί δραχμοποίησης δηλ. σύνολο 58 έκατομ. με τόκον δύο τοις εκατό (2 %) ή σε 15 χρονολητικές δόσεις (****).

Παρ' όλες τις σοβαρές με στοιχεία κατηγορίες και απο-

φάσεις άκόμα δικαστηρίων σε βάρος της, ή Ένιαία διατηρήθηκε ίσαμε τό 1924, και κηρύχθηκε έκπλητος ύστερα από τις έξεγέρσεις των σταφιδοπαραγωγών, που μεταπολεμικά έβλεπαν με την πτώση της παραγωγής και της τιμής της σταφίδας να χειροτερεύει ή θέση τους.

4) Έ θ ν ι κ ή Τ ρ α π ε ζ α 1924. Για ένα χρόνο έκανε συγκέντρωση της σταφίδας ή Έθνο-Τράπεζα με τό μηχανισμό των Γεν. Άποθηκών.

5) Α.Σ.Ο. 1925. Τέλος ιδρύθηκε ο Α' Αυτόνομος Σταφιδικός Όργανισμός που από τον Αύγουστο 1925-έίκοσι χρόνια τώρα-συγκεντρώνει τα παρακρατήματα πλεονάσματα της σταφίδας.

Ο Α.Σ.Ο. ιδρύθηκε σαν Όργανισμός-κράμα-συνεταιρικής Όργανώσεως τριτοβαθμίου άναγκαστικής μορφής, δημοσίας ύπηρεσίας και κοινής όφελείας με την έμμεσο διοίκηση των παραγωγών. Βασικοί σκοποί του είνε: «ή ίσορροπία της προσφοράς προς την ζήτηση» με όλες τις άλλες ύποχρεώσεις της προκατόχου Ένιαίας: συγκέντρωση, διαφήμιση και βιομηχανοποίηση της σταφίδας. Κι άκόμα άσφάλιση για θεωρητικές, χορήγηση έφοδίων και φαρμάκων, βελτίωση παραγωγής, εξαγωγής κλπ. Ο Α.Σ.Ο. έχοντας ιδιαίτερα προνόμια και με διορισμένη διοίκηση: από ύπαλληλους Υπουργείων, Τραπεζών, σταφιδεμπόρους και μικρή μειοψηφία δήθεν αντιπροσώπων των παραγωγών διαχειρίσθηκε δικτατορικά τη σταφίδα μέχρι σήμερα.

Παρ' όλες τις διακηρύξεις ότι ο Α.Σ.Ο. θα «σώσει» την παραγωγή όχι μόνο δέν πρόσφερε θετικές ύπηρεσίες, αλλά και έχει επιβαρύνει πού πολύ τη σταφίδα.

Τα μέτρα που έθεσε σε εφαρμογή ήταν: 1) Να αυξήσει τό παρακρατήμα από 35 σε 50 %, 2) να βάλει εξαγωγικό φόρο «εισφορά» 750 δρχ. στο χιλιόλιτρο, που κατά καιρούς τό έφτασε 1700, 3) άσφάλιστρό στη παραγωγή 200 δρχ.

Εκτός απ' αυτά έπαίριε τό κράτος 120 δρχ. συναλλαγματικό παρακρατήμα και σε 200 δρχ. στο χιλιόλιτρο παραγωγής έφθαναν οι τοπικοί φόροι. Με δυό λόγια από την παραγωγή αφαιρούσαν περίπου 45 % και έπεβούρναν τη σταφίδα που έβγαίνε στο έξωτερικό με δυσβάσταχτα βάρη, σε βαθμό που ή θέση της να είνε πολύ μειονεκτική απέναντι στα όμοειδη προϊόντα της Αυστραλίας και Καλιφόρνιας που μάς συναγωνίζονται με έπιτυχία στις τιμές.

Σε μέση παραγωγή 300.000 χιλιόλιτρα σταφίδα, και σε εξαγωγή 150.000, είχαμε παρακρατήμα 50 %, δηλ. 75.000 που έπαίριε ο Α.Σ.Ο. δωρεάν και έμεναν πλεονάσματα άλλα τόσα 75.000 χιλιόλιτρα.

Η «πεμπτονοσία» της πολιτικής του Α.Σ.Ο. ήταν τό πως να εξαγοράσει τα πλεονάσματα αυτά. Κι ή λύση ήταν εύκολη και δοκιμασμένη. Η σταφίς διά της σταφίδας σε βάρος των παραγωγών και για τό κέρδη των Τραπεζών, βιομηχανών και σταφιδεμπόρων.

Στά 1930 έξοψασαν και τα σκάνδαλα του Α.Σ.Ο. Άποκαλύφθηκε πως:

1) Έξόδευε χωρίς άποτελέσματα έκατομμύρια για διαφημίσεις στο έξωτερικό, 2) ανάθεσε στις Έταιρίες Οινόπνευματοποιίας να εξαγοράσουν πλεονάσματα με χρηματοδότηση δική του από 110 έκατ. δρ. Είνε ή περιγραφή «δελτοποίηση βιομηχανών». Ο κ. Συμωνίδης Γεν. Διευθυντής τότε του Α.Σ.Ο. όμολογεί ότι: «Οι βιομήχανοι άπευθυνόμενοι ως ιδιώται εις την έλευτέρην άγοράν ήγόραζον εύθιγότερα παρ' ότι θα ήγόραζεν ο Α.Σ.Ο.» τα πλεονάσματα. (*) Αδτη είνε ή έξασφάλιση καλών τιμών στους παραγωγούς από τον Α.Σ.Ο. 3) Σύστησε «Κοινοπραξία» με τις βιομηχανίες μ' έπί κεφαλής την Έταιρία Οίνων και Οινόπνευμάτων Χαριλάου και τους έδινε ξερά και χλωρά για οινόπνευμα και εξαγωγή με τιμή που θα καθορίζονταν «εκ των ύστερων» ανάλογα με την πούληση. Οι Έταιρίες άφαιρούσαν όλα τα έξοδα και ταξίδια στην Εύρώπη, όπως ήθελαν και σε μά έκκαθάριση βγήκε ότι ή τιμή της σταφίδας ήταν καθαρή 550 δρχ. στο χιλιόλιτρο.

Ο φυσικότερος τρόπος γράφει διαθέσεως της σταφίδας είνε ο διά περιοδικών δημοπρασιών. Αι οίνοποιητικά Έταιρία ήγόραζαν τό προϊόν μας μόνον όταν και ύφ' ος έδρου: θα τους έσύμφερον.

Ας σημειωθεί ότι οι πειδ μεγάλες μ' έπικεφαλής την Έταιρία Οίνων και Οίνων είχαν τό τράστ «Βάχος» και άφύρουν κατά τους ίδιους των ύπολογισμούς όλα τα έξοδα

(*) Μερικά αλήθειαι έπί τοσ σταφιδικό ζήτηματος 1931 Β. Σίμωνιδου σελ. 44.

μεταφορών, κατεργασίας, συντήρησης, άπόσβεσιν έκκαταστάσεων, γενικά έξοδα έπιχειρήσεως, τό βιομηχανικόν κέρδος και μόνον τό υπόλοιπον θα ήδύναντο να προσφέρουν ως όριστικόν τίμημα, της σταφίδας. Κι άκόμα «είχαν έπιβεβλημένην και δικαίαν άλλως τε ύποχρέωσιν να αφαιρέσουν εκ των προτέρων κατ' άποκοπή και σοβαρά περιθώρια άσφαλείας των».

Ο Α.Σ.Ο. από τό 1927-30 άγόρασε και μέλας 87.000 τόνους για 362.725 λίρες και την παρέδωσε στις βιομηχανίες με πίστωση για να παράγουν οινόπνευμα, προς ανάμειξιν μετ' οίνων εξαγομένων. Καθυστέρησε όμως ή εξαγωγή και ο Α.Σ.Ο. νέκρωσε τα κεφάλαιά του για να κερδίσουν οι βιομήχανοι.

Σχετικά με την παραγωγή οινόπνευματος τό Κράτος βρίσκοντας φτηνή πρώτη ύλη τό Παρακρατήμα του Α.Σ.Ο. καθόριζε τιμή 900 δρχ. τό χιλιόλιτρο σταφίδας στο πόσιμο-για ποτά- και 600 δρ. στο φαρμακικό δηλ. τό 1/3 της τρεχούμενης τιμής και φορολόγούσε τό οινόπνευμα για όφελος του με 60 δρχ. τό κιλό. Δηλ. από ένα χιλιόλιτρο σταφίδας ο Α.Σ.Ο. έπαίριε 900 δρχ. οι βιομήχανοι για έξοδα, κέρδος 1100 και τό Κράτος φόρο 8100 δρχ. Τό χιλιόλιτρο άποδίδει σύμφωνα με τη γνώμη του Συμβουλίου φορολογίας οίνων του Γεν. Χημείου, με περιεκτικότητα 62 % σάκχαρο, 135 % κλά άνυδρο οινόπνευμα. Οι παραγωγοί τό άμφιβητούν, ύποστηρίζοντας ότι ή άπόδοση πρέπει να καθορισθεί 3-4 κιλά περισσότερο, που έπωφελούνται οι βιομήχανοι.

Ιδιαίτερα τό Δημόσιο παίρνει από τον Α.Σ.Ο. και 40 άκόμα έκατομ. δρχ. για έγγειο φόρο σταφίδας, που έφτασε κάποτε και σε 50 και 70 άκόμα έκατομμύρια.

Στη δικτατορία Μεταξά «καταργήθηκε» για δημοκρατία τό παρακρατήμα μ' αυξήθηκε ή εξαγωγική «εισφορά» σε 1300-1700 δρχ. και εξαγορά ποιοτικού παρακρατήματος 15 % κατά 20-25 % πιο φτηνά από την τιμή πλεονασμάτων. Στην 4)ετία της Δικτατορίας ο Α.Σ.Ο. μονάχα με την «εισφορά» αυτή εξαγόρασε τα πλεονάσματα και τό έμεναν δωρεάν ύποθέματα 346.500 χιλιόλιτρα σταφίδας. Τι έγιναν;

Διοχετεύθηκαν σε: 1) τόκους για τη χρηματοδότηση Έθνοτραπεζας, 2) άποθήκευτρα για τις Γεν. Άποθήκες, 3) κέρδη ύπερογκα στις Οίνες Έταιρίες, 4) φόρους στο Κράτος, 5) δαπάνες του Α.Σ.Ο. 22-25 έκατ. τό χρόνο. Οι σταφιδεμπόροι όφελούνται έμμεσα και πραγματοποιούν μεγάλα κέρδη από τις μονοπωλιακές τιμές στα πλεονάσματα.

Ο Α.Σ.Ο. είνε στό χέριο του τραπεζοβιομηχανικού-χρηματιστικού κεφαλαίου. Ένας Όργανισμός, που με τα δωρεάν παρακρατήματα, τα μισοτιμής πλεονάσματα και τις «εισφορές» έξασκει μία εκμετάλλευση μισοφειδωδάρχικης μορφής στη βάση της έξωπαραγωγικής. Ο καπιταλισμός βρήκε τρόπο να άναβιώσει, τό γερόμορο κλπ. «δοσμάτα» με συγχρονες μορφές.

Όπως αναλύσαμε ή εξαγορά των πλεονασμάτων γίνεται μένα σύστημα «αυτόματο» σαν να πούμε τό φυσικό νόμο των συγκρινονούντων άγγέλων, με επιβάρυνση καταστρεπτική της ίδιας παραγωγής και όφελος ένων παρασιτικών στοιχείων.

Από 50 χρόνια αυξάνοντας όλοένα τα βάρη της σταφίδας έδωσε καιρό στην Αυστραλία και Καλιφόρνια να αυξήσουν τις καλλιέργειες όμοειδών προϊόντων και να μάς συναγωνισθούν έπικίνδυνα σε βαθμό που ή σταφίδα μας έχασε τό μονοπώλιο της εξαγωγής.

Κάθε καλής πίστης πολίτης από τα συγκεκριμένα ντοκαμμένα, που δέν υπάχει χώρος να τα πλουτίσουμε-βλέπει ότι ο Α.Σ.Ο. δημοσιολήθηκε «κατ' εικόνα και όμοίωση» της Ένιαίας. Ο βασικός του σκοπός: ή εξαγορά των πλεονασμάτων κι αυτή «μισοτιμής» γίνεται με την επιβάρυνση της παραγωγής, γιατί οι σταφιδεμπόροι στην άγοραπολησία, φυσικά αφαιρούν από την τιμή της άγορας που δίδουν στους παραγωγούς τό παρακρατήμα είτε την «εισφορά» και κάθε άλλο βάρος.

Τι χρειάζεται λοιπόν ο Α.Σ.Ο. άφού ή μεσολάβηση του κοστίζει έκατομιάδες έκατομμύρια κάθε χρόνο στους παραγωγούς. Με τις καταστροφές άλλως τε στη σταφίδα, για άσχετά χρόνια δε θα ύπάρχει ανάγκη εξαγοράς πλεονασμάτων. Η μόνη όρθή λύση του σταφιδικού ζητήματος, είνε να αναλάβουν οι ίδιοι παραγωγοί με τους Συνεταιρισμούς τη συγκέντρωση, με χρηματοδότηση από τό Κράτος. Ο Α.Σ.Ο. πρέπει να καταργηθεί και την έκκαθάριση του καθώς και τα μέτρα για την έξασφάλιση της σταφίδας και

των ύπαλλήλων να αναλάβει μία Έπιτροπή άιρετή των παραγωγών.

Η Ένιαία και συνέχεια ο Α.Σ.Ο. άποτελούν «κλασικό Έλληνικό φαινόμενο» όργανισμών μισοφειδωδάρχικης εκμετάλλευσης, που μπορούμε να πούμε ότι κατάντησε μισοσυντακτική!

Υπάρχουν και άλλοι όργανισμοί για τη συγκέντρωση διαφόρων προϊόντων και γενικά επιβάρυνση των παραγωγών:

1) Κ.Ε.Π.Ε.Σ. 1927. Η Κεντρική Έπιτροπή Προστασίας Έγχωριον Σίτου ιδρύθηκε σαν κρατικός Όργανισμός με σκοπό να εξισώσει την τιμή του έγχωριου σίτου προς την τιμήν του εισαγομένου εκ τόσ έξωτερικού. Με σύμβαση χρηματοδοτή είνε ή Έθνική Τράπεζα και άποθήκες χρησιμοποιούνται της Έταιρίας Γεν. Άποθηκών. Η Κ.Ε.Π.Ε.Σ. για την προστασία του σίτου έδινε στους παραγωγούς μαζί με τό δασμό και 1-2 δραχ. παραπάνω συγκεντρώνοντας τό στόρι για έξωτερική κατανάλωση.

Στην έκκαθάριση όμωσ των λίμων οι παραγωγοί παραπονούνταν ότι χάνουν μεροκάματα περιμένοντας με τό στόρι τους την παραλαβή και ότι γίνονταν μεγάλες αφαιρέσεις φώνας, ένων όλων, υγρασίας, κι άκόμα ξυγκικό ζύγι, που έμειναν κατά 20-30 % την άξια. Σχετικά με την κατανάλωση ή επιβάρυνση ήταν άσχετά μεγάλη γιατί τό φωμί σε σύγκριση με τό εισαγόμενο αλείρι εκόσισε πάνω από διπλάσια. Ας σημειωθεί ότι ύστερα από την παραλαβή τό στόρι συγκέντρωσης έπεβαρύνονταν και με διάφορα έξοδα, μεταφορικά, άποθήκευτρα, κλπ. με 10 % *) που όλοένα μεγάλωναν και φτάσανε σε 14 % **).

2) Κ.Υ.Α.Ε.Π. 1940**). Η Κεντρική Υπηρεσία Διαχείρισης Έγχωριων Προϊόντων ιδρύθηκε από τη Δικτατορία 4ης Αυγούστου σαν «Κοινοπραξία» Συνεταιρισμών με διορισμένη διοίκηση, για τη συστηματοποίηση και εκμετάλλευση της συγκέντρωσης γεωργικών προϊόντων. Ο Μεταξάς ήθελε να εφαρμόσει τό σύστημα της «Διευθυνόμενης» οιστικής-οικονομίας με έξευτελιστικές τιμές συγκέντρωσης προϊόντων. Η Κ.Υ.Α.Ε.Π. συγκέντρωσε στην περίοδο κατοχής:

α) Στάρι σαν έντολολόχος της Κ.Ε.Π.Ε.Σ. στα 1940-41 96 έκατομ., 1941-42 25 έκατομ. και στα 1942-43 63 έκατομ.

β) Λάδι, στα 1941-42 5 περίπου έκατομ. και 1942-43 150 χιλ.

γ) Βαμνάκια, στα 1940-41 40 έκατομ., 1941-42 40 10 έκατομ., 1942-43 4 έκατομ.

Στά 1943 οι δυνάμεις του κινήματος αντίστασης μαζί με τους Γεωργ. Συνεταιρισμούς σαμποτάραν άποτελεσματικά τη συγκέντρωση όπως δείχνουν κι οι αριθμοί.

Μεγάλο μέρος των παραπάνω προϊόντων πήραν οι κατ'αρχήν. Τα παραπάνω είδη συγκεντρώθηκαν με 20 % παρακρατήμα, 10 % έγγειο φόρο και 2 % κοινοτικές φόρους, σύνολο 32 %. Για την εξαγορά του παρακρατήματος καθορίσθηκαν τιμές έξευτελιστικές σε σύγκριση με την έλευτερη άγορά. Αλλά και ίσαμε να πληρωθούν οι άγορές, μήνες και μήνες αργότερα, τα λεφτά έξανειμζονταν με τον πληθωισμό και την ύπερογκη αύξηση των τιμών των βιομηχανικών ειδών. Πολλοί παραγωγοί ούτε τα πήραν γιατί έπρεπε να έξοδεύουν περισσότερα για να κατεβούν στα ύψηματα της Άγροτικής Τράπεζας.

Η Κ.Υ.Α.Ε.Π. καλεσε συνέλευση των αντιπροσώπων των Ένώσεων Συνεταιρισμών, που είνε άρμόδιοι να αποφασίσουν για την περιοχή της που άνήκει στους άγορές καθώς και για τη διατήρηση ή όχι του Όργανισμού αυτού.

3) Η Α.Τ.Ε. από τό 1930 αναλάβε τη χρηματοδότηση της Κ.Ε.Π.Ε.Σ. και από τό 1940 της Κ.Υ.Α.Ε.Π. Ιδιαίτερα κι αυτή σε διάφορες περιόδους έχει συγκεντρώσει χαρρόπια, καπνά, λάδι, κοκκινίδια, σπόρους και στη κατοχή της καλλιία κλπ. Η Α.Τ.Ε. έχει και Έταιρία Έξαγωγής Νοτίων Καρπών με την Έθνική Τράπεζα μέτοχο, που συγκεντρώνει και έξάγει επιτραπέζια σταφίδα.

4) Κ.Σ.Ο.Σ. 1940. Η Κοινοπραξία Συνεταιριστικών Όργανώσεων Σουλτανίνας επίσης είνε έργο της Δικτατορίας για τη συγκέντρωση σουλτανίνας. Στην κατοχή έχει συγκεντρώσει σουλτανίνα στα 1940-41 21 έκατομ., 1941-42 7 έκατομ., 1941-43 6 % έκατομ.

*) Έργασία Άπριλ.-Οκτώβρης 1932. Άρθρο Κομμουνιστή. **) Άγγροι. Μελλον. 11/4/39. Άρθρο Διευθυντού της ΚΕΠΕΣ. ***) Σημ. Άπλο στους Όργανισμούς ή χρονιά ίδρυσης.

5) Γραφείο Προστασίας Έγχωριων Σιζων 1929. Ίδρύθηκε για τη βελτίωση της παραγωγής, σκοπό που δεν ανταποκρίθηκε. Στα 1936 αποκαλύφθηκαν σπατάλες και καταχρήσεις. Στην κατοχή στα 1940-41 συγκέντρωσε σύκα 5½-6 εκατομμ., 1942-43 1.700.000. Τη συγκέντρωση του 1941-42 έκανε η Ένωση Εξαγωγών Σουλτανίας. Στο 1936 έχουν αποκαλύφτει μεγάλες καταχρήσεις της Διοίκησης του Γ.Π.Σ.

6) Αμπελουργισμοί. Οργαγισμοί. Εκτός της σταφίδας οι οίνοπαραγωγοί μας περνούσε κρίση. Για την προστασία της αμπελουργίας έχουν ιδρυθεί διάφοροι αγανακτιστικοί οργανισμοί. Ο πιο παλιός είναι:

α) Το Ταμείο Αμύνης Οίνοπαραγωγής Θήρας (1899) και ύστερα από τον πρώτο πόλεμο ακολουθούν: β) Το Τ.Α.Ο. Λευκάδος (1925), γ) Οι Αναγκαστικοί Οίνικοί Συνεταιρισμοί Χαλκίδας (1931), δ) Ο Οργανισμός Προστασίας Αμπελουργών Αττικοβοιωτίας (1933), ε) Η Ένωση Οίνικών Συνεταιρισμών Σάμου (1934), στ) Τα Συνεταιρικά Οίνοποιετα Κρήτης. Όλοι αυτοί οι Οργανισμοί που έχουν και εγκαταστάσεις είναι αναγκαστικής μορφής, συγκεντρώνουν σταφύλια είτε μόντο και γενικά επιβαρύνουν τους παραγωγούς.

Επίσης ιδρύθηκαν με συνεταιρική μορφή 1) η Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης και 2) η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου, που συγκεντρώνουν κίτρα και μαστίχα.

Υπάρχουν ακόμα και δεκάδες αγανακτιστικοί Συνεταιρισμοί δι' έγχειροβελιωτικά έργα, υδραυλικά αποστράγγισης κλπ. που επιβαρύνουν φορολογίες τοπικές στα προϊόντα.

7) Οργαγισμοί-Τράστ. Συγκέντρωση προϊόντων εξαγωγών και διάφοροι ολόκληροι οργανισμοί μεγαλεμπόρων, βιομηχάνων και Τραπεζιτών.

Στην περίοδο Δικτατορίας με τον Α. Ν. 1960/39 ιδρύθηκαν διάφορες Ένώσεις Εισαγωγών και Έξαγωγών. Κι έτσι ο Τραπεζοβιομηχανικό και Εμπορικό κεφάλαιο για τις υπηρεσίες του προς ενίσχυση της Δικτατορίας πήρε μονοπωλιακά προνόμια για την ασύδοτη εκμετάλλευση του χονδρικού εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου της χώρας μας και οργανώθηκε σε αγανακτισμένα από το επίσημο κράτος Τράστ.

Ιδιαίτερα για το εσωτερικό έχουμε τις διάφορες Ένώσεις εξαγωγών για τη σταφίδα, σουλτανίνα, αμύρα. Επίσης για τα καπνά τον Συνεταιρισμό Κοινοπραξία-καπνεμπορων και καπνοβιομηχάνων, για το λάδι τον Κ.Ο.Σ.Κ.Ε. (Κεντρικός Οργανισμός Συγκέντρωσης-Κυκλοφορίας ελαιολάδου).

Οι Οργανισμοί-τά Τράστ αυτά-έχουν αναλάβει και στην περίοδο Κατοχής την αναγκαστική συγκέντρωση προϊόντων.

α) Για καπνά. Ο Συνεταιρισμός καπνεμπόρων-βιομηχάνων στην περίοδο κατοχής έχει συγκεντρώσει για λόγος τών καταναλωτών 110 εκατομμ. καπνά αξίας πάνω από 10-12 δισεκατ. προπολεμικές δραχ. με γελωτές τιμές στο 1942 με 25-50 δραχ. και ανάλογα. Πολλοί αγρότες με τα ποσά που πήραν δεν έχουν καλύψει ούτε τις δαπάνες μεταφοράς των καπνών ίσαμε τα κέντρα παραλαβής.

β) Για λάδι. Με τον Α. Ν. 779/29-11-41 στην κατοχή ιδρύθηκε ο Κ.Ο.Σ.Κ.Ε. που συγκέντρωσε υποχρεωτικά από τους παραγωγούς λάδι.

Στην μόνον περίοδο της πείνας του χειμώνα 1941-42 που πραγματικά μαύριζε το μάτι των μισθωτών για μιά σταγόνα λάδι ο Κ.Ο.Σ.Κ.Ε. συγκέντρωσε λάδι για τον πληθυσμό. Τι έγινε; Σε ποιους δόθηκε με δελτία λάδι; Φυσικά διέδινε στη «μυταγορά».

Τελευταία το Εμπόριο και Βιομηχανικό Επιμελητήριο κι' ο Εμπορικός Σύλλογος Πειραιά με ανοιχτή επιστολή στη στήλη πολυτελείας «Ένα Δημοσιεύσεις» («Εστία» 11-8-45) αντιγράφοντας επικρίσεις του κ. Βαρβαρέσου γράφουν:

«Υπενθυμίζουμε ότι το συγκροτημένο και υπό τον έλεγχο του Κράτους λειτουργήσαν από το 1939 και άρκετους μήνες μετά την έναρξη της ξενικής κατοχής της χώρας Έλληνικών εμπορίων εισήγαγε και διενήνευε μεταξύ του καταναλωτικού κοινού μέχρι των εσχατιών της Ελλάδας γής δεκάδες χιλιάδες τόννων εμπορευμάτων με αναθάρστον εμπορίων κέρδος 3-4%!! φέρων ½-1%!! και ουδέν έλλειμμα ένεφανίσθη. «Ο έλεγχος τονίζουν έγινε από υπαλλήλους του Υπουργείου Επισιτισμού, «έρμηνη» του λαού.

Χαρακτηριστικά είναι κι' αυτά που διαφεύγουν το «Έρως των οδόντων» των χονδρεμπόρων και βιομηχάνων:

«Λόγω τού οργανωμένου-τίμιον έξ παραδόσεως-Έλλη-νικών εμπορίων απέδειχθη κατά την περίοδο της δουλείας ότι είχε και έχει έθνικην συνείδησιν...κατά την περίο-δον εκείνην προσέφερε προς τών Έλληνικών λαόν δας υπηρεσίας του διά των Οργανισμών: «Κεντρικός Οργα-νισμός Συγκέντρωσης και Κυκλοφορίας Ελαιολάδου» και «Οργανισμός Συγκέντρωσης και Διαθέσεως Έγχωριων Προϊόντων». Οι κληνθηρισμοί για «ακαθάριστο» κέρδος 3-4% κι' οι περιγμήνες για «προσφορές» στο λαό έγιναν από το «οργανωμένον» εμπόριον-τά Τράστ-όπως τού δια-κρινόντων για να ζητήσουν τη μείωση της «εξτακτης» εισφο-ράς και ιδιαιτέρα για να αναλάβουν τις διανομής των ει-δών της Ούγγρα, περιπτώσεις που τονίζουν ιδιαιτέρα.

Η κοινή όμως γνώμη των μισθωδούλων βγάζει τα όρθα συμπεράσματά της:

Το γεγονός είναι ότι το «Οργανωμένον» Εμπόριον του Κ.Ο.Σ.Κ.Ε. έπενυε κεραυνοβόλα. Την επομένη 12 Αυγού-στου ο κ. Βαρβαρέσσος σε δηλώσεις έτόνισε ότι: «Τό έλαιον διά Νόμου κηρύσσεται έθνικον προϊόν, θεωρείται δε ότι ή εμπόρεια και μεταφορά αυτού θα αποτελούν έφεξης μονο-πωλιον του Κράτους. Τό Κράτος θα εκχωρήσει τó μονο-πόλιον τούτο εις κοινοπραξίαν των δογανωμένων εμπορίων ελαιολάδου» και ότι «ή Κοινοπραξία» θα λάβει ικανοποιη-τική αμοιβή». Και φυσικά ή «κοινοπραξία» αυτή τó επίσημο «Τράστ» θα είναι ο Κ.Ο.Σ.Κ.Ε., που ιδρύθηκε από την κω-βέρνηση της κατοχής.

Υστερα από τη σταφίδα, σουλτανίνα και τα καπνά ήρθε και ή σειρά του λαδιού που ή συγκέντρωσή του πα-ραδίνεται στο «Τράστ» των μεγάλων ελαιουργικών εταιριών και χονδρεμπόρων. Τό σύστημα αυτό θα λειτουργήσει από τις 15 Σεπτεμβρίου και ίσαμε τότε παρά την αύξηση της τιμής της διατίμησης του λαδιού από 360 σε 400-470 δραχ. οι μισθωτοί δε τó βολεύουν.

Οι μέθοδοι της Δικτατορίας και Κατοχής για τη συγ-κέντρωση και έμπορεία των γεωργικών προϊόντων συνεχίζον-ται σε βάρος των παραγωγών και καταναλωτών.

Ιδρύθηκαν ακόμα: Τά Γραφεία Προστασίας Καπνού σε πόλεις (1925) και 2) ο Οργανισμός Βάμβακος, που έχουν πόρους από φόρους της παραγωγής. Υπήρχαν επίσης τά Γεωργικά Επιμελητήρια που καταργήθηκαν από την 4ην Αυγουστου, που ίδρυσε τούς «Οίκους Αγρότου».

Ιδιαίτερα πληγή πραγματική για τούς αγρότες αποτε-λούν τά διάφορα «Ειδικά Ταμεία» που σύμφωνα με μιά Μελέτη του Α.Ο.Σ. (Ανώτατου Οικονομικού Συμβουλίου) φθάσαν τον αριθμό 1800 (*). Τό Α.Ο.Σ. από τά στοιχεία που συγκέντρωσε μονάχα για 950 απ' αυτά αναφέρει ότι τό 1934-35 είχαν έσοδα πάνω από τέσσερα δισεκατ. δραχ., που σε σύγκριση με τόν Κρατικό Προϋπολογισμό φθάνουν τά 42 ½%.

Τό Α.Ο.Σ. μέσα στο ποσό αυτό συμπεριλαμβάνει και τά έσοδα από φόρους των Οργανισμών Α.Σ.Ο., Κ.Υ.Δ.Ε.Π., Κ.Ε.Π.Ε.Σ., Καπνού, Βάμβακος, Σύκων κλπ. τών Δήμων-Κοινοτήτων κλπ. καθώς και τών Ασφαλιστικών Ταμείων.

Είπε όμως χαρακτηριστικό ότι εκτός από τούς φόρους του Δημοσίου, οι διάφοροι Οργανισμοί και τά Ειδικά Τα-μεία επιβαρύνουν κάθε χρόνο την παραγωγή με 900 περί-που εκατομμ. δραχ. από φόρους. Επίσης αν υπολογίσουμε και τούς φόρους των Δήμων και Κοινοτήτων που φθάνουν τά 670 περίπου εκατομμ. και που σε μεγάλο μέρος είχε από γεωργικές φορολογίες καθώς και ποσό πάνω από 350 εκατομμ. που εισπράτει τό Κράτος ιδιαιτέρα και αποδίδει στα «Ειδικά Ταμεία» θα δούμε ότι οι αγρότες επιβαρύνονται εκτός απ' την κρατική φορολογία και με 1800 περίπου εκατομμύρια.

Τά «Ειδικά Ταμεία» έχουν σκοπούς:

1) Κατασκευή έργων: Οδοποιία, οδοστρώματα, τηλεφών. συγκατανομία, υδραυλικά, λιμενικά.

2) Διοικητικής αρμοδιότητας, άγροφυλακής, «προστα-σία» προϊόντων, καλυτέρευση φυτών, μηχαν. καλλιέργεια, εκπαίδευση, περίθαλψη (νοσοκομεία, σανατόρια ορφανοτρο-φεία κλπ.).

3) Ασφαλιστικούς διάφορων επαγγελματιών μέχρι του 1936 εκτός του Ι.Κ.Α. κλπ.

Έκτος απ' όλα αυτά τό Α.Ο.Σ. σημειώνει ότι λειτουρ-γούν οόλη ή χώρα και Σχολικά Ταμεία 7.200 και Ταμεία

(*) Τα Ειδικά Ταμεία εν Έλλάδι 1939 Έκδοση Α.Ο.Σ.

Ενοριακών Ναών 8000, που όπως είναι γνωστό οι βασιικοί τους πόροι είναι από φορολογίες έμμεσες και άμεσες των άρχόντων. Ιδιαίτερα τό Α.Ο.Σ. (*) τονίζει δι' ένδεικνυται ο περιορισμός τού αριθμού των τοπικών Ταμείων «γιατί διά της υπερμέτρου κατατήσεως των τοπικών πόρων είναι ανεπαρκής ή εξυπηρέτηση των επιδιωκόμενων σκοπών». Τό Κράτος αντί να ικανοποιεί τις ανάγκες των φορολону-μένων πολιτών από τόν προϋπολογισμό του ίδρυσε χιλιά-δες Ταμεία Ειδικά, που φορολογούν ιδιαιτέρα τούς αγρό-τες και σπαταλούν τά λεφτά δίχως να τούς εξυπηρετήσουν. Μονάχα με την κατάργηση των αναγκαστικών Οργανι-σμών και διάφορων Ταμείων και την ενίσχυση των Γεωρ-γικών Συνεταιρισμών που μπορούν τοπικά να αναλάβουν τό έργο τους, είναι δυνατό να γίνει πραγματική προστασία των γεωργικών προϊόντων και διαχείριση από τούς ίδιους αγρό-τες. Τό σημερινό καθεστώς των Οργανισμών, και Ειδικών φορολογικών Ταμείων και αναγκαστικών Συνεταιρισμών, που ιδρύθηκαν βασικά για να ωφελήσουν τις Τράπεζες και βιομηχανίες και που επιβαρύνουν υπερβολικά με φόρους τά γεωργικά προϊόντα οφείλει να καταργηθεί, για να αναστα-νεί ο αγρότης. Γιατί τού αφαιρούν μεγάλο μέρος της πα-ραγωγής.

(*) Στο ίδιο σελ. 67.

ΟΜΙΛΟΥ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΚΑΙ Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ο «Ομιλος Υγειονομικών Μελετών» (που ού μετ'αξ' εξέλιχθηκε στην «Εταιρία Κοινωνικής Ιατρικής») μ'ς έστειλε τό δεύτερο μέρος της μελέτης του για ή διατρο-φή του ελληνικού λαού στην άμεση μεταπολεμική περίο-δο, με ή δήλωση πως τό μέρος αυτό της μελέτης του έγινε με βάση την εισήγηση τού μέλους του Π. Γ. Μαου-νιόπουλου.

Στην προηγούμενη μελέτη μας *) δείξαμε πως τό σιτηρέσιο που χρειάζεται σήμ'ρα στόν Έλληνα πρέπει να είναι σιτηρέσιο άνασυγκρότησης και όχι ένα απλό σιτηρέσιο συντήρησης. Ός τόσο δεχτήκαμε πως οι ση-μερινές γενικές συνθήκες επιβάλλουν όρισμένους πε-ριορισμούς, κι' έτσι αυτό που προτείναμε τελικά ήταν έ.α σιτηρέσιο άνασυγκρότησης minimum.

Σ' αυτή ή μελέτη θα εξετάσουμε, αν με τις δια-νομές που έγιναν ως σήμερα, ο λαός μας άρχισε να παίρνει την τροφή που τού χρειάζεται, ή αν εξακολου-θεί να υποσιτίζεται και ως ποιο βαθμό.

Όμως, προτού ν' άρχίσουμε ή σύγκριση αυτή, αίσθανόμεθα την ανάγκη να έναδοθούμε τά μέτρα που θα χρησιμοποιήσουμε, να εξετασουμε δηλ. ακόμα μιά φορά, αν τό σιτηρέσιο που προτείναμε δεν είναι ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο από κείνο που χρειάζεται σήμερα στόν Έλληνα. Η επανεξέταση αυτή είναι άπα-ραιτήτη, γιατί άκούστηκαν διάφορες αντιρρήσεις πάνω στη μελέτη μας και στα συμπεράσματά της και δε θά-τανε σκόπιμο να προχωρήσουμε πιο πέρα με τά ίδια εκείνα συμπεράσματα προτού ξεκαθαρίσουμε τό έδα-φος γύρω απ' αυτά.

Οι αντιρρήσεις που άκούσαμε μπορούν να συνοψι-στούν στις δύο παρακάτω ομάδες: Απ' ή μιά πλευρά μ'ς κατηγορούν πως: 1) Η εικόνα των στερήσεων που δόσαμε και τών άμεσων αποτελεσμάτων τους ήταν κα-τώτερη απ' την αληθινή. Ειδικότερα οι αριθμοί τών θανάτων γενικά που αναφέραμε ήταν λιγότεροι απ' τούς πραγματικούς, γιατί ή εποχή εκείνη οι ύπηρε-σίες τού ληξιαρχείου δε λειτουργούσαν κανονικά και γιατί, όπως ξέρουμε, πολλές φορές οι συγγενείς δε

Η άνασυγκρότηση της υπαίθρου πρέπει να στηριχθεί βασικά στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς και τις Ένώ-σεις τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η Γεωργική Πολιτική της Ελλάδος 1934 Α. Σίδερη.— Η Γεωργία της Ελλάδος 1944. Χ. Ευελπίδου.— Μερικά αλήθεια επί τού Σταφιδικού Ζητήματος 1931. Β. Σημυνί-δου.— Καλλιέργεια της σταφιδαιπέλου 1883 Μ. Χαϊρετή.— Το έργο μας Δεκαετίας 1940. Έκδοση Α.Τ.Ε.— Α.Σ.Ο. Τό Σταφιδικό Ζήτημα 1934. Κ. Λύγδα.— Τά Ειδικά Τα-μεία εν Έλλάδι 1937. Έκδοση Α.Ο.Σ.— Πρακτικά Βουλής 1911, 1914. Πολλά στοιχεία έχουν επίσης συγκεντρωθεί από Περιοδικά, και απ' ευθείας από τούς Οργανισμούς, υπηρε-σίες και παραγωγούς τοπικά.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Στό προηγούμενο α'. μέρος, έγιναν μερικά λάθη σελ. 153, α. στήλη άπτά κάτω γραμμή 9 τό «περμεταφυσική» να γίνει «περμεταξική» σελ. 154 γραμμή 9 τό «10 δισεκ.» να γίνει «ένα δισεκ.», σελ. 151 β. στήλη γραμμή 22 τό «70-120 δρ.» να γίνει «40-100 δρ.».



δηλώνανε τό θάνατο τού δικού τους για να κρατήσουν τά δελτία του. 2) Τό σιτηρέσιο που προτείναμε είναι άνεπαρκές και ή θερμική του κυρίω, άπόδοση είναι πολύ μικρή.

Απ' την άλλη πλευρά μ'ς κατηγορήσαν πως, άκο-λουθώντας ή διεκδικησεαμνία της εποχής, ζητήσαμε πράγματα υπερβολικά κι' άδύνατα. Όλη ή Εύρώπη πέρασε στερήσεις μεγάλες. Ακόμη κι' οι Άγγλοι δοκί-μασαν και δοκιμάζουν στερήσεις στην τροφή τους. Βέ-βαια οι άγώνες μας κι' οι θυσίες μας είναι τεράστιες και μ'ς δίνουν τό δικαίωμα να απαιτήσουμε άνάλογη βοήθεια, μά οι σημερινές γενικές συνθήκες είναι τέτιες που δεν επιτρέπουν στους συμμάχους να κινηθούν πιο πέρα από όρισμένα όρια. Και δεν πρέπει να ξεχνούμε πως κανένας λαός της Εύρώπης δεν πήρε ως σήμερα την ίδια με μ'ς βοήθεια.

Θά ήσαν λιγότερες οι παρεξηγήσεις γύρω απ' τά συμπεράσματα της μελέτης μας, αν είχε ειπωθεί απ' την όρχή πως ή μελέτη αυτή έγινε τον περασμένο Νοέμβρη. Την εποχή που οι άρχικά γενικές και άόρι-στες καθημερινές διαβεβαιώσεις για μεγάλη συμμαχική βοήθεια πήραν ή μορφή θριαμβικού μηνύματος προς τόν απληροφόρητο λαό, πως οι διανομές που έτοιμά-ζαν οι συμμαχικές στρατιωτικές άρχες θα πραγματο-ποιούσαν 2000 θερμίδες την ήμέρα. Καμμία έγκυρη φωνή δεν άκούστηκε τότε για να θυμίσει πως τό ζή-τημα της διατροφής δεν εξαντλείται με ή θερμική άπόδοση ενός σιτηρέσιου, μά πως ή ποιοτική σύνθεση τού σιτηρέσιου αυτού έχει ακόμα πιο μεγάλη σημασία στη συγκεκριμένη σημερινή περίπτωση τού ελληνικού λαού, που οι στερήσεις του σε ζωικό λεύκωμα ξεπε-ρσαν όλες τις άλλες στο διάστημα της κατοχής.

Αυτή την έλλειψη θέλησε ν' αναπληρώσει ο Όμι-λος μας. Και με ή μελέτη μας έκείνη προσπαθήσαμε να καθορίσουμε τό ελάχιστο άπαραίτητο σιτηρέσιο που είχε ανάγκη ο λαός μας έπειτα από την άπελευθέρωσή του και που θα μπορούσε με τόν καιρό να γίνει πιο πλούσιο, όταν οι μεταφορές θά γινότανε εύκολότερες, τά διεθνή άποθέματα άφθονότερα και ή παραγωγική μηχανή μας θα άρχισε να λειτουργεί άποδοτικότερα.

1) Βλ. 3 τεύχος «Ανατοί» σελ. 80 με τόν ίδιο τίτλο.

που προτείνανε τον περασμένο Νοέμβριο. Όμως η αντί-
 ροπαθεία που δείξαμε στο καθορισμό των σημερινών
 αναγκών του ελληνικού λαού μας δίνει το δικαίωμα να
 απαιτήσουμε έπιτακτικά αυτό το ελάχιστο που ζητή-
 σαμε. Αλλιώς η ίδια μετροπαθεία μας επιτρέπει να α-
 παντήσουμε χωρίς δυσκολία στους επικριτές μας της
 αντίθετης πλευράς, σ' αυτούς που μας θυμίζουν τις
 στερήσεις όλων των λαών της Ευρώπης και του λαού
 της ίδιας της Αγγλίας. Δεν ξέρουμε που στηρίζουν τις
 πληροφορίες τους για την έκταση των στερήσεων που
 δοκίμασαν στο διάστημα της χιτλερικής κατοχής οι
 άλλοι λαοί της Ευρώπης. Τα στοιχεία που διαθέτουμε
 έπιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό μας πως η «περίπτωση του
 ελληνικού λαού με το χρόνο προπολέμει οποιοσδήποτε
 τον τετράχρονο σχεδόν διαδικτικό λιμό είναι μοι αδική στην
 Ευρώπη». Σ' ένα άρθρο του Geoffrey Lapage με τίτλο
 «Ο οπορισμός στην Ευρώπη» που δημοσιεύθηκε στο

Τὴν Ἀπρίλη μοίρασαν 1 ὀκά ἀλεύρι, 300 δρ. ζάχαρη
61 δρ. λίπος, 1 ὀκά παστέλια, 50 δρ. ρύζι, 140 δρ. γάλα
σκόνη, 70 δρ. λάδι, 1 ὀκά μπιέλια, 200 δρ. μπακαλιάρη
καὶ 140 δρ. λευκάνικα μὲ σόγια πρὸς ἀντιστοιχοῦν σὰ
40,38 γρ. λευκώμα (22,18 ζωτικό), 22,33 λίπος, 107,66 ὕδα
τάνθακες καὶ 828 θερμίδες τὴν ἡμέρα.

Οἱ ἄποροι παίρνουν δωρεὰν τὶς ἐπίσημες διανομές.
Τὸ ποσὸ δώας ποὺ κερδίζουν εἶναι τόσο μικρὸ (505 δρ.
τὸν Ἰούνιο) ποὺ μποροῦμε, γιὰ ἀπλοποίηση τῶν ὑπολο-

III. "Ατομα 4 (γονείς, 2 παιδιά 14 και 16 χρονών) Κ.Μ. 3.3—Γ.Ε. 3600—Ε.Κ. (3). 1200—Ε.Κ.Α. (1) 280—Ε.Ι.Α. (1) 845 (έργ.)—1085 (όπ.)—Ε.Ι.Γ. (1) 1100 (έργ.)—1575 (όπ.)—Ε.Ι.Π. (2) 3200—Ε.Σ.Τ. 3.3×4711=15545. Σύνολο έργων 26345 με προσθήκη Μ. από τον Σ.Ε.Ε. 15545

για κάθε εργαζόμενο άτομο). Σύνολο υπάλλ. 27260 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).
IV. "Ατομα 4 (γονείς, 2 παιδιά 23 και 25 χρονών) Κ.Μ. 3,6—Γ.Ε. 4375—Ε.Κ. (4) 1200—Ε.Κ.Α. (2) 560—Ε.Ι.Α. (2) 1690 (έργ.)—2170 (ύπ.)—Ε.Ι.Γ. (2) 2200 (έργ.)—3150 (ύπ.)—Ε.Σ.Τ. 3,6×4711=16960. Σύνολο έργατ. 26985 (με προσθήκη Μ. 900 και Σ.Β.Ε. 1565 για κάθε εργαζόμενο άτομο). Σύνολο υπάλλ. 28415 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).

V. "Ατομα 4 (μητέρα, 3 παιδιά 14, 17 και 20 χρονών) Κ.Μ. 3,2—Γ.Ε. 4375—Ε.Κ. (4) 1200—Ε.Κ.Α. (2) 560—Ε.Ι.Α. (2) 1690 (έργ.)—2170 (ύπ.)—Ε.Ι.Γ. (2) 2200 (έργ.)—3150 (ύπ.)—Ε.Σ.Τ. 3,2×4711=15075. Σύνολο έργατ. 25100 (με προσθήκη Μ. 900 και Σ.Β.Ε. 1565 για κάθε εργαζόμενο άτομο). Σύνολο υπάλλ. 26530 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).

VI. "Ατομα 5 (γονείς, 3 παιδιά 4, 6 και 8 χρονών) Κ.Μ. 3,2—Γ.Ε. 5275—Ε.Κ. (5) 1500—Ε.Κ.Α. (1) 280—Ε.Ι.Α. (1) 845 (έργ.)—1085 (ύπ.)—Ε.Ι.Γ. (1) 1100 (έργ.)—1575 (ύπ.)—Ε.Ι.Π. (3) 3700—Ε.Σ.Τ. 3,2×4711=15075—22,5 δκ. γάλα 3,040—60 αυγά 1500. Σύνολο έργατ. 32315 (με προσθήκη Μ. 900 και Σ.Β.Ε. 1565 για κάθε εργαζόμενο). Σύνολο υπάλλ. 33030 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).

VII. "Ατομα 5 (γονείς, 3 παιδιά 13, 15 και 17 χρονών) Κ.Μ. 4—Γ.Ε. 5275—Ε.Κ. (5) 1500—Ε.Κ.Α. (1) 280—Ε.Ι.Α. (2) 1690 (έργ.)—2170 (ύπ.)—Ε.Ι.Γ. (1) 1100 (έργ.)—1575 (ύπ.)—Ε.Ι.Π. (2) 3200—Ε.Σ.Τ. 4,4×4711=18845. Σύνολο έργατ. 31890 (με προσθήκη Μ. 900 και Σ.Β.Ε. 1565 για κάθε εργαζόμενο). Σύνολο υπάλλ. 32865 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).

VIII. "Ατομα 5 (γονείς, 3 παιδιά 18, 21 και 24 χρονών) Κ.Μ. 4,5—Γ.Ε. 5275—Ε.Κ. (5) 1500—Ε.Κ.Α. (2) 560—Ε.Ι.Α. (3) 2535 (έργ.)—3255 (ύπ.)—Ε.Ι.Γ. (2) 2200 (έργ.)—3150 (ύπ.)—Ε.Σ.Τ. 4,5×4711=21200. Σύνολο έργατ. 33270 (με προσθήκη Μ. 900 και Σ.Β.Ε. 1565 για κάθε εργαζόμενο άτομο). Σύνολο υπάλλ. 34940 (με προσθήκη Μ. 900 για κάθε εργαζόμενο).

ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΙΣΘΟΙ.

"Αν συγκρίνουμε το κόστος της συντήρησης με το εισόδημα κάθε οικογένειας θα έχουμε το ποσοστό του έργατοϋπαλλήλικου πληθυσμού που είναι σε θέση να συμπληρώσει το σιτηρέσιό του ως τα όρια που θεωρούμε κανονικά.

I. Έργατική. Εργάζεται 1. Κόστος 22760 το μήνα. Το πιο μεγάλο εργατικό εισόδημα είναι 18000 το μήνα (25 ήμεροι. από 720) κι' αυτό τόχουν μόνο 7 έως 9% απ' τους εργάτες και φυσικά όχι οι νεώτεροι.

I. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 21910 το μήνα. 92 δημόσιοι υπάλληλοι και 84 τραπεζιτικοί (!) στους 100 έχουν μισθό μικρότερο από 22000 το μήνα.

II. Έργατική. Εργάζεται 1. Κόστος 27935. Το πιο μεγάλο εργατικό εισόδημα είναι 18000.

II. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 27085 το μήνα. 99 δημ. υπάλλ. και 95 τραπεζιτικοί στους 100 έχουν μισθό μικρότερο από 27000.

Στους δυο αυτούς τύπους οικογενειών θα μπορούσε να εργάζεται και η γυναίκα. Αν υπήρχε και άλλος άνθρωπος στο σπίτι, μητέρα (συμπληρωματική δαπάνη 5800) ή υπηρέτρια (συμπλ. δαπάνη 13365). Τότε θα έχουμε.

I. Έργατική. Εργάζονται 2. Κόστος με τη μητέρα 29460. Για να το καλύψει χρειάζεται 1180 δρ. την ημέρα. Τα 2/3 των έργοι των ήμερομισθίων (!) είναι μικρότερα από 600 δρ.

II. Έργατική. Εργάζονται 2. Κόστος με τη μητέρα 34135. Το πιο μεγάλο εισόδημά της είναι 30500 (25×720=18000 και 25×500=12500).

I. Υπαλληλική. Κόστος με τη μητέρα ή με υπηρέτρια 28610 ή 35175. Τα 40% των δημ. υπαλλήλων και των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 14000. Και τα 72% έχουν μισθό μικρότερο από 18000.

II. Υπαλληλική. Κόστος με τη μητέρα ή με υπηρέτρια 33785 ή 41350 το μήνα. Τα 63% των δημ. υπαλλήλων και τα 66% των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 16000. Έξ' άλλου τα 85% των δημ. υπαλλήλων και τα 88% των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 20000.

III. Έργατική. Εργάζεται 1. Κόστος 29010. Το πιο μεγάλο εργατικό εισόδημα είναι 18000. Εργάζονται 2. Κόστος 31475. Στις 18000 μπορούν να προστεθούν το πολύ 7000 (μαθητευόμενος Α 25×280).

III. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 28160. Τα 99,5% των δημ. υπαλλήλων και τα 95% των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 28000.

IV. Έργατική. Εργάζονται 2. Κόστος 31915. Με ήμερομισθία 600 και 500 δρ. το μηνιαίο εισόδημα είναι 27500 (μόνο τα 10% περίπου των έργ. ήμερομισθίων είναι μεγαλύτερα από 600 δρ.). Εργάζονται 3. Κόστος 34380. Με ήμερομισθία 600, 500, και 400 δρ. το μηνιαίο εισόδημα φθάνει τις 37500.

IV. Υπαλληλική. Εργάζονται 2. Κόστος 30215. Τα 60% των δημ. υπαλλήλων και τα 66% των τραπεζιτικών έχουν μισθό από 15000 και κάτω. Εργάζονται 3. Κόστος 31265. Εισόδημα αρκετό.

V. Έργατική. Εργάζεται 1. Κόστος 27565. Σύνταξη υπηρέτας 8000. Χρειάζονται ακόμα 19565, δηλ. περισσότερα απ' το πιο μεγάλο εργατικό εισόδημα. Εργάζονται 2. Κόστος 30030. Χρειάζονται 22030, δηλ. σύνολο ήμερομισθίων 880 δρ. την ημέρα που συνήθως δεν συγκεντρώνουν 2 νέες εργάτες.

V. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 27430. Σύνταξη 8000. Χρειάζονται 19430. Τα 2/3 των υπαλλήλων γενικά, και ασφαλώς όλοι οι νεώτεροι, έχουν μισθό μικρότερο από 19000.

Εργάζονται 2. Κόστος 28330. Χρειάζονται 20330. Εισόδημα αρκετό.

VI. Έργατική. Εργάζεται 1. Κόστος 34780. Εισόδημα το πολύ 18000. Εργάζονται 2. Κόστος με τη μητέρα 41480. Το πιο μεγάλο εισόδημα των δυο θα είναι 33000 (25×720 και 25×600).

VI. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 33930. Έλάχιστα έχουν τέτοιο εισόδημα. Εργάζονται 2. Κόστος με τη μητέρα ή με υπηρέτρια 40630 ή 48195. Τα 85% των δημ. και ιδιωτ. υπαλλήλων έχουν μισθό μικρότερο από 20000 και τα 95% μικρότερο από 24000.

VII. Έργατική. Εργάζονται 1. Κόστος 34355. Το πιο μεγάλο εισόδημα 18000.

Εργάζονται 2. Κόστος 36820. Το πιο μεγάλο εισόδημα είναι 28000 (25×720 και 25×400, άνειδικευτος εργάτης).

Εργάζονται 3. Κόστος 39285. Το πιο μεγάλο εισόδημα θα είναι 33500. Στα προηγούμενα θα προστεθούν 25×220=5500.

VII. Υπαλληλική. Εργάζεται 1. Κόστος 33765. Έλάχιστα έχουν τέτοιο εισόδημα.

Εργάζονται 2. Κόστος 34665. "Αν ο μισθός του παιδιού είναι 8 10000 ο μισθός του πατέρα πρέπει να είναι 24665—25655. Τα 97% των δημ. υπαλλήλων και τα 85% των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 25000. Τα 99% των δημ. υπαλλήλων και τα 94% των τραπεζιτικών έχουν μισθό μικρότερο από 27000.

VIII. Έργατική. Εργάζονται 2. Κόστος 38200. Το πιο μεγάλο τους εισόδημα είναι 30500 (25×720 και 25×500).

Εργάζονται 3. Κόστος 40665. Με τη μέση τιμή των ήμερομισθίων ανάλογα με την ηλικία συνολικό εισόδημα 38750, δηλ. 25×(650+500+400).

Εργάζονται 4. Κόστος 43130. Εισόδημα 45750.

VIII. Υπαλληλική. Εργάζονται 2. Κόστος 36740. "Επειδή ο μισθός του νέου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από 12000, ο μισθός του πατέρα πρέπει να είναι 24740. Οι 95 δηλ. υπάλληλοι και οι 79 τραπεζιτικοί στους 100 δεν έχουν τόσο μισθό.

Εργάζονται 3. Κόστος 37640. Το εισόδημα των 3 θα είναι ασφαλώς μεγαλύτερο.

Συνοψίζοντας βλέπουμε πως έχουν εισόδημα αρκετό για να καλύψουν τις δαπάνες για τη στοιχειώδη συντήρησή τους:

"Απ' την υπαλληλική τάξη 1) 8—14 στις 100 μικρές οικογένειες με 3 άτομα, 2) 1—5 στις 100 οικογένειες με 4 άτομα, 3) 12—60 στις 100 οικογένειες με 3—4 άτομα όπου εργάζεται άνδρας και γυναίκα 4) 36—40 στις 100 οικογένειες με 4 άτομα όπου εργάζεται ο πατέρας και ένα παιδί, 5) όλες οι οικογένειες με 4—5 άτομα όπου εργάζονται τα τρία.

Και απ' την εργατική τάξη 1) μόνο οι οικογένειες με 5 άτομα μεγάλης ηλικίας όπου εργάζονται τα τέσσερα.

Με την τρομακτική έκταση που έχει σήμερα η ανεργία μπορεί να θεωρηθεί ασημαντό το ποσοστό των οικογενειών όπου εργάζονται όλα σχεδόν τα μέλη τους. "Επομένως μπορούμε να συμπεράνουμε, χωρίς κανένα δισταγμό, πως, τον Ιούνιο του 1945, δολέκλνρο σχεδόν, με μικρές μόνο εξαιρέσεις, το εργατικό και υπαλληλικό τμήμα του πληθυσμού της Αθήνας και του Πειραιά είχε εισόδημα μικρότερο απ' το ελάχιστο κόστος της στοιχειώδους συντήρησης. Και επειδή στη στοιχειώδη συντήρηση, όπως την καθορίσαμε, έξω από μία κανονική τροφή και μία πολύ στοιχειώδη καθαριότητα, που άλλως τε κοστίζει ελάχιστα, δεν υπάρχει τίποτε άλλο που μπορεί να περιλάβει ο οικογενειάρχης, δεν υπάρχει έξοδος για ταγύρο ή κρασί, ούτε για εφημερίδα ή βιβλίο, ούτε για την παραμικρή ψυχαγωγία αυτού ή των παιδιών του, ούτε για δίαιτες άρρωστων και για φάρμακα, ούτε για σπουδές των παιδιών του, ούτε για αντικατάσταση σκευών και αντικειμένων απαραίτητων στη ζωή του σπιτιού, ούτε για καινούργια ρούχα και παπούτσια, ακόμα και το δελτίο, όταν το εισόδημά του δεν είναι αρκετό, θα κόψει απ' τη τροφή του. Με αποτέλεσμα τον υποσιτισμό που θάχει ένταση ανάλογη με το μέγεθος της διαφύρας κόστους συντήρησης και μισθού και πού θα γίνεται πιο έντονη κάθε φορά που η οικογένεια θα βρεθεί στην ανάγκη να διαθέσει ένα μέρος απ' το εισόδημά της για μία απ' τις παραπάνω ανάγκες.

"Η τελευταία απογραφή που έγινε για τη χορήγηση δελτίων ιματισμού έδειξε πως η έργοτοϋπαλληλική τάξη αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα 60% του πληθυσμού της Αθήνας και του Πειραιά και σύμφωνα με τα προηγούμενα, δολέκλνρος σχεδόν αυτός ο κόσμος υποσιτίζεται. "Ο άτονος ρυθμός της οικονομικής ζωής του τόπου μας δίνει το δικαίωμα να δεχθούμε πως ένα μεγάλο μέρος απ' τους επαγγελματίες και τους βιοτέχνες μας βρίσκεται σε ανάλογες συνθήκες. "Η μενάλη έκταση της ανεργίας και της «ημιανεργίας», τα χαμηλά επίπεδα των συντάξεων που αποτελούν το μοναδικό πόρο πολλών οικογενειών, η έλλειψη ειδικών διανομών για τους άρρωστους και η έπιπτωση του βάρους των ειδικών διαιτών και των διαιτών υπερσιτισμού στα άλλα μέλη της οικογένειας, αυξάνουν πιο πολύ το ποσοστό του πληθυσμού των δυο αυτών πόλεων που υποσιτίζεται.

Πιστεύουμε πως δεν είναι καθόλου υπερβολικό, αν παραδεχτούμε πως, το μήνα Ιούνιο, τουλάχιστον τα 1/4 του πληθυσμού της Αθήνας και του Πειραιά δεν ήταν σε θέση να συμπληρώσουν το σιτηρέσιό τους ως τα κανονικά όρια.

Το Μάη η κατάσταση ήταν ακόμα χειρότερη. Τα ποσά των τροφίμων που χρειάζονταν για να συμπληρωθεί το σιτηρέσιο ήταν κάπως μικρότερα γιατί οι διανομές ήταν περισσότερες, τα επίπεδα των τιμών όμως ήταν πολύ μεγαλύτερα και οι μισθοί μικρότεροι. Τον Ιούλιο η κατάσταση δε φαίνεται να καλυτέρευσε.

ΟΙ ΔΙΑΝΟΜΕΣ ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ

Και όμως η Αθήνα, όπου στους 4 ανθρώπους οι 3 υποσιτίζονται, είναι σε προνομιοδχο θέση από την άποψη των διανομών. "Η θλιβερή αυτή διαπίστωση μας δίνει μία πρώτη ιδέα για την έπισιτιστική κατάσταση των επαρχιακών πόλεων και των περιοχών της υπαί-

θρου που δε μπόρεσαν ακόμη να συνέλθουν απ' τις καταστροφές της κατοχής και να οργανώσουν την τοπική τους παραγωγή. Και συμπληρώνουμε την εικόνα, όταν σκεφθούμε πως οι διανομές που γίνονται στην επαρχία λιγοστεύουν διαρκώς όσο προχωρούμε από τα «έπιλιμένα κέντρα» προς το έσωτερικό κάθε διαμερίσματος, τόσο που σε μερικές περιοχές, όπως στην "Ηπειρο, στην Δυτική Μακεδονία, στα όρεινά της Πελοποννήσου, στα νησιά, η κατάσταση γίνεται τραγική.

Θα πάρουμε για παράδειγμα την Πάτρα, που είναι χωρίς άλλο το έπιλιμένο κέντρο με τις πιο μεγάλες δυνατότητες—πρώτη σκάλα απ' τη Δύση και λιμάνι άθικτο—Στόν πληθυσμό της Πόλης μοίρασαν συνολικά ως τις 9 Ιουνίου, μέσα σε 200 μέρες ακριβώς, 260 δρ. αλεύρι, 1 δκ 253 δρ. ζάχαρη 1 δκ 48 δρ. κρέας, 397 δρ. λουκάνικα με σόγια, 115 δρ. τυρί, 1 δκ 327 δρ. φασόλια, 100 δρ. ζυμαρικά, 100 δρ. λάδι και 38 δρ. λίπος, που αντιστοιχούν, μαζί με το ψωμί (120 δρ. την ημέρα) σε 32 γρ. λεύκωμα (απ' αυτό 3,3 γρ. ζωϊκό), 8,3 γρ. λίπος, 217 γρ. υδατάνθρακες και 1094 θερμίδες την ημέρα. Δηλαδή στην Πάτρα έδωσαν σε κάθε καταναλωτική μονάδα 36 γρ. λεύκωμα φυτικό, 4 γρ. λεύκωμα ζωϊκό, 10,4 γρ. λίπος, 271,5 γρ. υδατάνθρακες και έπομένως 1367 θερμίδες την ημέρα.

Αυτό σημαίνει πως απ' την άπελευθέρωση ως σήμερα, το τμήμα του πληθυσμού της Πάτρας που δεν είναι σε θέση να συμπληρώσει το σιτηρέσιό του, υποσιτίζεται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό παρά στην Αθήνα, αφού παίρνει μόνο τα 55% απ' το φυτικό λεύκωμα, μόνο τα 11% απ' το ζωϊκό λεύκωμα και μόνο τα 49% απ' τις θερμίδες που έχει ανάγκη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1) Οι διανομές που γίνονται στην Ελλάδα δεν καλύπτουν τις σημερινές ανάγκες του λαού. Χαρακτηρίζονται από σημαντική θερμιδική ανεπάρκεια, από μεγάλη ανεπάρκεια σε ζωϊκό λεύκωμα, έπικίνδυνη για ένα λαό που το στερήθηκε σχεδόν δολέκλνρωτικά τα τέσσαρα τελευταία χρόνια, από πλήρη έλλειψη βιταμίνης Α και από ανεπάρκεια σε άνδρνα έλατα (άσβεστιού). "Η θερμιδική ανεπάρκεια όφειλεται στην μεγάλη έλλειψη λιπαρών ουσιών.

2) Οι διανομές αυτές, τουλάχιστον στην πρωτεύουσα, αντί να καλυτερεύουν μήνα με μήνα γίνονται διαρκώς λιγότερες, όπως φαίνεται από τον πίνακα που δημοσιεύουμε.

3) "Η ανεπάρκεια των διανομών είναι πιο έντονη στις επαρχιακές πόλεις. Οι διανομές είναι ασημαντές σε μεγάλες περιοχές της υπαίθρου, χωρίς αυτό να δικαιολογείται απ' την έπαρκεια της τοπικής παραγωγής.

4) Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, τα 3/4 του πληθυσμού της Αθήνας και του Πειραιά, και ανάλογο ίσως ποσοστό του πληθυσμού των επαρχιακών πόλεων, δεν έχουν αρκετό εισόδημα απ' τη δουλειά τους για να συμπληρώσουν το σιτηρέσιό τους κι' έτσι υποσιτίζονται γενικά και ιδιαίτερα σε ζωϊκό λεύκωμα και σε βιταμίνη Α.

5) Ακόμα και κείνοι που είναι σε θέση να συμπληρώσουν το σιτηρέσιό τους με τον τρόπο που υποδείξαμε παραπάνω, σάν πιο οικονομικό, θα έξακολουθούσαν να υποσιτίζονται σε βιταμίνη Α. "Ισως ο μόνος τρόπος να λυθεί το ζήτημα της βιταμίνης Α του σιτηρέσιου είναι η έφαρμογή μιας παλιάς προτάσεως του Καθηγ. κ. Ιωακείμωγλου. Να προστίθεται στο λάδι—στο λάδι που θα μοιράζεται με το δελτίο σε ποσότητα αρκετή—το μεγαλύτερο μέρος από την απαραίτητη μηνιαία δόση βιταμίνης Α. Οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί εφαρμόζουν αυτό το μέτρο στις διάφορες μαργαρίνες που καταναλώνουν τώρα στον πόλεμο.

6) Είναι δύσκολο να εκτιμήσουμε ακριβώς την κατάσταση στην υπαίθρο. "Ως τόσο όλοι έξερουμε πως οι ξένοι που πέρασαν από κει τους τελευταίους μήνες μιλάσαν για ένα νέο χειρότερο χειμώνα του 41, που απειλεί μεγάλες περιοχές της χώρας αν δε δοθεί έγκαιρη και αποτελεσματική έπισιτιστική βοήθεια.

Η ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

1. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ

Γράφοντας στο προηγούμενο άρθρο μας, για το σκληρό δρόμο που ακολούθησαν οι αναβιώτες δεν είχαμε σκοπό να περιοριστούμε μόνο σε μία κριτική. Ο σκοπός μας δεν είναι μόνο να γκρεμίσουμε άλλα ταυτόχρονα και κυρίως να δημιουργήσουμε κάτι ωφέλιμο κι' ωραίο, στηριγμένοι πάνω σ' ότι καλό και χρήσιμο κληρονομήσαμε απ' τον ξευπινο κι' ακατάβλητο λαό μας. Γι' αυτό και σταχυολογούμε απ' την περασμένη του ζωής χρήσιμα παραδείγματα που να γινώσκουμε για το παρόν αλλά και για το μέλλον. Κι' ένα τέτοιο εξαιρετικό κι' υπέροχο είναι κι' ο Συνεταιρισμός των Αμπελακίων Θεσσαλίας.

Ενάμιση αιώνας περίπου πέρασε από τότε που ο Συνεταιρισμός των Αμπελακίων βρισκόταν σε πλήρη άκμηση για την τεχνική-οικονομική και κοινωνική του δράση, υποδειγμα μπορεί να πει κανείς για την εποχή του.

Κατά τον Κρεκάρ τα Αμπελάκια έδωσαν εις τον κόσμο σύμπαντα, μάθημα και εις την Ευρώπην μοναδικό παράδειγμα αρμονικού συνδυασμού κεφαλαίου και εργασίας⁽¹⁾.

Η συντροφιά των Αμπελακίων αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη μορφή Συνεταιρισμού όπως άργότερα την ονειρεύθηκαν οι πιο έμπνευσμένοι Συνεταίριστες και έμμεστοι για να την πραγματοποιήσουν⁽²⁾.

Σκοπός του Συνεταιρισμού αυτού ήταν η από κοινού επεξεργασία μπαμπακιού, για την παραγωγή νημάτων, που έβγαφαν κόκκινα με έρυθρόδανο. Μέρος του μπαμπακιού ήταν δική τους παραγωγή, ενώ το άλλο μέρος εισάγονταν από τη Μακεδονία και άλλα μέρη της Ελλάδας καθώς ακόμα και έτοιμα νήματα από τη Σμύρνη.

Ο Συνεταιρισμός είχε αποκτήσει ειδικότητα στη νηματοβάφη γιατί διέθετε το ριζάρι μοναδική και εξαιρετική για την εποχή εκείνη κόκκινη φυτική βαφή. Είχε τυποποιήσει κι' τελειοποιήσει τη δουλειά.

Μόνο από το 1870 και δώθε παρασκευάζεται συνθετικός απ' τη Γερμανική κυρίως βιομηχανία ή βαφή αυτή και γι' αυτό η καλλιέργεια του ριζαριού σήμερα έχει παραμεριστεί.

Δεν έπρόκειτο περί συγκεντρωμένης βιοτεχνίας αλλά περί αποκεντρωμένης (dispersée) που διεξάγονταν με τη μορφή της οικιακής βιοτεχνίας, της οποίας τμήματα μόνο είχαν πάρει την εργαστηριακή μορφή, δι. δηλαδή πιο τέλειο είχαν η εποχή εκείνη να δώσει. Αυτό φαίνεται από τα βαφεία που διέθετε ο Συνεταιρισμός και από το εργαστήριο Πειραματικής φυσικής που διατηρούσε. Της αποκεντρωμένης όμως αυτής μεγάλης βιοτεχνικής επιχείρησης διατηρούσε δεν ήταν ιδιότητα αλλά ο Συνεταιρισμός, δηλαδή οι ίδιοι οι Συνεταίροι.

Είκοσι-δύο χωριά της περιφέρειας Αμπελακίων περιλαμβάνονταν σ' αυτή τη συντροφιά. Λειτουργούσαν 24 βαφεία νημάτων. Οι άντρες έβγαφαν, οι γυναίκες έγνεθαι, τα παιδιά χρησιμοποιούνταν σε βοηθητικές εργασίες.

Το κεντρικό Κατάστημα πώλησεως των προϊόντων του Συνεταιρισμού είχε έδρα τη Βιέννη. Πρακτορεία υπήρχαν σε πολλές πόλεις της Ευρώπης και της Ανατολής.

Η εργασία ήταν γενική. Κανείς δεν έμενε με σταυρωμένα τα χέρια φτάνει να μπορούσε να εργαστεί. Ο καθένας χρησιμοποιούνταν εκεί που έπρεπε ανάλογα με τις δυνατότητες του και τις ικανότητές του. Τα

κέρδη του Συνισμού ήταν πάρα πολλά και έπομένως η ωφέλεια για τους Συνεταίρους μεγάλη.

Πολλοί και διάφοροι είναι οι λόγοι, που συντέλεσαν στο σταμάτημα των εργασιών του στα 1811, που δεν είναι εδώ τόπος να περιγράψουμε.

Πάντως από τη δράση του Συνεταιρισμού των Αμπελακίων βγαίνουν τα παρακάτω συμπεράσματα.

α) Ότι χάρη στην Οργάνωση της δουλειάς μέσω του Συνεταιρισμού και τη χρησιμοποίηση, δι. τελείου είχε να δώσει η τεχνική και οικονομική οργάνωση της τότε εποχής έδωσε τα καλύτερα αποτελέσματα.

β) Ότι συνταίριζε την κατεργασία της πρώτης ύλης, δικής του παραγωγής με την παραγωγή νημάτων.

γ) Ότι χρησιμοποιούσε την εργασία των συνεταίρων κατά τον αποδοτικότερο τρόπο (ειδίκευση και καταμερισμός της εργασίας).

δ) Ότι εξουδετέρωσε τους μεσάζοντες που εκμεταλλεύονταν το προϊόν της δουλειάς των εργαζομένων ως το διπλάσιο συνήθως και ήρθε σ' άμεση έπαφή με την κατανάλωση.

ε) Ότι έφτασε σε τέτοιο σημείο άκμης ώστε να κάνει και έργα κοινής ωφέλειας με τα κέρδη του, να ενδιαφερθεί για το γενικότερο καλό της συντροφιάς και του χωριού και να ανταποκριθεί έτσι και προς τον κοινωνικό προορισμό του.

Είς τα εύτυχη αυτά χωριά ο Συνεταιρισμός διετήρει δι' έξδων του Ιατρούς, σχολεία, αποθήκας σιτού δι' τα νοσοκομεία, ταμείον δι' τους αναπήρους εργάτες, βιβλιοθήκη, εργαστήριον πειραματικής φυσικής⁽³⁾.

Τι άλλο θα μπορούσε και ο πιο απαιτητικός σήμερα άνθρωπος, να ζητήσει για κείνη την εποχή που να μην το είχε κάνει ο Παραγωγικός Συνεταιρισμός των Αμπελακίων;

2. ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΛΑΪΚΗΣ (ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗΣ) ΤΕΧΝΗΣ

Έχοντας υπ' όψιν μας το εξαιρετικό παράδειγμα των Αμπελακίων απ' τη μία μεριά και τη σύγχρονη πείρα απ' τους Συνεταιρισμούς της από κοινού επεξεργασίας Γεωργικών προϊόντων (διατροφής) απ' την άλλη, καταλήξαμε σ' ορισμένα συμπεράσματα, που για πρώτη φορά δημοσιεύσαμε στη μελέτη μας «Υφαντική Οικονομία». Τα συμπεράσματα αυτά αφορούν ειδικά το ζήτημα της ύφαντικής.

Προτείνουμε δηλαδή την ίδρυση και οργάνωση ύφαντουργικών Συνεταιρισμών για την παραγωγή, απ' τους ίδιους λαϊκούς τεχνίτες-ύφαντές, προϊόντων μέσα σε δικά τους ύφαντουργεία, εφοδιασμένα με σύγχρονες μηχανές. Τα παραγόμενα ύφαντά θα είναι χρήσιμα κι' απαραίτητα για τις ανάγκες αυτών των ίδιων χωρικών καθώς και των χωρικών της γύρω περιφέρειας, αλλά επίσης θα παράγονται ταυτόχρονα και ύφαντά για τους κατοίκους των πόλεων.

Τέτοιο Συνεταιριστικά ύφαντουργεία προτείνουμε να γίνουν δοκιμαστικά στην αρχή στα ύφαντουργικά κέντρα Αράχωβας και Αρναίας, όπως είπαμε και πιο πάνω.

Η πρότασή μας αυτή βρήκε εύμενη υποδοχή τόσο από πολλούς ειδικούς επιστήμονες έρευνητές, όσον και από το Συνεταιρισμένο κόσμο, όπως φαίνεται από το ψήφισμα της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταίρι-σμών της 19-6-45 που δημοσιεύθηκε και στον τύπο⁽⁴⁾.

Η εκτέλεση του μεγάλου προγράμματος της

(1) Βλέπε μελέτη κ. Ν. Βέη που και παραπάνω (1).

(2) Βλέπε έργο «Οικονομική Αλήθεια» της 25-6-45. Με το ψήφισμα αυτό οι Συνεταιρισμοί ζητούν να τους παραχωρηθούν τα απαιτούμενα μέσα για την ίδρυση, εκτός των άλλων μικροβιομηχανιών, κλωστήριων και ύφαντηρίων.

ένεργειακής μας Οικονομίας, για το οποίο τόσο γράφτηκαν⁽⁵⁾ και που αποτελεί σήμερα ένα από τα σοβαρότερα και θεμελιωδέστερα προβλήματα της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης της Χώρας μας θα ξαν'ώσει το ηλεκτρικό ρεύμα παντού και η χρήση του, λόγω της φθηνότητας του, θα καταστεί κοινή. Με το φτηνό ρεύμα θ' αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό και η τοπική βιοτεχνία. Και ο ηλεκτρισμός θα είναι το τελειότερο και καταλληλότερο μέσο για την κίνηση των συγχρονισμένων τότε πια χωρικών βιοτεχνιών μας.

Από την άποψη αυτή είναι προνομιούχος η Αράχωβα γιατί εκεί λόγω του ότι υπάρχουν πλούσιωτα κοιτάσματα βωξίτων προβλέπεται ότι θα δημιουργηθεί Βιομηχανία Άλλουμινίου⁽⁶⁾.

Αλλά και πλν' ακόμα ένα τέτοιο πρόγραμμα εφαρμόσει και διοχέτευσει το ηλεκτρικό ρεύμα ως το πιο άπομακρο χωριό μπορεί προς το παρόν τα μικρά αυτά Συνεταιρικά ύφαντουργεία να κινήσουν με τους ίδιους πετρελαιοκινητήρες, που και σήμερα σε πολλά χωριά χρησιμοποιούνται για την παραγωγή φωτιστικού ρεύματος και οι οποίοι εργάζονται τη νύχτα μόνο, ενώ την ημέρα άργουν.

Με τους Συνεργατικούς Συνεταιρισμούς Παραγωγής Προϊόντων λαϊκής τέχνης θα εξασφαλισθούν τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

1) Δουλειά στους λαϊκούς τεχνίτες οι οποίοι μετά την εκτόπιση και εξαφάνιση της τέχνης τους είναι καταδικασμένοι να κάθονται με σταυρωμένα τα χέρια στο χωριό τους και μεροκάματο ανθρώπινο τουλάχιστον, τραπεζάσιο από κείνο που η τέχνη τους στηριγμένη στον πατριπάρδοτο τρόπο παραγωγής τους δίνει σήμερα.

2) Δουλειά οχτάωρη, δηλαδή, κατά μισό λιγότερη απ' ότι με τη χειροτεχνία. Έτσι θα τους μένει ο υπόλοιπος χρόνος για να πάρουν λίγο την ανάσά τους, να ασχοληθούν και με το νοικοκυριό τους, αλλά και με λίγο διάβασμα για να ανοίξουν τα μάτια τους και να βγούν από την αμάθεια και αγραμματοσύνη που τώρα κι' έναν αιώνα άντρες και γυναίκες είναι βουτηγμένοι.

3) Μέσα στο Συνεταιρικό εργοστάσιο θα εργάζονται με μεγαλύτερο ζήλο και άφοβση και με ευγενική αμίλλα, πλοΐς θα ργάει περισσότερο και καλύτερη δουλειά, γιατί μέσα τους θα ναι ριζωμένη η πεποίθηση πως όλα και εργοστάσιο και μηχανές και προϊόντα είναι δική τους περιουσία, είναι η ζωή τους.

4) Μέσα από μια τέτοια διαδικασία δουλειά θ' αναδειχθούν τα λαϊκά ταλέντα που θ' αντλούν από τον τοπικό λαϊκό πλούτο και σχέδια και χρώματα, είδη και ποικιλίες που θα ικανοποιούν κατά τον καλύτερο τρόπο τις ανάγκες και των χωρικών και των αστών.

5) Θα συνταίριζούν την παραγωγή πρώτων ύλων και την κατεργασία τους, και οι ίδιοι θα προσφέρουν τα παραγόμενα προϊόντα απ' ευθείας στην κατανάλωση.

6) Θα προμηθεύονται από κοινού και απ' τους τόπους της παραγωγής χονδρικής πρώτης ύλης (από το έσωτερικό, ακόμα και το εξωτερικό) καλύτερης ποιότητας και φτηνότερες, έγγυμνης και έλεγμένης ποιότητας.

7) Με τους Συνισμούς αυτούς θα ωφεληθεί και η Αγροτική τάξη μ' όλα όσα το Κράτος με την προστατευτική του πολιτική χάρη στους δασμούς προσφέρει σήμερα μονάχα σε μερικούς προνομιούχους της Βομηχανίας.

8) Έτσι οι αγρότες μας θα παράγουν άφθονα και φτηνά συγχρόνως όμως πραχτικά, στερεά και δημοφιλ' αντικείμενα.

9) Έτσι μόνο καλύτερεύοντας τη ζωή τους θ' αγαπήσουν πραγματικά το χωριό τους και δεν θα το εγκαταλείψουν ποτέ για να κατεβούν στις πόλεις όπου οι μ' άντρες καταντούν πλανόδιοι μικροπωλητές, μεταπράτηδες, χαμάληδες και λαδόφθοι, οι δ' γυναίκες και τα κορίτσια παραμάνες, δούλες, πλύστρες ή και χειρότερες.

Τώρα που αντιμετωπίζεται το ζήτημα της ανοικοδόμησης των καταστραμμένων χωριών μας οι Οικοδομι-

(1) Βλ. «Η ένεργειακή Οικονομία και οι πηγές ένεργειας εν' Ελλάδι» Οικονομικός Ταχυδρόμος της 6, 13, 20 και 27 Απριλίου 1942. «Η ένεργειακή Οικονομία της Ελλάδας» Π. Κουρέλη 1944.
(2) Η ένεργειακή Οικονομία της Ελλάδας» όπου και παραπάνω.

και Συνισμοί μπορούν να προσφέρουν τεράστιες υπηρεσίες. Με την Κρατική ένδωση, με την καλή χρησιμοποίηση των ειδών ανοικοδόμησης που εισάγονται από το εξωτερικό και των ειδών που παράγονται στο έσωτερικό με την εφαρμογή συγχρόνου σχεδίου πάνω στο οποίο θα κτισθεί το χωριό και τύπου σπιτιού ανάλογου με τις τοπικές ανάγκες⁽¹⁾, με στενή επίβλεψη, πιστή εκτέλεση και φωτεινή καθοδήγηση από τα αρμόδια τεχνικά όργανα και με την προσωπική εργασία και τα δατιθέμενα από κάθε χωρικό μέσα, μπορεί κανείς να είναι βέβαιος πως θα επιτευχθούν τα καλύτερα αποτελέσματα.

Και μια τέτοια προσπάθεια θα γίνει άφειτρη για την ανανέωση των άθλιων χωριάτικων σπιτιών, πού να σωστές τρώγλες σήμερα και τη δημιουργία νέων, χαρούμενων και πραχτικών, όπως τα λαχταράει σήμερα ο χωρικός μας.

Οι οικοδομικοί Γεωργικοί Συνεταιρισμοί μπορούν να έρθουν σ' έπαφή με τους αντίστοιχους των κεραμοποιών και άγγειοπλαστών, με τους δασικούς, των ξυλουργών και έπιπλοποιών κ. ά.

Οι ίδιοι επίσης μπορούν να μεριμνήσουν και για την εξασφάλιση πέτρας και άσβεστίου εκτός απ' τα άλλα υλικά.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Πώς όμως θα φτάσουμε εκεί και με τί μέσα; Να το έρώτημα που προβάλλει.

Για μας όμως το δυσκολότερο σημείο, πού να το πραχτικό μέρος, που στέκει πάνω σε γερά θεμέλια, όπως είπαμε παραπάνω, έφ' όσον το περάσαμε, το άλλο που αφορά την απ' τα πάνω οργάνωση και κατεύθυνση δεν είναι και τόσο δύσκολο φτάνει να υπάρχει θέληση.

Η Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση πρέπει να ναλάβει το ζήτημα με την υποστήριξη και ένδωση του Κράτους και της Αγροτικής Τράπεζας.

Μπορεί και πρέπει κοντά στην Πανελλήνιο Συνέ-μοσπονδία Γεωργικών Συνισμών να ιδρυθεί μια Κεντρική Έπιτροπή με προορισμό τη μελέτη, παρακολούθηση και ένδωση της Χωρικής μας Βιοτεχνίας, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνικής και τις σημερινές απαιτήσεις της ζωής.

Στην έπιτροπή αυτή πρέπει να συμμετέχουν ανά ένας αντιπρόσωπος κατά προτίμηση ειδικοί απ' τα αρμόδια ύπουργεία (Γεωργίας, Έθνικής Οικονομίας, Εργασίας, Οικονομικών, Προνοίας και Παιδείας) καθώς και ένας από την Αγροτική Τράπεζα και ένας από τους άλλους παρευφείς και ενδιαφερόμενους για τη λαϊκή μας τέχνη οργανισμούς και ιδρύματα.

Επίσης ανά ένας από κάθε εφύ διαμέρισμα της χώρας (Θράκη, Μακεδονία, Ηπειρος, Θεσσαλία, Στερεά, Πελοπόννησος, Κρήτη, Επτανήσος και Κυκλάδες) αντιπρόσωποι των Συνισμών κατά προτίμηση ειδικοί, ως εκ του επαγγέλματός τους, στη χωρική μας Βιοτεχνία.

Η κεντρική αυτή φαρδιά έπιτροπή θα εκλέξει μια όλιγομελή (πενταμελή) Εκτελεστική έπιτροπή αποτελούμενη από ένα αντιπρόσωπο του Κράτους, ένα της ΑΤΕ, ένα των Ιδρυμάτων και δύο των Συνεταιρισμών, κατά προτίμηση ειδικούς.

Παράλληλα θα πρέπει να ιδρυθούν τοπικές κατά Νομό έπιτροπές αποτελούμενες από έναν αντιπρόσωπο της Γεωργικής υπηρεσίας ειδικό, από δύο της ΑΤΕ (δ' ένας ειδικός και ο άλλος ο Έπόπτης Συνισμών) και δύο αντιπροσώπους των Συνισμών, κατά προτίμηση απασχολούμενους με τη Βιοτεχνία.

Ως όργανα μελέτης της λαϊκής μας τέχνης πρέπει να χρησιμοποιηθεί κάθε ειδικός είτε του δπ. Γεωργίας, είτε της ΑΤΕ, είτε και ιδιώτης, αφού γι' αυτό ληφθεί προηγουμένως σχετική απόφαση της Κεντρικής Έπιτροπής.

Έτσι θα είναι δυνατό να μελετηθεί καλύτερα και γρηγορότερα το πρόβλημα της λαϊκής μας τέχνης και

(1) Όπως ο τύπος σπιτιού για τη Θεσσαλία που καθορίστηκε από τους κ. κ. Ε. Δελιγιάνη και Τσαούση. Βλέπε μελέτη τους, «Το Αγροτικό σπίτι» 1944.

(1) Τα Θεσσαλικά Αμπελάκια μελέτη του ακαδημαϊκού κ. Ν. Βέη στην εφημερίδα «Πρωταΐα» 5-9-43.
(2) Ο Συνεταιρισμός των Αμπελακίων Θ. Τζορτζάκη 1932.

τοπικά και γενικά για όλη τη χώρα και να καθορισθεί το πρόγραμμα για την ανοικοδόμησή της.

Η ΑΤΕ θα χρησιμοποιηθεί ως οργανισμός κατάλληλος για τη χρηματοδότηση της Συνεταιριστικής Λαϊκής Τέχνης, την οποία πρέπει απαραίτητα και το Κράτος να ενισχύσει με τη χαριστική άκρη συμμετοχή και ενίσχυσή του.

Ετσι θα χρησιμοποιηθούν οι πάντες και θα αξιοποιηθούν τα πάντα κατά τον καλύτερο και πιο ένδοξο τρόπο. Και όχι να βλέπουμε 'Οργανισμούς με τέτοιο προορισμό, όπως η ΑΤΕ που μέσα σ' ένα διάστημα μιάς δεκαετίας δεν έχει να παρουσιάσει τίποτα το αξιόλογο, όπως είπαμε παραπάνω, πράγμα που φαίνεται και από τον απολογισμό του 'έργου' μιάς δεκαετίας».

Το μόνο παρήγορο σημείο αποτελεί μόνο το παρακάτω που παίρνουμε απ' την 114)18-6-44 γενική διαταγή προς τα υποκαταστήματα της σχετικής με την άσκηση της βιοτεχνικής πίστης, που σημειώνει κάποιος, έστω θεωρητικό βήμα προς την πρόοδο και το συγχρονισμό εν σχέσει με τη θέση που παίρνει ως τα σήμερα και μάλιστα με την προηγούμενη της διαταγή 351)18-12-1938.

«Διά την αντιμετώπιση των αναγκών και περιπτώσεων έκεινων δι' ός δεν είναι αρκετή η ατομική προσπάθεια ενός εκάστου βιοτέχνη και η ομαδική ενέργεια επιβάλλεται όπως συμπληρωθεί και ενισχυθεί την ατομικήν του δύναμη, θα δυνήθουν οι Έλληνες βιοτέχνες δια καταλλήλου Συνεταιριστικής Οργανώσεως αυτών, αναλόγως των έκασταχού συνθηκών, να κινήθουν απόδοτικώς και να επωφεληθούν των μεγάλων τεχνικών και οργανωτικών προόδων της συγχρόνου εποχής και να αποκτήσουν τα βασικά πλεονεκτήματα του κεφαλαίου και του κράτους χωρίς όμως και τα μειονεκτήματα αυτών».

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

Τα παραπάνω όμως μέτρα μόνο δεν αρκούν. Χρειάζεται καινούργια και δημιουργική πνοή, όπως παραπάνω τη χαραζουμε, να φυσήσει και στην εκπαίδευση για τη δημιουργία των στελεχών που θ' αναλάβουν όλη την εργασία.

Πρέπει τα Έλληνόπουλα απ' το σχολείο ακόμα να γνωρίσουν ότι καλό, χρήσιμο κι' ωραίο κληρονομήσαμε απ' τους προγόνους μας που πρέπει να μας χρησιμεύσει για το παρόν και να μας οδηγήσει για το μέλλον πριν η πολύτιμη αυτή κληρονομιά φύγει πειθατελειωτικά από κοντά μας.

Περισσότερο πρέπει να προσέξουμε τη διδασκαλία της λαϊκής διακοσμητικής βιοτεχνίας μας, στα Όρφανατροφεία, φιλανθρωπικά καταστήματα και ειδικές σχολές, όπου διδάσκεται η λαϊκή μας τέχνη, όχι σε σταθμούς όπου αλάνια πρέπει να στεκόμαστε αλλά σαν αφετηρία για ξεκίνημα, για καινούργιες κατακτήσεις και δημιουργίες.

Σ' άλλα κράτη προοδευμένα, όπως στην Αγγλία, Αμερική κλπ., υπάρχουν ειδικές σχολές κλωστοϋφαντουργίας όπου εξασκείται η νέα γενιά στη χρήση του συγχρόνου τύπου αργαλειού (1) και όχι όπως έμεις να διδάσκουμε τώρα κι' έναν αιώνα την ύφανση μόνο στον χειροκίνητο αργαλειό.

Αλλά έκεινο που για μας, προκειμένου για την ανοικοδόμηση σήμερα της λαϊκής μας τέχνης, έχει μεγαλύτερη σημασία είναι η εκπαίδευση και δημιουργία καταλλήλων στελεχών, στα οποία ξεκινήσουν, από το Υπουργείο, την Αγροτική Τράπεζα και άλλους οργανισμούς να μελετήσουν τοπικά και γενικά και να οργανώσουν τη λαϊκή μας Συνεταιριστική τέχνη σύμφωνα με τις σημερινές κατευθύνσεις και απαιτήσεις της ζωής. Τα στελέχη αυτά μπαίνοντας στην υπηρεσία του Συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου πρέπει να νοιώσουν πως έχει πραγματικά το ζήτημα, τί συμφέρει και τί εξυπηρετεί σήμερα το λαό.

Το ζήτημα αυτό πρέπει να το αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά και οι ανώτατες τεχνικές μας σχολές (Πολυτεχνείο, Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή, Γεωπονική και

Δασολογική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης) και οι άλλες μέσες, που μέχρι σήμερα δεν τώχουν δυστυχώς προσέξει (2). Η ιδιωτική μόνο πρωτοβουλία για ένα τόσο σοβαρό και Εθνικής σημασίας ζήτημα εύνοητο είναι πως δεν έπαρκει. Χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια όλων και από παντός του Κράτους.

5. ΣΑΝ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην αρχή της μελέτης μας τούτης δώσαμε ένα γενικό όρισμό της λαϊκής μας τέχνης, παρμένο από μίαν εργασία της κ. Αγγ. Χατζημιχάλη (3).

Ο όρισμός όμως αυτός για μας για να σταθεί σήμερα χρειάζεται ορισμένες εξηγήσεις. Σε κάθε εποχή η λαϊκή τέχνη στήριζταν σε μία διαφορετική μορφή βιοτεχνίας και όσον αφορά τη χρησιμοποιούμενη τεχνική και όσον αφορά το σύστημα παραγωγής που επικρατούσε. Η κάθε λοιπόν μία εποχή απ' αυτές μας δίνει κι' ένα διαφορετικό όρισμό της λαϊκής μας τέχνης από εκείνον που μας δίνει μία άλλη.

Εί' αυτό έινω είναι εύκολο ν' αποκτήσουμε μία ιστορία όρισμών της τέχνης, είναι αδύνατο να συλλάβουμε τον υπεριστορικό της προσδιορισμό (4).

Σήμερα όμως που τα μέσα, τα οποία ως χτες χρησιμοποιούσε η λαϊκή τέχνη, τ' απαλλοτρίωσε η βιομηχανία, όπως είδαμε παραπάνω, ο όρισμός της κ. Χατζημιχάλη ιστορική μόνο αξία έχει.

Για να όρισουμε τη λαϊκή τέχνη, πρέπει πρώτα πρώτα ν' αποχτήσουμε σήμερα τέτοια και για ν' αποχτήσουμε πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τους Συνεταιρισμούς και τη σύγχρονη τεχνική, να ξανασυνδέσουμε δηλαδή πάλι τη λαϊκή τέχνη με το λαό, δίδοντάς του τα μέσα που ως χτες ήταν στα χέρια του, όπως και στη μορφή της οικότεχνιας.

Ετσι μόο θα παράγει γνήσια, χρήσιμα και όμορφα αντικείμενα προς το συμφέρο του ίδιου του λαού, που παράγει, για την πρόοδο και την προκοπή του.

Στους Συνεταιρισμούς αυτούς μπορεί πολύ καλά και εύκολα και πρέπει να τους παρακολουθεί και να τους ελέγχει το λαϊκό κράτος με τα όργανά του, που έχει τον ίδιο σκοπό και προορισμό, τον πολιτισμό του τόπου.

Και τότε η λαϊκή τέχνη μπορεί να όρισθεί έτσι: Λαϊκή (διακοσμητική) τέχνη όταν λέμε ο ήμερα ένοοούμε, τι παράγει ο ίδιος ο λαός με δικά του δυνάμεις παραγωγικά μέσα που είναι έκεινατά όποια ή σύγχρονη τεχνική (μηχανή) μας δίνει, όταν ο ίδιος το άφεντικό, και συνδέεται πρώτα με πραχτικούς και ύστερα με αίσθητικούς σκοπούς, όπως τους αντίλαμβάνεται όμως και τους ελπίδ ο ίδιος ο λαός».

Ας μην ξεχνάμε πως βρισκόμαστε στα μέσα του 20ού αιώνα, του αιώνα με τα τόσα θαύματα και ύστερα από σκληρή δοκιμασία, που μας πότισε η τελευταία δεκαετία, σηκώνουμε για πρώτη φορά το ανάστημά μας για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της ανοικοδόμησης της χώρας μας μέσα σε μίαν ατμόσφαιρα γενικής αναδημιουργίας.

Κι' η λαϊκή μας τέχνη πρέπει ν' ανοικοδομηθεί. Κι' όταν λέμε ανοικοδόμηση δεν ένοοούμε κι' έμεις να κτισθεί αυτό που υπήρχε και καταστράφηκε. Να κυλήσει δηλαδή ο κόσμος της Εύρώπης στα παλιά του αλτάκια, στην παλιά του «ομαλότητα». Να ανοικοδομηθεί ο γνωστός μας κόσμος. Βέβαια κάποιος φρενάρισμα, μερικές διορθώσεις θα παραχωρηθούν. (5)

Ανοικοδόμηση της λαϊκής μας τέχνης λέγοντας ένοοούμε την απ' τα θεμέλια καινούργια κατασκευή, στηριγμένη πάνω σε νέους παραγωγικούς οργανισμούς, που θα προέρχονται απ'

1) Στη Γαλλία μία απ' τις ειδικές τεχνικές σχολές είναι και η σχολή του Fayl-Billot (Haute Marne) σχολή έστρεκαλλιτεργίας και έτεπλεκτηκής (Vannierie).

2) Η Έλληνική Λαϊκή Τέχνη, Ρουμπόλκι-Τρίκερι-Ίκαρία της κ. Αγγ. Χατζημιχάλη 1931.

3) «Νεοελληνική Τέχνη» κ. Αγγέλου Προκοπίου, 1936.

4) Βλέπε άρθρο κ. Ι. Δεσποτοπούλου «Ανοικοδόμηση», «Αντίο», τεύχος 1ον 1945.

το λαό και θα έξηπηρετο τον ίδιο το λαό.

Κάθε βλέμμα προς τα πίσω, κάθε αμφιταλάντευση στην πορεία, που κάνει ο σημερινός άνθρωπος προς τα έμπρός, ζημία μεγάλη μόνο θα φέρει σε μας σ' αλάο, που θέλει να συνεχίσει τον ιστορικό του προορισμό, ανάμεσα στους άλλους λαούς της Εύρώπης.

Όσοι λοιπόν σήμερα είναι υπέρ της αναβίωσης είναι ποτισμένοι με την παρακμασμένη αντίληψη περί λαϊκής τέχνης γιατί συνεχίζουν να εκφράζουν τη φόρμα που ανταποκρινότανε στη χτεσινή ταυτότητα, που έγινε όμως τώρα έναντιότητα στο σύγχρονο κοινωνικό και πνευματικό ρυθμό της ζωής μας (6).

Και η προσπάθεια υπέρ της αναβίωσης θα μοιάζει την προσπάθεια του Γκάντι που λέει «Ν' αντικατασταθεί η σύγχρονη μηχανή με την πατροπαράδοτη χειροτεχνία. Η απάια αθλιότητα των μαζών θα λείψει όταν οι Ένδοι γυρίσουν στον πατροπαράδοτο αργαλειό που κοτάροντας τα βιομηχανικά προϊόντα» (7).

Μ' αυτά τα μέσα νομίζει ο Γκάντι, πως θα σώσει τους συμπατριώτες του απ' την άγρια έκμετάλλευση της Αγγλικής ύφαντουργικής Βιομηχανίας. Έμεις όμως μόνο αν κατορθώσουμε ν' ατενίσουμε ρεαλιστικά και δημιουργικά το πρόβλημα της λαϊκής μας τέχνης θα

1) Βλ. Δ. Γληνός «Η σημερινή θέση των ανθρωπιστικών γραμμάτων στην Ελλάδα» 1945.

2) Βλ. «L' Inde» Etudes Internationales—Collection Oxford, L. F. Rushbrook—Williams 1940.

ΑΛΕΚΟΥ ΔΜΠΑΤΖΗ

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Υστερό απ' τις γενικές σκέψεις, που κάναμε στο πρώτο μέρος της εργασίας μας αυτής, η αντιμετώπιση του προβλήματος της εργασίας ένοπίζεται στην αναζήτηση των μέσων εκείνων που θα κάνουν την ανοικοδόμηση υπόθεση του Έλληνικού λαού και θα της εξασφαλίσουν την ολοκληρωτική άφροσώσή του. Ετσι το πρόβλημα παύει να είναι καθαρά τεχνικό και άποχτο και την πολιτική του και τη ψυχολογική του πλευρά.

Ο Έλληνικός λαός έδωσε πολλές φορές δείγματα του τί μπορεί να πετύχει, όταν κάτω από όρισμένες ψυχολογικές συνθήκες, έξαρσης, ένθουςιασμού και αυτοθυσίας, κατορθώσει να κινήσει σ' όνολο, για την επίτευξη ενός σκοπού, που τον πιστεύει. Ένα τέτοιο ψυχολογικό κλίμα, ένθουςιασμού και έξαρσης, κατορθώσε να δημιουργήσει μόνος του, όταν χρειάστηκε ν' αντιμετωπίσει τη φασιστική εισβολή ποδά, την τριπλή κατοχή ύστερα. Το Άλβανικό και το κίνημα Αντίστασης αποτελούν για την ιστορία του Έθνους τις πολυτιμότερες μέχρι σήμερα περγαμινές της.

Αυτό το ψυχολογικό κλίμα, δεν έχουμε κανένα λόγο να πιστεύουμε πως δεν μπορεί να διατηρηθεί και να προεκταθεί στη μάχη για την ανοικοδόμηση, φτάνει ν' αποχτήσει ο λαός τη βεβαιότητα, πως για δική του υπόθεση πολεμά και θυσιάζεται στο μέγατο έργοάς.

Οι παραπάνω απόψεις δεν είναι νέες. Είναι δοκιμασμένες στη Σοβιετική Ένωση, που κάτω από διαφορετικές βέβαια πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις ξεκίνησε στην ανοικοδόμηση από ανάλογες με μας συνθήκες καθυστερημένης και κατεστραμμένης απ' τον πόλεμο οικονομίας. Οι επιτυχίες της, μέσα σε λίγα χρόνια στο βιομηχανικό και γενικά παραγωγικό τομέα, πρώτα-πρώτα και κυρίως, στηρίχτηκαν στην ολοκληρωτική άφροσώση και συνειδητή συμμετοχή της μάζας. Χωρίς τη συμμετοχή της, επιτυχίες σε μικρό χρονικό διάστημα θα ήταν αδύνατες. Η έπιτυχία αυτής της περιόδου της ιστορίας της Σ. Ε. όφείλεται στο ότι οι έργοτες και

δημιουργήσαμε καινούργιες μορφές και άξίες και η λαϊκή μας τέχνη θα γίνει «μία ψυχοκίνητη δύναμη άπροσμέτρητης όλκης» (1) για το καλό και την προκοπή του λαού μας, ενώ αντίθετα με τη χειροτεχνία, τη νοσταλγία των παλιών, την αναβίωση, όχι μόνο τον έμποδίζουμε να προχωρήσει αλλά τον ζημιώνουμε και τον εξαθλιώνουμε περισσότερο.

Ετσι θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε πρόοδο και πολιτισμό σύμφωνα με το σημερινό ρυθμό της ζωής, που με δίψα τον ζητάει ο έξυπνος και άκατάβλητος λαός μας.

Την τέχνη πρέπει να τη βλέπουμε σ' αμία κίνηση μέσα σ' όρισμένο τόπο και χρόνο και έν σχέσει με την ανθρώπινη ζωή, σ' α γίνεσθαι άσταμάτητο κι' όχι σαν κάτι αιώνο στο διηνεκές, άμετάβλητο κι' άξεπέραστο.

Και περισσότερο έτσι πρέπει να βλέπουμε τη λαϊκή τέχνη ό'τι δηλαδή χρήσιμο, ωραίο και άληθινό παράγει ο Έλληνικός λαός. Και όπως έλεγε κι' ο έθνικός μας ποιητής «Το Έθνος πρέπει να μάθει να θεωρή έθνικό ό,τι είναι άληθινό».

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στο α' μέρος της μελέτης που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο φύλλο στη σελίδα 143, δεξιά στήλη, σειρά 14 και 20 απ' τα πάνω, το 700 αργαλειών να διορθωθεί σε 1700 και το 3500 σε 8500.

1) Βλ. Δ. Γληνός, όπου και παραπάνω, «Ανοικοδόμηση».

οι συνεταιρισμένοι αγρότες, γνώριζαν πως κάθε πρόσθετη προσπάθεια δουλειάς τους που πετυχαίνεται, κάθε ανακάλυψη, καλύτερη όχι μόνο την προσωπική τους θέση, αλλά και τη θέση όλάκαυς της χώρας». (Α. Rothstein «Ο έργατης στη Σοβιετική Ένωση», Μετάφραση Ε. Πάκου).

Η μαζική συμμετοχή των έργοτών στην κίνηση για την αύξηση της δουλειάς στη Σοβιετική Ένωση, είναι γνωστή με το όνομα της Σοσιαλιστικής έμιλλας.

Είναι φανερό, πως η σοσιαλιστική έμιλλα, είναι η έξελιγμένη, ανώτερη, σοσιαλιστική μορφή της έπιτετυξης, από μία συνειδητή και πολιτισμένη έργατική μάζα, του μάζιμου στην άποδόση της εργασίας, που αντίατέστησε την ξεπερασμένη πια ιστορικά μορφή της έντατικης απ' το κεφάλαιο, έκμετάλλευσής των έργοτών και που μέλλει ν' ανοίξει νέους όρίζοντες στην παραγωγή και στον πολιτισμό.

Ας εξετάσουμε τώρα, ποιά θα είναι τα αποτελέσματα, στον τόπο μας, μιας συνειδητής και όλοφύνης άφροσώσης του λαού στην υπόθεση της ανοικοδόμησης, με ανεπτυγμένο και συνεχώς καλλιεργούμενο πνεύμα έμιλλας.

Απαραίτητες οικονομικές προϋποθέσεις για την επίτευξη της κινήσεως των έργοτών και που χωρίς αυτές άλλωστε θα ήταν αδύνατον ν' αποδώσει η κινήσει αυτή, έκτός και ύστερα απ' την άμεση ικανοποίηση των πολιτικών και ήθικών αιτημάτων του λαού, θα ήταν φυσικά:

α) Η ανάληψη της οικονομικής πρωτοβουλίας, σ' όσο το δυνατό πλατύτερο τομέα της οικονομικής ζωής, απ' το λαϊκό κράτος, που έδνείται ιδιαίτερα απ' την καθυστερημένη βιομηχανική εξέλιξη της χώρας και απ' τις καταστροφές του πολέμου, γιατί το κράτος, χωρίς να βρεθεί στην

ανάγκη να εκποτίσει την ιδιωτική πρωτοβουλία, βοήζεται κυρίως στους περισσότερους τομείς όπου θ' αναπτυχθεί ή ανοικοδομητική προσπάθεια.

β) Η εθνικοποίηση του μεγάλου τραπεζικού και βιομηχανικού κεφαλαίου, προϋπόθεση απαραίτητη τόσο για τη χρησιμοποίησή τους στο έργο της ανοικοδόμησης, όσο και για το χτύπημα των πιστωτικών και βιομηχανικών μονοπωλίων και για την παρεμπόδιση της βέβαιης αντίδρασής τους στα μέτρα και στην πολιτική του λαϊκού κράτους.

Άμεση συνέπεια των παραπάνω θα είναι η εξαφάνιση του παράγοντα του κέρδους, σ' ένα μεγάλο τομέα της οικονομικής ζωής, που θα επιτρέψει να κατευθυνθεί η παραγωγή, στην ικανοποίηση των άμεσων ανάγκων του πληθυσμού και στην εξασφάλιση των βασικών προϋποθέσεων, για τη δημιουργία ενός σοβαρού βιομηχανικού και τεχνικού εξοπλισμού της χώρας.

γ) Η άσκηση μίας σοβαρής και δίκαιης φορολογικής πολιτικής από το λαϊκό κράτος, που θα του εξασφαλίσει πόρους, που μαζί με τη συμμαχική βοήθεια, θ' αποτελέσουν τη βάση για το ξεκίνημα της μεγάλης αυτής προσπάθειας.

Με τις παραπάνω προϋποθέσεις, τα αποτελέσματα της «κινήτοποιησης» και της άμιλλας της εργασίας, δε θ' αργήσουν να φανούν.

Α') Θα γίνει δυνατό ν' αυξηθούν εξελικτικά ή εντατικά κίνητρα ή αποδοτικότητα και να βελτιωθεί η ποιότητα της εργασίας. Με τον έλεγχο που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα ασκούν, θα βελτιωθεί η πειθαρχία της εργασίας, θα περιοριστούν οι περιπτώσεις φυγοπονίας και αδιαφορίας και θα γίνει δυνατή η ανάπτυξη της προσωπικότητας και της αντίληψης του έξυπνου ρωμού, μέσα στα πλαίσια της ομαδικής δημιουργικής δουλειάς. Το ρωμείο φιλότιμο, θα γίνει επιτέλους στοιχείο δημιουργίας και παραγωγής και θα του δοθεί η εύκαιρη να μεγαλοουργήσει, για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία, και μέσα στα πλαίσια μίας ειρηνικής ανοικοδομητικής προσπάθειας.

Β') Η αύξηση της αποδοτικότητας και της ποιότητας της εργασίας, θα εξασφαλίσει την απαραίτητη εργατική δύναμη, που θα επιτρέψει την άμεση αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών δυνάμεων της χώρας, (μεταλλεύματα-ενέργεια).

Γ') Η φτηνή και άφθονη εργατική δύναμη, θα περιορίσει τα απαιτούμενα, για κάθε τομέα παραγωγής, κεφάλαια και θα επιτρέψει να διατεθούν τα περισσευούμενα και να κινήσουν άμεσα άλλους τομείς της παραγωγής ώστε και η βιομηχανοτεχνική μας συγκρότηση να βαδίζει ταχύτερα και όλα τα διαθέσιμα εργατικά χέρια ν' απορροφηθούν και καινούργια να δημιουργηθούν. Άκόμα, πολλά έργα όπου το κύριο κεφάλαιο είναι η εργασία και που δε χρειάζονται ούτε εγκαταστάσεις, ούτε μηχανήματα, θα γίνει δυνατό να εκτελεστούν άμεσα και φτηνά, όπως δρόμοι, χωματουργικά έργα, επισκευές σιδηροτροχιών κλπ.

Δ') Η ανεργία θα πάψει ν' αποτελεί, μ' αυτόν το τρόπο, τον βραχά και την τροχοπέδη της οικονομικής και κρατικής μας ζωής και το πρόβλημα για την άσκηση της προστατευτικής πολιτικής. Αντίθετα, η άσκηση μίας αντιπροστατευτικής πολιτικής θα εξυγιάσει την οικονομία μας και θα επιτρέψει το χαμηλόμα του κόστους της ζωής, που και τους εργαζόμενους θα ενδοήσει και την ανοικοδομητική μας προσπάθεια και την εξαγωγή των πολύτιμων γεωργικών μας προϊόντων.

Ε') Το πνεύμα της άμιλλας δε θα περιοριστεί μόνο στη βιομηχανική παραγωγή. Με τις απαραίτητες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις θα μπορέσει να επεκταθεί και να ανακαλιώσει και την ύπαιθρο, που έδειξε πως δεν ύστερεί σε ψυχικό δυναμισμό και σε πνεύμα αντίστασης και θα συντελέσει στη βελτίωση και αύξηση της παραγωγής από κάθε πλευρά. Στον τομέα αυτόν, η άμιλλα δε θ' αποδώσει τόσο από την άποψη της αύξησης της διάρκειας της καθημερινής δουλειάς, που στην ύπαιθρο είναι αρκετά μεγάλη, όσο απ' την άποψη της χρησιμοποίησης της εποχικής άρτίας χιλιάδων εργατικών χεριών της ύπαιθρου, σε έργα εγγειοβελτιστικά, ανοικοδομητικά και στην κατασκευή και συντήρηση τεχνικών έργων.

ΣΤ') Άμεσο αποτέλεσμα των παραπάνω, θα είναι η αύξηση της βιομηχανικής αλλά και της αγροτικής παραγωγής, που θα έχει τις εξής συνέπειες:

α') Θα εξασφαλίσει οικονομική και νομισματική σταθερότητα β') θα τονώσει τις εξαγωγές, γ') θα αυξήσει τις εισαγωγές πρώτων υλών και μηχανημάτων αλλά και είδη

κατανάλωσης, εφ' όσον θα είναι φθηνότερο από τα εντόπια, δ') θα δημιουργήσει, με την αύξηση της αγοραστικής ικανότητας του λαού και την αποταμίευση, νέα κεφάλαια, ε') θα εξασφαλίσει ένα μόνιμο εσωτερικό καταναλωτή, ωρισμένων κλάδων της αγροτικής παραγωγής (λάδι, γαλακτοκομικά προϊόντα, κτηνοτροφικά, αλιεία κλπ.) στ') θα εξασφαλίσει φτηνά βιομηχανικά προϊόντα για την αγροτική παραγωγή. ζ') Θα κάνει δυνατό το σταμάτημα της εισαγωγής απ' την ΟΥΝΡΑ ειδών κατανάλωσης και την αύξηση εισαγωγής πρώτων υλών και μηχανημάτων, η') η φτηνή διάθεση ειδών κατανάλωσης απ' την ΟΥΝΡΑ θα πάρει ν' αποτελεί τροχοπέδη στην βιομηχανική και αγροτική παραγωγή. θ') Θα αναζωογονηθεί το εμπόριο και η ιδιωτική επιχείρηση.

Ζ') Η συνεργασία λαϊκού κράτους και εργαζομένων, θα περιορίσει και σιγά σιγά θα εξαφανίσει, τη ζημιά που προκαλείται απ' την ανεργία και απ' τις συγκρούσεις κεφαλαίου και εργαζομένων—άπεργίες, lock out, αναταραχή της οικονομικής ζωής—και θα παρακάμψει αυτόματα όλες τις δυσχερείες που γεννιούνται, απ' την ύπαρξη των προστατευτικών της εργασίας νόμων. Το κόστος της παραγωγής δε θα επιβαρύνεται απ' την αδυναμία απόλυσης του πλεονάζοντος προσωπικού, αφού η ολοκληρωτική απασχόληση των εργαζομένων δε θα δημιουργεί τέτοιες περιπτώσεις, το δε βάρος μίας ουσιαστικής και ολοκληρωμένης κοινωνικής ασφάλισης, θα είναι ασήμαντο, μπροστά στον όγκο της παραγωγής.

Η') Η κινήτοποιηση του λαού και η επιπότιση του απ' το πνεύμα της άμιλλας και της εθνικής εξαρσης, είναι το μόνο μέσο που θα κατορθώσει να εξυγιάσει τον κρατικό μηχανισμό και να διώξει το πνεύμα της ρουτίνας της γραφειοκρατίας και της συναλλαγής. Μέσα στα πλαίσια της αυξημένης δραστηριότητας του έθνους, ο κρατικός μηχανισμός θα πάψει ν' αποτελεί ένα υπερβολικό και δυσβάσταχτο βάρος του προϋπολογισμού και της εθνικής οικονομίας και θα γίνει ένα αντίξοο της προσπάθειας του λαού όργανο, ικανό για την αδιάφθορη άσκηση του σημαντικότερου ρόλου του, μέσα στην εθνική αυτή προσπάθεια. Τότε θα γίνει δυνατή και η παράλληλη ευεργετική άσκηση του ρόλου της ιδιωτικής οικονομίας, εξυγιασμένης και ελεγχόμενης, στις τυφλές δυνάμεις της, απ' το Κράτος.

Θ') Η ανάπτυξη τέλος της οικονομίας μας, με βάση ένα σχέδιο, που μόνο με τις παραπάνω προϋποθέσεις είναι δυνατό, θα απαλλάξει τον τόπο ή έστω θα μειώσει την οξύτητα της καθυστέρησης που φέρουν οι περιοδικές οικονομικές κρίσεις. Αν για τα σύγχρονα βιομηχανικά κράτη, οι κρίσεις αυτές δε σημαίνουν άλλο, παρά μία περιοδική καθυστέρηση, αναπόφευκτη και χρήσιμη ίσως, για την ανασυγκρότηση κάθε τόσο της αναρχούμενης οικονομίας τους, για την καθυστέρηση και κατεστραμμένη χώρα μας, αποτελούν χτυπήματα επικίνδυνα που μπορεί κάποτε να είναι μοιραία.

Επάνω όμως και πέρα απ' τα παραπάνω αποτελέσματα που θάγει για την οικονομία της χώρας, η κινήτοποιηση του συνόλου των εργατικών της δυνάμεων και η αξιοποίησή τους κάτω απ' το πνεύμα της δημιουργικής άμιλλας, βρίσκονται τα πολύ σοβαρότερα και πολύ βαθύτερα ήθη και εκπαιδευτικά όφελη, που θα προκύψουν απ' τη μεγάλη αυτή λαϊκή προσπάθεια. Η καθυστέρημένη μας χώρα, θα βγει απ' το τέλμα όπου βολολόγρει εκατό τόσα χρόνια και θα μπει επί τέλους, στο δρόμο της προκοπής και του πολιτισμού και ο πολύταθος και μόνιμος λαός της, θα μπορέσει ν' αναπτύξει όλον τον πλούτο και όλον το δυναμισμό, που κλείνει η μεγάλη του ψυχή και ν' απολαύσει τα αγαθά της ελευθερίας που κατάχτησε με το αίμα του και τα αγαθά της εργασίας και του σκληρού του μόχθου.

Ανακοίνωση

Από πληθώρα ύλης και έλλειψη χώρου λόγω των γνωστών δυσκολιών του Χαρτιού (ή Επιτροπή διανομής χαρτί) έχει δύο μήνες που δεν χορήγησε χαρτί στον «Αττίλο» οι στήλες μας: ΣΤΙΓΜΕΣ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ και ΒΙΒΛΙΟ ΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΛΤΙΟ θα δημοσιευτούν στο ερχόμενο.

ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

ΘΑ ΤΑ ΒΡΗΤΕ

ΣΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΟΙΚΟ

“ΚΟΡΥΔΑΛΟΣ”

ΣΤΑΔΙΟΥ 51 — ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ 35.100 & 23.424

ΧΑΡΤΙΚΑ

ΓΡΑΦΙΚΗ ΥΛΗ

ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΙΔΗ

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

“Ολα σε τιμές ασυναγώνιστες

“ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΕΜΠΟΡΙΚΗ”

ΣΤΑΔΙΟΥ 51 — ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ 35.100 & 23.424

“ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ,” ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ Κ. Σ. ΤΗΣ ΕΠΟΝ

Το περιοδικό της ‘Ελληνικής Νεολαίας που μελετά τα προβλήματα της κι’ εκφράζει τους πόθους της.

Το περιοδικό που δίνει στους νέους τη μόρφωση, τη χαρά, και την προοδευτική διαπαιδαγώγηση, κυκλοφορεί κάθε 1η και 15η του μήνα.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Οί καλύτεροι λογοτέχνες και παιδαγωγοί.

ΖΗΤΕΙΣΤΕ απ’ τα περίπτερα και τους εφημεριδοπώλες τη

“ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ,”

"ANTAEUS"

FORTNIGHTLY REVIEW DEVOTED TO THE STUDY
OF THE PROBLEMS OF REHABILITATION
AND RECONSTRUCTION

CONTENTS

The Responsible for Mr Varvaressos Policy	Leader
Debate on the Economical Potentialities of Greece	Letters from Mrs P. Kouvelis and S. Maximos
A.S.O. — K.Y.D.E.P. and others Institutions exploiting Peasants	K. Sideris
The People's Nutrition and the Country's Rehabilitation	Sanitary Commitee. Report by Dr V. Bouiloukos
Contribution of Popular Arts and Handicrafts to Reconstruction	P. Tsabassis
Reconstruction and Labour	A. Abatzis

"ANTÉE"

REVUE BIMENSUELLE POUR L'ETUDE
DES PROBLÈMES DE LA RECONSTRUCTION

SOMMAIRE

La responsabilité pour la politique économique de Mr Varvaressos	Article du Fond
Le debat sur les potentialités économiques de la Grèce	Lettres de Mrs P. Kouvelis et S. Maximos
A.S.O. — K.Y.D.E.P. etc. : Institutions d'exploitation du paysan	K. Sideris
Le probleme de la nutrition du peuple Grec	Société de Medicine Sociale. Rapport du Dr V. Bouiloukos
Art populaire et Artisanat dans les cadres de la reconstruction	P. Tsabassis
La reconstruction et le probleme du travail	A. Abatzis

Συνδρομές:

Για έξη μήνες δραχ. 1.200 Για τρεις μήνες δραχ. 600
Για τις Τράπεζες και τους 'Οργανισμούς το χρόνο δραχ. 3.000

Διαφημίσεις:

'Ολόκληρη σελίδα δραχ. 16.000 Μισή σελίδα δραχ. 8.000